

משחה

י"ר ההנהלה הראשון:
הרב יהודה פלאי ז"ל
העורך הראשי הראשון:
הרב משה גרילק ז"ל

מו"ל: אליהו פלאי
מנכ"ל: יהודה נחשוני

סמנכ"ל שיווק ומכירות: מזל צ'יפרוט
סמנכ"ל תפעול: פיני פלאי
מנהל כספים: מרדכי רזמוביץ'
סמנכ"ל פיתוח עסקי: יעקב פראנק

עורך: יוסי אלטוב
עורך מגזין: אריה ארליך
עורך משנה מגזין: ישראל אי גרובייס
עורך חדשות: ישראל יוסקוביץ'
עורכת בתוך המשפחה: חנה אפיק
עורכת ילדים: אתי עסנובים
עורך קולומס: ישראל אי גרובייס

מזכיר הוועדה הרוחנית: הרב אליהו גוט
מנהל מערכת: אהרן קליגר
מנהלת הפקה: שושנה מלמד כהן
עריכה גרפית: שרה וינטרוב
עיצוב גרפי: שרה וינטרוב, מיטל אשכנזי
גרפיקה: מלכה נישוטט, אביגיל סולי,
בתיה ארנפלד
הגהה ועריכה לשונית: פרומה איזנשטיין,
יסכה שלזינגר, אורלי קמינר
איורים: אבישי חן

מנהלת פרויקטים שיווקים:
לאה שפירא
מחלקת פרסום ומכירות:
אסתי דץ, גיטל יוסקוביץ',
מירי ישי, רבקי קליין

מנהלת הפקה ותוכן שיווקי:
דבורה קורן-ויצמן
הפקת מודעות: יעל לרדו
גרפיקה שיווקי: הדס ביטון, מיכל שררה,
חיה לאקס

עורכת פודקאסטים: תהילה סיטון
הפקת פודקאסטים: אילה גולדשטיין
עורכת סאונד: שיראל שארף
טכנאי סאונד: פנחס כהן
הקו הפודקאסטים: 02-6523820
בוט: 077-20-20-200
מייל: podcast@mishpacha.com

מנהלת מחלקת מנעים: הדס כהן
מחלקת מנעים: אביטל אביטבול,
גילי גיטלר, דבורי רוס, מיכל זרביב

מנהלת משרד: מלכה רייכר
מזכירת הנהלה: רחל פרנקנהויז
מזכירת מערכת: תהילה רוטנברג

לפניות לעורך המגזין:
magazin-h@mishpacha.com
לפניות לעורך החדשות:
news-h@mishpacha.com
לפניות לוועדה הרוחנית:
vaada@mishpacha.com

שעות פעילות מחלקת מנעים:
א-ד - 09:00-16:00 ה - 08:00-17:00
ו - 08:00-11:00
טלפון: *6485 manuy@mishpacha.com

הפצה בארץ: יתפוצה'
טל: 02-6512777 (לחניות בלבד)
הפצה בארה"ב:
718-854-1907 / 646-879-3333

הפצה בלונדון:
איציק שניין טל. 07894907879
הפצה בלגיה:
שמואל פרנקל 32485868555

מו"ל: מגזין משפחה בע"מ
כנפי נשרים 35 ירושלים 9546448
טלפון 077-2020555
פקס מערכת: 077-2020556
mish@mishpacha.com
מייל: he.mishpacha.com
אתר:

משרד בארה"ב: Pearsall Ave, 333
Suite 202 Cedarhurst, NY 11516
Tel: 718-686-9339

אין המערכת אחראית
לתוכן המודעות וסגנון

10.

אני מאמין

גדולי ישראל
ורבני הקהילות
בדרום הארץ
מגוללים את
תפקידנו בטורי
אמונה ודמע

22.

מתוך האפילה

מסע בעקבות
סיפורי הגבורה
המופלאים
והגיבורים
שהאירו את
השבוע האחרון

30.

הקפות ויריות

תושבי אופקים
ונתיבות,
פורסים את
יומן אירועי
שמחת תורה
מהבתים
הנצורים
ומהרחובות
הבוערים

40.

התחנני בבקשה

ראשי הישיבות
בערי הדרום
שתלמידיהם לא
יכולים ללמוד,
מתרשיינים
ומספרים

46.

הושענא מבהלה

מומחי הנפש
מלמדים: כך
נעבור את
הימים הללו
ללא צלקות
נפשיות
מיותרות

54.

והעולם שותק

כך מסקרים
בעיתונות
העולמית
את הפוגרום
האכזרי שערכו
מחבלי החמאס

מיכל איש שלום

מנחם כינס

אחיה ביתאן

אחיה ביתאן

חננאל שפירא

ערה כרדס

טורים אישיים

6 | הרב גוט

62 | אריה ארליך

64 | הרב נח פלאי

65 | ישראל מאיר

66 | רפאל וואהל

75 | ירוחם יצחק לנדסמן

78 | דוד דמן

מדורים

4 | פתח דבר

8 | מעשה רב

68 | סיפור מהחיים

70 | מעשה לשבת

זמני כניסת השבת בראשית

צפת	כניסה	יציאה	ר"ת
ירושלים	5:41	6:43	7:23
בני ברק	5:34	6:45	7:25
אשדוד	5:49	6:46	7:23
ב"ש	5:50	6:47	7:24
חיפה	5:54	6:47	7:25
נו יורק	5:42	6:45	7:23
לונדון	6:01	6:58	7:29
פריז	5:53	6:58	7:21
אנטוורפן	6:48	7:51	8:16
מוסקווה	6:36	7:42	8:04
ציריך	5:17	6:28	6:45
	6:25	7:26	7:53



בולטון פוטנציאל

בית החולים **הציבורי** אסותא אשדוד
מחזק את ידי חיילי צה"ל, אנשי כוחות הביטחון וההצלה
בחזית ובעורף, תושבי הדרום וכלל אזרחי ישראל

יחד ננצח!

בית החולים מממן וערוך בעתות חירום כבשגרה

בית החולים הציבורי
אסותא אשדוד
ע"ש סמסון | מקבוצת **מנבי**





הושע נא!

אום אני חומה
בְּרָה כַחֲמָה
גִּזְלָה וְסוּרָה
דָּמַתָּה לְתֹמֶר
הִהְרֹגָה עָלַי
וְנִחַשְׁתָּ כְּצֹאן מִבְּחָה
זְרוּיָה בֵּין מִכְעִיסִיהָ
חֲבוּקָה וְדִבּוּקָה בְּךָ
טוֹעֵנָת עָלַי
יְחִידָה לְיַחֲדָה
כְּבוּשָׁה בְּגִזְלָה
לֹמְדָת יְרֵאתָה
מְרוּטָת לְחַי
נְתוּנָה לְמַפִּים
סוֹבֶלֶת סִבָּלָה
עֲנִיָּה סַעְרָה
פְּדוּיַת טוֹבָיָה
צֹאן קִדְשִׁים
קַהְלוֹת יַעֲקֹב
רְשׁוּמִים בְּשִׁמְךָ
שׁוֹאֲגִים הוֹשַׁע נָא
תְּמוּכִים עָלַי
הוֹשַׁע נָא!

כלים להתמודדות עם חרדה אצל ילדים ומבוגרים



בימים קשים אלה, הורים רבים מוצאים את עצמם חסרי אונים, נבוכים ואפופים בחרדה בעצמם. איך ניתן להתגבר על החרדה? כיצד לתווך את המצב באופן מותאם לילדים? האם חשוב לדובר את עצמו ואת הסביבה? פרופ' גיל זלצמן, פסיכיאטר מומחה לילדים ונוער, מנהל המרכז לבריאות הנפש גוה של כללית, מציג כלים מקצועיים והדרכה מעשית להתמודדות בריאה נפשית עם המצב המאתגר

שולמית אורבך

מיון צריכת חדשות

חשוב מאוד להימנע מצריכת דיווחים חדשותיים באופן רציף. יש להקפיד על 'דיאטת מידע'. אנשים מוצפים במידע וצורכים אותו עוד ועוד ללא הפסקה. שחזור המידע שוב ושוב מכניס אותנו לאי שקט. לכן, מומלץ מאוד לממן את צריכת המידע החדשותי. בנוסף, יש להקשיב רק למקורות מידע מוסמכים ואמינים.

מחויבות ומרגוע

אם אתם הורים לילדים, חשוב ליצור מחויבות כלפי הילדים, ולהרגיע אותם שאתם כאן, כדי להיות איתם, לשמור עליהם ולהגן עליהם בעזרת ד'. מותר להורים גם לומר לילדיהם שהם מודאגים, אך אין לשתף בכל המחשבות והחששות. זאת יש לקיים במעגל מבוגרים בלבד.

הסבר מותאם

חשוב לשאול את הילדים שאלות שונות כדי להרגיעם. לא כדאי להסתיר מידע בכלל, משום שאז הילדים עלולים לדמיין אירועים גרועים יותר מהמציאות. יש להבנות להם את רצף האירועים ולתת מידע אמין בהתאמה לגיל ההתפתחותי. לילד בן חמש, למשל, נסביר על טובים ורעים. לילדים בוגרים יותר אפשר להסביר את התרחשות האירועים, אבל חשוב מאוד להימנע מתיאורים פיזיים מיותרים. במידה והילדים נחשפו למידע קשה ממקורות אחרים, אין טעם להכחיש. יש לאשר שאכן האירוע קרה, אבל לציין שכוחות הביטחון וההצלה מטפלים באירוע, ולהביע אופטימיות לסימו החיובי בקרוב.

כמובן, מומלץ לעודד לפעילות ולעשייה מיטיבה. ניתן גם לבקש מילד בוגר להיות אחראי על אחי הקטנים ממנו, להעסיק אותם ואפילו להטיל עליהם משימות הפשוטות לביצוע. בכוחן של פעולות אלה להקטין את הדאגה והמצוקה.

טיפול מקצועי

במקרה של נסיגה התנהגותית אצל ילדים, כמו, הרטבת לילה לאחר גמילה, בכי רציף ובלתי פוסק, יש צורך בפניה לטיפול מקצועי. מרפאות כללית ברחבי הארץ מציעים מגוון מומחים רפואיים ומקצועיים לטיפול מתאים, החל מאחיות ועובדים סוציאליים ועד לפסיכולוג ילדים ופסיכיאטר ילדים.

חוסן טבעי ותפילה

חשוב לזכור כי לכל אדם ישנם כוחות חוסן וריפוי טבעיים החקוקים בנפשו מלידה, לצד יכולת אמיתית גם לסייע לאחרים. חשוב לזכור ולהתעניין באנשים בודדים, ולהציע להם הקשבה והכלה. עם זאת, אין ללחוץ על הזולת לדבר. אם אדם חווה טראומה או איבד אדם קרוב, ואינו רוצה לדבר על כך, יש לכבד את רצונו. כמובן, במידה שאדם נמצא במצב של קפאון ולא מוכן לדבר כלל, יש להזמין טיפול מקצועי מיידי.

בנוסף, כדאי וראוי לשאת תפילה מעומק הלב למען הצלחתם של כוחות הביטחון וההצלה ושיבתם הביתה לשלום. בכוחה של התפילה גם לשכך מצבי קיצון של חרדה ומצוקה.

בימים אלה כללית איתכם יחד, כאן ועכשיו ובכל מצב. במידה והנכם זקוקים לאוזן קשבת, כללית מציעה מוקד תמיכה וסיוע נפשי המאויש בפסיכולוגים ועו"סים מומחים 24 שעות ביממה, בטלפון: 03-7472010. לצד שירות רופאי משפחה און-ליין מורחב בין השעות 23:00-8:00 בטלפון 2700*, שירות רופאי ילדים און-ליין 24 שעות ביממה בטלפון 2700*, שירות בית מרחקת און-ליין משלוח תרופות עד הבית חינם לכלל הלקוחות עד להודעה חדשה בישובים בהם מתקיימים משלוחים.

ימים אלה מורכבים ומאתגרים לכולנו. אנו נדרשים להסביר לנו ולילדינו מציאות שהיא לא תקינה ולא נורמלית. מטבע הדברים, כשהעתיד לוט בערפל ואנו מרגישים חסרי שליטה במצב, חרדה קיצונית עלולה להופיע ולשתק אותנו ואת ילדינו. אז מה עושים? פרופ' גיל זלצמן מעניק לנו כלים מקצועיים להתמודדות מנטלית.

כשמתרחשים אירועים ביטחוניים המעוררים דאגה, חשוב לזכור שמה שאנו חווים הוא תגובה נורמלית למצב לא נורמלי. התגובות עשויות להיות שונות מאדם לאדם ומאירוע לאירוע. אם יש בסביבתנו אנשים שתלויים בנו או זקוקים לעזרתנו, והם מגיבים בתגובות לחץ ודאגה הפוגעים בתפקודם, הרי שכל אחד ואחת מאיתנו יכולים לסייע באמצעות כלים פשוטים ונגישים לכולנו.

שאלות פשוטות

ראשית, חשוב לומר לאדם הזקוק לסיוע, שאנחנו מחויבים לסייע לו, להיות איתו ולשמור על בטחונו. אם מדובר באדם שאין לנו הכרות איתו, חשוב לשאול אותו שאלות פשוטות, כדי להעביר אותו ממצב רגשי וסוער לחשיבה הגיונית. כמו: מה שמך? איפה אתה גר? בן כמה אתה? כמה זמן אתה נמצא במקום? האם יש מישהו שהיית רוצה להתקשר אליו כעת ולשוחח איתו? השאלות ינכיחו אותו חזרה לכאן ולעכשיו.

הסבר האירוע

אנשים בכל הגילאים, מרגישים שהשליטה במצב חוזרת אליהם והדאגה פוחתת, כאשר יש להם מידע אמין על האירועים המתרחשים. חשוב להסביר את האירוע לפי רצף כרונולוגי: מה קרה עד עתה, מה קורה כעת, ומה צפוי לקרות בעתיד הקרוב. בנוסף, חשוב לציין ולהדגיש כי קיימים בשטח כוחות סיוע והצלה מנוסים ומקצועיים הפועלים כעת ומטפלים באירוע ובהשלכותיו.

עשייה חיובית

חשוב מאוד להיות אקטיביים ופעילים. ישיבה פסיבית, ללא תנועה, עלולה להחמיר מאוד מצבי חרדה. אולי הדבר החשוב ביותר המסייע להתמודד עם תחושות החרדה המשתקות, הוא עשייה. אנו ממליצים לעשות זאת באמצעות עידוד לפעילות. במקלט, בממ"ד, במרחב המוגן או בזירת האירוע, חשוב להפעיל את האנשים הנוכחים במקום, לחלק לכולם תפקידים באופן שיוצר שיתוף מאחד. פעילות מחברת של עשייה מצמצמת את חווית הלחץ ומקטינה את תחושת המצוקה וגם מסייעת לכוחות הביטחון בעבודתם.



הושענא צאן קדשים



בין פסוקי 'אתה הראת... והצילנו מן הגויים' לבין פיוטי תפילת גשם 'בפחי יגון כצפור לכודה' – בנוסח עדות המזרח ו'תולדותם נשפך דמם עליך כמים' בנוסח מקהלות האשכנזים – מתחילות הידיעות לזלוג. האזעקות והבומים שקדמו להן גרמו להבין שאין העולם כמנהגו נוהג. מזמורי תהילים מתמזגים עם ריקודי ההקפות. אבל עכשיו מגיעות בשורות איוב בזו אחר זו, שברירי שמועות לא מאומתות מפי גויי שבת למיניהם. אין דרך לקבל מידע מדויק, לא רק בגלל קדושת השבת והחג אלא גם כי בשלב זה אין מי שיודע. בלית ברירה ממשיכים בדרך ישראל סבא ומחזיקים באמונת אבותינו – בכי ושירות משולבים זה בזה. כרזית התרמות דחופות לדם בעיצומו של יום – מחסירה פעימה. הלא דבר הוא. גם אנשי ביטחון המסתובבים ברחובות ומתחננים לקיים מצוות הנביא 'לך עמי בא בחדריך וסגור בעדיך חבי כמעט רגע עד יעבור זעם' – מורים על כך שנפל דבר.

ועם זאת – חג שמחת תורה של 'חבוקה ודבוקה בך' בדרגה העילאית ביותר, פסגת עבודת הימים הנוראים. מה עושים? עת לחגוג ועת רקוד או חלילה עת לבכות, עת ספוד, עת לקרוע – כי עת מלחמה? והאמת, זוהי דילמה המלווה את עם ישראל מאז היותו לעם. 'בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידום' – קרה דווקא ביום השמח של עם ישראל, יום השראת השכינה בעם ישראל שנטל עשר עטרות.

סיפר פעם הרב מרדכי נויגרשל, שבמל-חמת יום הכיפורים גויס אביו ר' נתן לצבא. באותה שנה הוא הקים בעצמו בעזרת אחותו את הסוכה בביתם שבנתניה, ויחד החליטו שבשל המצב הקשה – לא ייתלו השנה קישוטים בסוכה. זה נראה בעיניהם לא מתאים, כאשר עם ישראל איבד אלפים מבניו בקרבות.

אם אני זוכר נכון, האב חזר להפוגה קצרה בימי החג לביתו, ראה את הסוכה החפה מכל קישוט, וכעס על כך. "לא זו הדרך! עם ישראל לא ימעיט ולו קישוט אחד משמ-חת החג בשל המלחמה. אלו הם הדגלים שלנו, כשמקפלים את הדגלים, זה ניצחון של האויב."

סיפרתי סיפור זה בשולחן החג. "רק גוי, כשלא טוב לו בועט בסוכה", הוספתי. "אבל אנחנו, עם ישראל, אנחנו מכונים בהושענות 'חידה ליחד'". אנו העם היחיד המייחד את הקב"ה, ככתוב 'והיה ד' למלך על כל הארץ – ביום ההוא יהיה ד' אחד ושמו אחד'. הגמרא (פסחים דף נ ע"א) שואלת על הפסוק: "אטו האידנא לאו אחד הוא (וכי היום אינו אחד?) – למה רק 'ביום

ההוא'?" אמר רבי אחא בר חנינא לא כעולם הזה העולם הבא. העולם הזה על בשורות טובות אומר 'ברוך הטוב והמטיב' ועל בשורות רעות אומר 'ברוך דיין האמת', לעולם הבא כולו 'הטוב והמטיב'."

כלומר, כרגע אין בכוחנו להתעלות, וכאשר יש בשורה רעה אנו מצדיקים את הדין ב'דיין האמת'. אבל לעתיד לבוא, ביום ההוא, תהיה רק ברכה אחת, השם אחד, לכל המצבים: 'הטוב והמטיב'.

כי אומנם אנו מאמינים גם היום בכל ליבנו כי 'מפי עליון לא תצא הרעות והטוב' – ברור שהכל מאיתו יתברך, אבל עדיין הרגשות לא בשליטה. למאורע קשה אנו מגיבים שונה, עם כל האמונה, מאשר לשמועה טובה.

אבינו האב הרחמן, נותן התורה, גם רוצה שגם נשמח בשמחת התורה, וגם נתאבל על המספר הבלתי נתפס של הקורבנות הקדושים שהיו כצאן לטבח – ואין כאן שום סתירה. שניהם מאיתו יתברך, שניהם לטוב לנו, גם אם אין דרך בעולם הזה שנבין למה ומדוע. אבל אנו, עם ישראל, יחידה ליחד. אנו היחידים שיודעים שיגיע יום, ביום ההוא, שבו יהיה השם אחד – ונצליח לברך על שניהם בשווה – הטוב והמטיב.



בימים שבהם דרכי ציון אבלות והיא מר לה כי היו צריה לראש ועולליה הלכו שבי לפני צר כי הגדיל אויב, ואין מכאוב כמכאובי אשר עולל לי, מחוץ שכלה חרב בבית כמוות – כדאי לזכור את דברי 'פרקי דרבי אליעזר' (פרק לב): "ולמה נקרא שמו ישמעאל – שעתיד הקב"ה לשמוע נאקת העם ממה שעתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים, לפיכך נקרא שמו ישמעאל, שנאמר: 'ישמע ק-ל ויענם'".

גודל ההבנה – כך גודל הנחמה. וכתב הרמב"ן בהשגות על ספר המצוות (סוף מצווה ה, עשין) על התפילה: "היא מצווה לעת הצרות שנאמין שהוא יתברך ויתעלה שומע תפילה והוא המציל מן הצרות בתפילה וזעקה".
כי אתה שומע תפילת עמך ישראל ברחמים.

זמן חדש יעדים חדשים!



**זה הזמן להצטרף ליותר מ- 27,000 הלומדים
שרכשו אנגלית בהצלחה מהבית,
בחוויית לימוד חדשה, וללא עלות!**



לימוד מהבית
בכל זמן



קצב לימודים
מותאם אישית



טכניקות תרגול
ייחודיות



שיעורים מרתקים
בנראות חדשנית

מרחב ידע מקוון
אשכולות



חפשו בגוגל: אשכולות - ככה לומדים היום

החכמה.

ואז, בלב יום שמחת התורה – נשמעה לפתע האזעקה.

ופתאום צצים זיכרונות מן העבר. כבר היינו, כאן בתל אביב, באותו יום כיפור נורא, כשלפתע נזרקנו אל המקלט. גם עכשיו זה קורה. שמחת החג מושבתת, כל מתפללי בית הכנסת יורדים אל המקלט שבתוך מבנה בית הכנסת הגדול בתל אביב. את תפילת הגשם לחורף הקרוב אנו כבר אומרים מתוך המקלט. הפייטן מסלסל בקולו את הקטע המרטיט ביותר בתפילת הגשם. "זָכַר שְׁנֵים עֶשֶׂר שָׁבָטִים שֶׁהֻעֲבְרָתָ בְּגִזְרֵי מַיִם" הוא מתחנן על כל בני ישראל שעברו בין גזרי ים סוף, וממשיך ומדבר על "שֶׁהִמְתַּקֵּת לְמוֹ מְרִירוֹת מַיִם", ואז השורה שבכל פעם מחדש מעבירה צמרמורת בגווי:

"תִּלְדוּתֶם נִשְׁפָּךְ דָּמָם עֲלֵיךָ כְּמַיִם". אוי, ריבונו של עולם! המחשבות בתפילת גשם הלכו רחוק, אל אירופה הדוויה ואולי אל המלחמות מפעם. איש לא חלם אז על מרחץ הדמים שמתרחש בקצה הדרומי של ארצנו.

התפללנו וזעקנו "תִּפֶּן כִּי נִפְשָׁנוּ אָפְפוּ מַיִם". כל כך הרבה צרות, נראה לרגע שאנו טובעים בתוך מי התהום. הלב היהודי לא עומד במעמסה. איש לא מצליח להבין איך אוספים את השברים, איך מתחילים שוב מבראשית.

כבר בפרשת בראשית, ימים אחרי שהעולם נברא והכל 'כי טוב', מתחילה הזוועה האנושית. שני אחים, בחרי המין האנושי, מתחילים לעבוד את האלוקים. ופתאום פורצת הקנאה הארורה ובעקבותיה הרצח המדמם, שמאז זועק אל כל האנושות מן האדמה.

ריבונו של עולם! הלב היהודי מתפלץ. דקות אחרי הבדלה מתחילות השמועות לזלוג. והלב מתרסק. כבר עשרות שנים שלא התייסרנו כך. לא בכמות ולא בתיאורי הזוועות שמזכירים את הרגעים הכי אפלים בהיסטוריה של המין האנושי.

את הדמעות והכאב קשה להכיל. מי יכול היה להאמין שקרוצי חומר מסוגלים לכזו עוצמה של רוע ואכזריות?

ודווקא בשעה האפלה הזו, כשהלב הישמעאלי מתגלה במלוא אפלתו, מתגלה, להבדיל אלפי הבדלות, ליבם של ישראל במלוא יופיו. לפתע פתאום כל המחלוקות הכי קשות נזרקות הצידה וטוב הלב נשפך מכל עבה. יהודים לא מסוגלים להישאר אדישים כאשר אחיהם יוצאים למלחמת השם בגיבורים. ילדים ואימהות עוצרים את כל סדר היום, מבליגים על הכאב הצורב, שוכחים את הצער והפחד, ויוצאים לעשות מעשים טובים. לתת, לחלק, לסייע, לעזור. להעביר אור מלב אל לב.

בתקופת חורבן הבית עמד רבן יוחנן בן זכאי וביקש מתלמידיו להכין צידה לגלות. "צאו וראו", אמר להם, "איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם". זה היה כמין סימפוזיון. כל תלמיד העלה דרך מסוימת. רבי אליעזר אמר: עין טובה; רבי יהושע אמר: חבר טוב; רבי יוסי אמר: שכן טוב; רבי שמעון אמר: הרואה את הנולד.

ואז בא רבי אלעזר בן ערך ואמר: לב טוב. זו הייתה התשובה המנצחת. רבן יוחנן סיכם ואמר: "רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם, שבכלל דבריו דברים". הלב הטוב כולל את כל המעלות.

הלב הטוב של עם ישראל שמתגלה בימים אלו, הוא התגלמות של כל הטוב האפשרי. זו העין הטובה וגם החברים הטובים; השכנים שמגלים טוב זה לזה ודואגים למחסורם של המבוגרים ובכלל, וכל עם ישראל יחד שמבינים שרק ב'לב טוב' אפשר יהיה לנצח, 'רואים את הנולד'.

הלב שלנו פועם בעוז. ועתה בואו יחד אחים יקרים, נישא לבבנו אל קל-בשמיים, נזעק ונקרע שערי שמיים עד שיחון אותנו לפלטת עולמים. המה יכרעו וייפולו ואנחנו נקום ונתעודד במהרה בימינו, ונזכה לתשועת עולמים.

זה קרה ברגע הכי מרומם ולבבי של כל השנה, יום שמחת תורה. חודש אחרי שזיכנו את לבבנו, ימים ספורים אחרי שהכינו עליו 'על חטא', שבוע אחרי שאנו מנוענעים בארבעת המינים ובהם באתרוג שדומה ללב, ובלולב שגם הוא מכון אל

הלב.

ואז הגענו אל שעת החיתום. אל אותה סעודה קטנה שעושה הקדוש ברוך הוא לבניו, מתוך ש"קשה עליו פרדתנו". לקחנו את ספרי התורה ויצאנו במחול לכבוד התורה.

קריאת התורה של היום הזה היא הסמל הכי מרגש של השנה. אנחנו מסיימים את התורה; אנחנו קוראים את הפסוקים המדמיעים של פטירת משה והסתלקות המנהיג; אנחנו קוראים 'לחתן התורה' ומכבדים אותו להשלים עד הפסוק האחרון, שבו אנו מדברים על כל האותות והמופתים אשר עשה משה 'לעיני כל ישראל'. שימו לב לאות האחרונה של התורה. האות למ"ד.

ואז, בית הכנסת מתמלא בשאגת 'חזק-חזק ונתחזק' ומייד אנו

המלחמה על הלב

הלב היהודי ספג מהלומה קשה, אך עם זאת הוא מתחדש ומתחיל מבראשית הלב היהודי נשבר.

מזמינים את חתן בראשית. ככה זה אצלנו היהודים. התורה והטוב לעולם לא מסתיימים. מתחילים שוב, מבלי להמתין אפילו יום אחד של חופש.

והנה, האות הראשונה שבה נברא העולם, האות שנבחרה להתחיל את התורה, היא האות בי"ת.

הדבר החשוב ביותר ביום הנשגב הזה הוא לחבר את הסיום להתחלה. להעמיד את הלמ"ד ליד הבי"ת וליצור את המילה החשובה והמסמלת: לב.

זה לא רק משחק מילים. הלב הוא כלי העבודה, הלוח שעליו עלינו לחקוק את דברי התורה לעד, לגרום לכל מחזור הדם שלנו להיות תורני. המשימה שלנו היא "והיו הדברים האלה על לבבך". מהלב כבר גיעו הדברים אל כל שאר האיברים.

הלב הוא הסמל של כל התורה. כשמצרפים את כלל ישראל אל ראשית בריאת העולם, יוצרים לב. כמה מפתיע. ממש כמו הלב האנושי שיושב במרכז הגוף, ומזרים דם וחמצן מהמוח ועד לקצות אצבעות הרגליים, כך גם התורה, היא זו שמזרימה את החיים לחיי העם שלנו. ואם ירצה משהו לשים לב לתופעה לא פחות מעניינת, הוא מוזמן לספור את הפעמים שבהן מופיעה המילה 'לב' בתנ"ך. כן, לא מפתיע. היא מופיעה שלושים ושתיים פעמים בדיוק. כמניין ל"ב נתיבות

מחשבה בעת מבוכה



אנו נמצאים בימים קשים. המציאות מעוררת אותנו לחדרה ולדאגה, לעצב ולכאב. כולנו מחפשים דרך לרגיעה, וקשה קצת לספק את הרגיעה הזו. יש בתוכנו רצון שיפיע דבר השם, בבחינת נבואה או רוח הקודש, שיסביר לנו למה השם מתכוון. היינו רוצים לפחות לדעת מדוע מגיעים לנו אסונות כבדים כל כך.

רבותינו שלימדונו תורה, לא לימדו אותנו להגיד עתידות. גם לדעת בבירור מהם החטאים שעליהם נענשת כנסת ישראל, אין בידינו. כמובן, ברור שכל אחד צריך להשתדל לתקן את הצריך תיקון, אבל זה נעשה בתוך ליבו של כל אחד, ולכל היותר בין רב לקהילתו הקרובה. מטרתם של דיבורים אלה היא להשליט קצת סדר במחשבה.

מה שפשוט וברור הוא, שאנחנו נמצאים במצב שבו מידת הדין מתוחה. קרו דברים נוראיים ליהודים רבים כל כך, וקשה לדעת מה עוד מצפה לנו, השם ירחם.

התגובה הנכונה להתעוררות של מידת הדין היא לפעול ולעורר רחמים. מאברהם אבינו למדנו את חובת התפילה בשעה שמתעוררת גזרה קשה. הקב"ה מצפה שנועור רחמים לפניו, ונבטל או לפחות נמתיק את הדין.

אבל נדרשת מאיתנו גם הבנה מעמיקה יותר של המאורעות: זו לא רק 'צרה', אלא מדובר באירוע שנוגע ביסודות הקיום היהודי בארץ הקודש. יש כאן ערעור של תחושת הביטחון שהורגלו אליה, בחסדי שמיים, בעשרות השנים האחרונות.

אנחנו רגילים להתווכח על עניינים רבים הנוגעים לחיי הציבור בארץ. הוויכוחים, גם הנוכחיים, עלולים לבלבל אותנו, ולכן, כדאי שנחזור על כמה אמיתות פשוטות. חיים כיום בארץ כשבעה מיליון יהודים, כן ירבו. לרובם הגדול אין מקום אחר ללכת אליו. הניסוח הזה נועד כדי להתמודד עם ספקות שמישהו אולי עלול לעורר. האמת היא שרוב היהודים החיים כאן, גם לא רוצים ללכת לשום מקום אחר.

הערבים אינם מוכנים לקבל את העובדה הזו, והם נלחמים בכך כבר מאה שנה בערך. היו מלחמות גדולות וקשות, ובכולן, ברוך השם, היהודים ניצלו מן הסכנה ואפילו דחו את האויב. אילו הערבים היו מנצחים באחת מהמלחמות, כבר לא היינו, לא רק פה, אלא בשום מקום אחר בעולם. האירועים האחרונים יכולים ללמד מה היה קורה אילו הערבים היו מנצחים. וכבר אמר מי שאמר: הערבים הם אותם ערבים, והים הוא אותו ים.

כל הסיפור הזה הוא נס משמיים, והתוצאה שלו שחיים כאן כיום מיליוני יהודים, ולא פחות חשוב, עולם תורה גדול וקדוש, עם גוונים שונים ומופלאים. כאן נמצא המרכז היהודי הגדול בעולם, גם בכמות וגם באיכות, עולם התורה הרחב, ועולם התשובה המופלא. יש כמובן יהודים גם באר"ב, וגם, במספרים קטנים יותר, באירופה. ובכל זאת, מספר הבחורים שמגיע לארץ כדי ללמוד בבריסק או במיר, או היהודים שבאים כדי להסתופף בחצרות החסידיה הגדולות, גדול בהרבה ממספרם של אלו שנוסעים לחו"ל לרבותיהם ששם.

כל זה אומר בעצם, שהמלחמה על הארץ היא מלחמה על התורה ועל הקדושה עצמן. מיסודות אמונתנו שהקב"ה קשר את עתיד תוכניתו הגדולה בנו, עם ישראל. אין קדושה בעולם שאיננה עוברת דרך ההתגלות האלוהית הנמצאת בתורה. מי שנלחם בקיום היהודי – גם אם נניח שהוא נלחם בשביל מה שהוא תופס כמולדתו – למעשה הוא נאבק נגד המגמה האלוהית. הוא נלחם בעצם בהשם יתברך בעצמו.

הבנה זו יוצרת התייחסות אחרת למלחמה: רבים מאיתנו משלמים מחיר במלחמה הזו. יש יהודים ששילמו את המחיר הגדול והנורא שאדם יכול לשלם

במלחמה, במות קרובי משפחתו. וגם אלו שמשלמים מחיר נמוך בהרבה, עדיין כדאי שיהיו במודעות מלאה למשמעות המלחמה. כולנו חייילים במלחמה הקדושה הזו, שהיא מלחמתו של הקב"ה.

הערעור שנוצר בתחושת הביטחון שלנו, אמור להזכיר לנו שאנו זקוקים תמיד לשמירה אלוהית. אם השם לא ישמור עיר, שווא שקד שומה. עלינו לזכור שכל התנאים המאפשרים את קיומנו בדרך הטבע, הם בעצם סיוע והארה משמיים.

ויש עניין נוסף שכדאי לחשוב עליו:

בסיפור המיוחד של הקיום היהודי כאן בעשרות השנים האחרונות, קרה דבר חסר תקדים בהיסטוריה היהודית: הפעם, חלק גדול מתהליך הבנייה כאן התרחש דווקא על ידי יהודים שאינם שומרים תורה ומצוות. העניין הזה כואב וצורב עמוק בליבו של כל אחד מאיתנו, אך עם זאת, קיבלנו מגדולי רבותינו, ובראשם מרן ה'חזון איש' זצ"ל, שאנו מתייחסים אל רוב ככל אחינו החילוניים כתינוקות שנשבו. זוהי הגדרה הלכתית שמונעת מאיתנו את הזכות ואת היכולת להאשים את מרבית היהודים החילוניים במציאותם החילונית.

מאחורי ההגדרה ההלכתית הזו, יש כאן הבנה שקשה לתבוע ולהאשים את יהודי זמננו על הליכתם בדרך שאיננה דרכה של תורה, כאשר המציאות חשוכה כל כך. העמדה שלנו כוללת גם תקווה שהקב"ה יאיר הארה שמימית גדולה שתקרב אליו חלקים גדולים יותר של העם.

בדרך שבה השם מוליך את עם ישראל, יש לנו תרומה משמעותית מאוד לעתיד העם ולעתיד היהדות, על ידי עצם הקיום שלנו כקהילה נאמנת להשם ולתורתו. רבותינו לימדו אותנו להשקיע חלק מרכזי באנרגייה שלנו, כיחידים וכציבור, לבניין חיים בדרך של תורה ויראה. מלבד החשיבות האין-סופית שיש לדברים האלה עצמם, כלפי שמיים וכלפינו וכלפי ילדינו, יש לכל זה תרומה חשובה ונכבדה גם לזהות היהודית של העם כולו.

עם זאת, לצד השמירה על חיינו וחיי הקהילות שלנו, שהיא בבחינת איבר שהנשמה תלויה בו לעתיד היהדות, מעולם לא הורנו רבותינו להתנכר לאחינו עצמנו ובשרנו או להתעלם מהם. אנחנו חפצים תמיד בשלוםם ובטובתם, ומתפללים תמיד להצלחתם, שהיא גם הצלחתנו.

אנחנו מסתכלים על המציאות שבה חי עמנו בשני מבטים בו זמנית: מחד גיסא, חשובה לנו מאוד הזהות הייחודית שלנו, כיהודים ששמירת התורה היא מרכז חיינו, ולעולם לא נוכל למחוק את הפער שיש בינינו לבין יהודים שאינם שומרים מצוות; מאידך גיסא, חשובה לנו גם הראייה של עם ישראל כולו כמציאות אחת, מתוך הבנה שהקב"ה חפץ בכולנו, "וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נידח".

מול עינינו עומדים הוויכוחים בתוך העם, שעלולים גם להיות נוקבים וסוערים, ואנו משוכנעים שהפערים הללו, וגם המריבות שהם יוצרים, אין בהם כדי לבטל את החיבור העמוק, שיונק מעצם הזהות היהודית.

זמן מלחמה הוא הזדמנות, כואבת אומנם, כדי לבטא את העומק המשותף של כל חלקי העם. בימים אלו אנו מתפללים להשם: הבט משמים וראה, ופקוד גפן זאת. הגפן הזאת מצפה להארה אלוהית שתסייע ללוחמים נגד האויב המר והאכזרי, שתחזיר אותם בשלום הביתה, בלי פגע נוסף על הכמות הבלתי נתפסת של פגעים שכבר ידענו.

הבט משמים וראה, ותלמד אותנו כיצד להוביל את כנסת ישראל כולה, על כל חלקיה, להתקרבות אליך, ולחיבור בין כל חלקי העם.

אנחנו מקווים ומתפללים, ומוכנים גם לתהליכים ארוכים יותר ממה שנראה לנו.



האמונה תנצח את הנאציזם בן-דורנו.
יהודים מתפללים לישועה, השבוע

ישראל
בטח
בה'

מה עונים לבני הקהילה שרוצים לברוח? כיצד
מתמודדים בעת הזאת? ובמה נכון להתחזק? |
רבני ומאורי הדרום בטורי אמונה ודמע

עם כל זה, אני מאמין

הביאה לדפוס: שרה פרדס

צילום: שלומי טריכטר ופלאש 90

יממה ב'חדר השמחה'

הגאון רבי שמואל מונטג,
רב הקהילה החרדית בנתיבות



מחת תורה
נחוג בקהילה
שלנו
בהתרוממות
הרוח. בלילה
הייתה
השמחה גדולה

מאוד, אבל כבר בבוקר שמענו אזעקות.
באותן שעות לא ידענו מאומה על
הטרגדיה הנוראה.

מאוחר יותר שמענו שגם באופקים, אף על
פי שהיו מחבלים שחדרו לבתים, השמחה
וההקפות נמשכו כרגיל, מכיוון שלא היו
ידיעות על המתרחש.

בנתיבות היו אומנם כאלו שטענו שבשל
האזעקות הרבות שנשמעו ברצף חסר
תקדים רצוי למהר את התפילות, אבל
אנחנו המשכנו כרגיל ללא קיצורים. אבל
במקביל נתתי הוראה לנעול את שתי
הכניסות לבית הכנסת, מצד 'השתדלות'.
כששבנו הביתה, נקטעו סעודות החג כל
העת בשל הירי הבלתי פוסק. נכנסנו כל
העת למרחבים המוגנים והמשכנו שם את
שמחת החג. התארחנו בחג אצל בתי, וכדי
שלא להפחיד את הילדים הקטנים, קראנו
לממ"ד 'חדר השמחה'.

במוצאי החג התבררו ממדי הזוועה מחד
גיסא, והניסים העצומים שליוו אותנו
מאידך גיסא. במהלך החג דילגו המחבלים
על העיר נתיבות, וביום ראשון בבוקר היו
שני נסיונות חדירה משתי הכניסות לעיר,
שנבלמו מבעוד מועד, ללא נפגעים. מכלל
תושבי העיר אין ברוך השם לא חטופים
ולא נעדרים, אבל לצד השמחה הגדולה
שמענו בצער על שלושה מתושבי העיר
שנהרגו מפגיעה ישירה של טיל, הי"ד.

אנחנו נמצאים כעת במצב מלחמה
וכוננות, חשש ממחבלים שעדיין
מסתובבים או שיכולים חלילה לחדור
מהרצועה, לצד ירי של טילים ואזעקות.
יש בהחלט חששות רבים בקרב בני
הקהילה. רבים שואלים אם להישאר או
לעזוב למרכז. התשובה שלי ברורה: אם
יש מישהו מבני המשפחה שחושש או
שנמצא בחרדה, כדאי לעזוב עד יעבור
זעם. אם אין חרדות ויש ממ"ד, אין סיבה
לעזוב. אנחנו יכולים לעשות את מה
שצריך לעשות מדרכי 'השתדלות', אבל
מעבר לכך חיים אמונה, והכל בסדר. רוב
הקהילה נשארה בנתיבות, אף על פי שבכל
השכונות הוותיקות אין ממ"דים.

המחויבות לעשות השתדלות היא חובתנו
כיהודים. בשעתו, כשהיו סבבי מלחמה

בדרום, 'עופרת יצוקה', 'עמוד ענן' ו'צוק
איתן', הייתי מקורב למרנן ורבנן הגראי"ל
שטיינמן והגר"נ קרלין, זכר צדיקים
לברכה. שאלתי אותם איך לנהוג בשעת
האזעקות ותשובתם הייתה זהה ממש, אף
על פי ששאלתי כל אחד בנפרד: לפעול
לפי ההוראות. אם יש מרחב מוגן לעזוב
את הכולל באמצע הלימוד ואת בית
הכנסת באמצע התפילה, אפילו באמצע
תפילת שמונה עשרה.

בחסדי שמיים, החיים בנתיבות נמשכים
כרגיל. יש תפילות בציבור, אולי מצומצמות
יותר, אבל יש מניינים. יש אזעקות וטילים,
אבל רואים בחוש השגחה פרטית.

אבל מעבר לצורך לשמור על החיים, אנו
צריכים להבין שבורא עולם מדבר איתנו,
דורש מאיתנו להתרומם מעל הקרקע,
להבין שהכל משמיים. העניין שלנו הוא
אינו מול החמאס, שאיתו המדינה צריכה
להתמודד ולעשות מה שצריך. אנחנו
האזרחים צריכים לדעת, שאנחנו עם
הקב"ה. נכנסים לממ"ד, אבל חדר הביטחון
שבראש, הוא המסחה בצילוי של בורא
עולם.

אנשים רבים תוהים ושואלים על מה
ולמה הגיע המצב הזה. יש לנו בזאת
דברים ברורים ששמענו מפהם של גדולי
ישראל, מרנן הגר"ש אלישיב והגראי"ל
שטיינמן זצ"ל.



דרכי השם נסתרות. רק כשהיו נביאים הם
היו יכולים לומר בצורה מדויקת על איזה
עוון הגיע העונש. אנחנו לא יודעים ולכן
צריכים להתחזק באופן כללי, כל אחד במה
שהוא יודע שהוא צריך חיזוק. מלבד זאת,
חובה על כולם להתחזק באמונה שהקב"ה
עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, והכל
לטובה. גם כשאנחנו סופגים מכה קשה,
היא לטובתנו, הגם שאיננו מבינים. יש בכך
כפרה והצלה לכלל ישראל. אנחנו צריכים
להתחזק ולא לשאול שאלות.

זה הזמן לזכור את הדברים שאמר ה'חפץ
חיים' שאחרי מלחמת העולם השנייה
תהיה מלחמת עולם שלישית ואז יבוא
המשיח. במלחמה הזו, כל מי שיהיה
מופרש מהגויים יינצל. אנחנו צריכים
להחזיק חזק בדברי רבותינו, להיבדל
מחוקות הגויים שכוללים כמובן את
הטכנולוגיה שזולגת גם למחננו.

אמונה ותפילה הן החיזוק האמיתי. רק
אצל יהודים זה קיים. מי שאין לו אמונה

בעת כזו הוא אומלל, כי באופן טבעי איך אפשר להרגיע אנשים שאחד מבני המשפחה שלהם נחטף? הדרך היחידה היא אמונה שהכל מאיתו יתברך. שומה עלינו להגביה טפח מעל הקרקע. רובנו חיים רק את מה שעייני בשר רואות. שיש ערבים וחוטפים וירי טילים. זה החמאס. אבל כיהודים צריך לדעת שהם רק שליחים. איומים ונוראים, אבל שליחים. בעת כזו יש לזכור את דברי הרמב"ן, שמי שמייחס את מה שקורה לטבע והוא אינו מכיר בכך שכל מה שקורה איתנו הוא ניסים ולא כמנהגו של עולם, אין לו חלק בתורת משה. מי שבדרגה גבוהה יותר יודע שהכל לטובה, שבעזרת השם תצמח מהמצב הזה ישועה גדולה. הדברים הבאים מכוונים במיוחד למי שחווה בימים הללו את החוויות הקשות של ירי ואזעקות תכופות. כל זה יכול להוביל לשני כיוונים מנוגדים – או למעלה או למטה. למטה פירושו לתופעות השגרתיות של חרדה לחץ ומתח, למעלה פירושו התרוממות הרוח. רבי שלום שבדרון סיפר את ששמע מכלי ראשון – יהודי חסיד גור שעבר את השואה הנוראה. המרצחים מילאו בור במים ובחומצה חריפה וצורבת וציוו על קבוצת יהודים להיכנס פנימה. כל יהודי שנכנס לבור יצא ממנו מייד, ורק אותו חסיד התממה שם, עד שחבריו זירזו אותו לצאת. לאחר מעשה הוא סיפר שכאשר נכנס לבור הוא החל להתבונן במצבו. "אמרתי לעצמי שכבר אין לי שום דבר בעולם: לא הורים, לא משפחה, לא בית ולא רכוש, אבל יש לי בורא עולם, ורק אותו. כשחשבתי על כך חשתי קרבת אלוקים ותחושת עונג שכמותה לא חשתי מעולם, ולכן לא הרגשתי כלל בחומצה השורפת", כך תיאר. גם את המצב שלנו אפשר להוביל לכיוון כזה. כשנופלים טילים, אנחנו רק בידינו של הקב"ה. לא בידיים של 'כיפת ברזל' שלא תמיד נותנת מענה, ואף כשכן ויש יירוטים מוצלחים עדיין יש סכנה מנפילתם של חלקי מתכת. בשונה מימי השגרה הרגילים, שבהם אנחנו לא תמיד נמצאים בדרגה כזו, דווקא במצב כזה שבו אין לנו לסמוך אלא על אבינו שבשמיים, מחשבת דבקות ותחושת עונג יכולות להמתיק לנו את התחושות הקשות ולרומם אותנו טפח מעל גבי הקרקע.

אוחילה לק-ל, אחלה פניו. תפילות בירושלים על המצב

הרמז שמסתתרת. רכבים שרופים ליד מושב רעים

המצווה שלנו: אומץ

הגאון רבי יגאל כהן,
ראש מוסדות 'יביע אומר'

ב

שעת מלחמה, אומר הרמב"ם, האיש
הירא ורך הלבב שאינו יכול לעמוד
בקשרי מלחמה - חייב לשוב אל
ביתו. מי שמפחד עובר על לא תעשה
שנאמר 'אל ירך לבבכם ואל תערצו'.
ולא עוד שכל בני ישראל תלויים
בצווארו, אם לא ניצח ולא עשה

מלחמה בכל ליבו כמי ששפך דמים. "ומי שנכנס בקשרי
המלחמה יישען על מקווה ישראל מושיעו בעת צרה וידע
שעל ייחוד השם הוא עושה מלחמה וישים נפשו בכפו
ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו אלא יפנה מכל אלו".
והרמב"ם מסיים את דבריו במשפט המחץ: "וכל הנלחם
בכל ליבו ללא פחד ותהיה כוונתו לקדש את השם בלבד,
מובטח לו שלא ימצא נזק ולא תגיעהו רעה ויבנה לו בית
נכון ונאמן בישראל".

אנחנו נמצאים בעת הזו במלחמה על עצם קיומנו כאומה,
על ארצנו ועל יהדותנו, וזו מלחמת מצווה שאליה מכוונים
דברי הרמב"ם. אסור לחיילים לפחד, כי המלחמה היא
מול אויבים שרוצים להשמיד אותנו. אין ספק שכדי
שהחיילים יהיו חזקים ולא יפחדו העורף צריך להיות חזק
ללא פניקה, יש לנו הבטחה ברורה של הרמב"ם שחיילים
כאלו ינצחו במלחמה ולא יאונה להם כל רע. כל החיילים
והשוטרים שנמצאים בקרב צריכים לעשות את המלחמה
לכבוד השם וכך יהיו מוגנים.

הבוטח בהשם חסד יסובבנו, ומי שיודע שהשם שומר
עליו, וסומך עליו ויודע שהוא יגן עליו, מובטח לו שלא
יאונה לו רע. דוד המלך אמר לפני שיצא לקרב: בְּאַלְקִים
בְּטַחְתִּי לֹא אֵיֶרָא מֶה יַעֲשֶׂה אֱדָם לִי, גַּם כִּי אֶלֶךְ בְּגִיא
צִלְמוֹת לֹא אֵיֶרָא רַע כִּי אֶתֶּה עִמָּדִי, וזו סגולת הביטחון. אי
אפשר כמובן לקבל ביטחון ביום אחד, הדבר מצריך עבודה
רבה, אבל מי שמבין את כוחו וגדולתו של השם יתברך
ואת אהבתו האין-סופית אלינו יודע שננצח בקרבות, גם
אם הם מתנהלים פנים מול פנים.

כולנו רואים את דברי חז"ל במסכת סוטה מתגשמים
מול עינינו. היוקר יאמיר, חוצפה יסגא וכל יתר הדברים.
אבל בשבת האחרונה הסיום של 'ואין לנו להישען אלא
על אבינו שבשמים' קיבל תוקף חזק מאין כמותו. גם מי
שהאמין שצה"ל יכול להגן עליו, מבין כיום שזו הייתה
אשליה. נראה שבורא עולם סובב הכל בצורה כזו כדי
שנפנים ונדע שרק הוא יכול להושיע אותנו ועינינו צריכות
להיות נשואות רק אליו. המטרה שלנו צריכה להיות רק
להתקרב להשם, ואתם הדבקים חיים כולכם היום.
במצב כזה אנחנו צריכים לעשות כמו שעשו אבותינו
במצרים. וַיִּזְעֲקוּ אֶל הַשֵּׁם בְּצָר לָהֶם. חז"ל אומרים,
שישמעאל נקרא בשם זה כי בורא עולם ישמע את
צעקתם של עם ישראל מהצרות שבניו יעוללו להם.
כשרואים את הטרגדיה הבלתי נתפסת מקבלים מושג
למה הכוונה. מדובר במספר הרוגים לא נתפס. אני לא
יודע לומר אם זו מלחמת גוג ומגוג, אני לא נביא ולא בן
נביא, אבל אין ספק שהדבר תלוי בנו ורק בנו, אם נשכיל
לצעוק אל השם כאשר הישמעאלים טובחים בנו, נבטח בו
ונישען עליו.

לב ישראל ער. יהודים בכותל ה



תפילה ומלחמה. חיילים בקו ה

לצד כל זה חשוב מאוד לשמור על שלוה ורוגע. לא להפיץ שמועות והודעות חסרות בסיס, ולהיזהר במיוחד כאשר מדובר בהפחדה של ילדים קטנים שלא יכולים להתגונן מפני הפחד. לילדים אין דרך להרגיע את עצמם. לנו יש מה למכור אם אדם לא מפחד, סומך על מקווה ישראל מושיעו בעת צרה, מובטח לו שלא יינזק.



כולם תמהים מדוע כל זה קרה אחרי ההתעוררות של התפילות והתשובה בימי הרחמים והרצון, אבל אין לנו צל של ספק שהתפילות לא שבו ריקם. אף אחד לא יודע איזו גזירה קשה הייתה חלילה יכולה להתרחש עלינו, והתפילות המתיקו אותה. מעבר לכך, אנחנו לא חיים בשווייץ אלא לצד עם שרוצה לכלותנו. כולם מבינים את המצב ויודעים שיכול היה להיות הרבה יותר גרוע לולא התפילות הללו. יש צורך להמשיך ולהתפלל בכל לב, בכל הכוח, עד הישועה השלמה.

מי שרוצה להתחזק בשעה קשה זו, צריך לזכור את דבריו של רבנו האר"י הקדוש שכתב ברוח קדשו, שהרוגי מלכות שנהרגו בלא משפט המיתה שלהם היא כפרתם, וזה צריך לחזק אותנו ובמיוחד את בני משפחותיהם. גם במשפחות החטופים לא צריכה לשלוט הדאגה. בורא עולם, כל יכול, יכול להכניס מורך בליבם של החוטפים כדי לשחרר אותם או לעשות זאת בהרבה מאוד דרכים אחרות. אין מעצור להשם מלהושיע ברב או במעט, ואין שום גבול ליכולתו ולרחמיו האין-סופיים. בכל מלחמה היו שבויים והם שבו בשלום הביתה, וכך גם יהיה בעזרת השם במלחמה הנוכחית. נכון שהמצב נראה מורכב מאין כמותו, אבל אנחנו בטוחים ברחמיו של בורא עולם שאין גבול ליכולתו.

כולנו ראינו את ההתגייסות ההמונית של כלל ישראל איש למען אחיו. כל המחלוקת והשנאה שליוו אותנו בתקופה האחרונה נמוגו בשעת צרה. העם היהודי מתאחד תמיד בשעת צרה, ועלינו לדעת לחיות בשלום ובאחדות גם בעת שלום, לכבד איש את רעהו גם אם דעותיו שונות, להיזהר משנאת חינו ומלשון הרע בפרט ולא לשכוח את צו השעה: לקרב עוד ועוד יהודים לאבינו שבשמיים.

מערבי

חזית

וממנה ינשע!

הרב חיים אידלס



מדנו כולנו בחרדת
קודש, באימה
וביראה.
זוחלים ורועדים
מיום בואך;
ראש השנה ויום
הכיפורים.

עינינו בצום נפשנו, לא נתנו שינה לעינינו.
כה קיווינו וייחלנו שנחתמנו לחיים ולא
למוות, לברכה ולא לקללה.
רקדנו ועלזנו בשמחת בית השואבה,
חשבנו לשאוב משם רוח הקודש, ורוח
קדשך אל תקח ממני.
ובסילודין, ביום הנ"א, הושע-נ"א רבה,
הרענו בקול גדול: הושיעה נא, הושע נא,
אבינו אתה!

חשנו בבת קול שמלווה אותנו לביתנו
ערב יום הייחוד הגדול – שמחת תורה,
ואומרת: לך אכל בשמחה לחמך... כי כבר
רצה האלקים את מעשיך (קהלת ט ז).
ביום הזה, הושענא רבה, כך מסביר
הזוהר הקדוש בפרשת צו, מסיימים
בני ישראל את חיתום דיניהם, וממילא
שרויים הם בברכה, ולמחרת – בשמיני
עצרת, הם מוזמנים להשתעשע עם המלך
ולקבל את ברכתו לכל השנה. בעת הזו,
שותפים לשמחה עם ישראל בלבד, וכל
משאלותיהם מתמלאות. עד כאן מתרגום
דברי הזוהר הקדוש.

והנה, עלה המוות בחלונינו. קדושים
מושלכים באש, ועל חללי בת עמי –
עיני עיני יורדה מים. וכבר קבעו חז"ל
(בבא בתרא דף ח ע"א) כי "שבי – קשה
מכולם", ואפילו פה להספידם אין לנו,
שהרי קבעו חז"ל – "אין מספידין הרוגי
מלכות" (שיר השירים רבה פח), והפליגו
במעלתם עד שאמרו: "הרוגי מלכות – אין
אדם יכול לעמוד במחיצתן" (פסחים דף
נ ע"א).

ואף שיודעים אנו כי מיתתם הייתה על
קדושת שמו יתברך, ומשכן, הרי היא
כמיתת צדיקים המכפרת (מועד קטן
דף כח ע"א) – עם זאת, מאלו פורצת
השאלה: על-מה עשה ד' ככה לארץ
הזאת, מה חרי האף הגדול הזה? (דברים
כט כג).

מקובל בשם קדמונים, שמספר פסוקי
התורה מכוונים כנגד שנות עולם. רבי
אלעזר מאמסטרדם, בעל 'מעשה רוקח',
מביא את דברי הרמב"ן בהקדמתו כי משה
רבנו העתיק את התורה שלפנינו מהתורה
הנמצאת למעלה ונכתבה באש שחורה על
גבי אש לבנה, והוסיף בעל 'מעשה רוקח':
"ולבי אומר לי שבאמת בתורה שלמעלה
יש ששה אלפים פסוקים במילואיו כנגד
ששה אלפים שנה שהעולם קיים". כך
למשל ציין בספר 'מגדים חדשים' – כי
שנת 3338 מבריאת העולם, שהייתה
כידוע שנת חורבן בית ראשון, מכוונת
כנגד הפסוק התואם את השנה הזו, בספר
התורה. אם כן, הפסוק המכוון כנגד
שנתנו, ה'תשפ"ד (5784) הוא בפרשת
האזינו: כי מגפן סדם גפנם ומשדמת
עמרה, ענבמו ענבי רוש אשכלת מרות
למו (דברים לב לב).

מהו אפוא ביאור הפסוק? אין לנו אלא
להביט אל דרשות קדמונים, ומהם להקיש
אל ימינו אנו. את הפסוק הזה דרש רבי
יהודה: "כי מגפן סדום גפנם" – אמר להן
הקדוש ברוך הוא (לישראל), וכי מגפנה
של סדום אתם, או ממטעתה של עמורה?
והלא אין אתם אלא זרע אמת, שנאמר:
'ואנוכי נטעתיו גפן שורק' (ירמיה ב כא).
אנשי סדום, כך מסביר בעל 'תפארת
שלמה' בפרשת וירא, הם אנשי דור
הפלגה ואנשי דור המבול ודור אנוש, שהיו
אמורים לתקן את חטא אדם הראשון,
ומשלא זכו לתקנו, באו שוב בדור המדבר
– דור דעה.

אם נביט אל דורות קודמים עוד יותר,
נראה כי לא רק מידותיהם של אנשי
סדום ועמורה היו רעות, ולא רק בני
דורות המבול והפלגה שכפרו בטובתו של
מקום – אלא הכל מתחיל הרבה קודם
לכן. הנה כי כן, נביט ונראה: כיצד נברא
האדם הראשון? "אשר עשה האלקים את
האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים"
(קהלת ז כט). והנה, פתח הפסוק בלשון
יחיד – 'האדם', וסיים בלשון רבים –
'והמה'. יען, אדם הראשון נוצר לבד, אך
זכה לחוה אשתו, כי לא טוב היות האדם
לבדו. חטאם היה – ה'חשבונות', התנהגות
שהיא הפך התמימות והכרת הטוב.

ובהר סיני, בעת שהקדימו ישראל 'נעשה'
ל'נשמע', ביטלו אבותינו ואימותינו את

לזעוק ולהריע. בעקבות המצ

מאמינים ובוחסים. תפילת ר

החשבונות רבים, וזכו ל"אני אמרתי אלוקים אתם", בטלה מהם זוהמת הנחש – כפוי הטובה. הנחש, שהביא על האדם את עונש המיתה לעולם, כמו בטל ועבר מהם. הגמרא (עבודה זרה דף ה ע"א) מסבירה בשם רבי יוסי, כי "לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן", אלא שאם חס וחלילה אנו מקלקלים את מעשינו, חוזרים אנו למצב הקודם, שמיתה שולטת באדם. הפסוק שדורשת הגמרא, "אכן כאדם תמותון", רומז, כך דורשים חז"ל במדרש הגדול, למועד שבו ההגנה של התורה מפני הנחש פגה בשל קלקול המעשים, ובשל כך נקנסו בניו של האדם הראשון במיתה, עד סוף כל הדורות.

וזה המקום להעמיק: מה, בעצם, היה חטאו של אדם הראשון? אדם הראשון נהג בכפיות טובה, בכך שהוסיף לענות – ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי... (בראשית ג יב). מעבר לנתון האמיתי, 'האשה', הוסיף האדם להאשים: 'אשר נתת עמדי'. אתה הוא שגרמת לי. וכפיות טובות – היא שגרמה מוות לעולם. וכך דורשת הגמרא (שם) את דברי התוכחה של משה לבני ישראל: "כפויי טובה בני כפויי טובה... כפויי טובה – דכתיב: ונפשנו קצה בלחם הקלוקל; בני כפויי טובה – דכתיב: האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל". זכורני, כי זכיתי להביא אל ביתו של דודי זקני, שר התורה רשכבה"ג רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, את נשיא הקהילות היהודיות בארצות הברית, יהודי ירא שמיים ושתדלן גדול, כדי שיבטל גזרות שעמדו על הפרק בעיקר כנגד ציבור בני התורה.

בסוף השיחה, שנוהלה על ידי מתורגמן, ביקש שר התורה להודות באנגלית... שאלו המתורגמן: "וכי לא יסמוך עלי הרב גם בתרגום מילות התורה?!" השיב לו עמוד ההלכה: "שים לב, שהציבור מקשיב ואף יוצא באמירת החזן – שליח הציבור, בכל י"ח הברכות בשמונה-עשרה, אולם בברכת 'מודים' אומרים אותה לבדנו (מודים דרבנן), כיוון שבהודיה אין לשגר שליחים, אלא עלינו להודות ולהוקיר בעצמנו..."

צב: רבי יעקב עדס נשכב בדעקאות בכותל המערבי

להכיר טובה, משמעו לראות את הטוב שבזולת, ואת הטוב שלו אנו זוכים ממנו יתברך בכל עת. זהו תיקון הבריאה. ובזכות כך נזכה לביאת גואל, מבשר שלום, כפי שניבא ישעיהו (יא, א ואילך) "ויצא חטך מגזע ישי ונצר משרשי יפרה... כי מלאה הארץ דעה את ד' כמים לים מכסים". בזכות מה ואימתי נזכה לכך? משיב הנביא: כי הדבר יארע כאשר תסור הקנאה והאהבה תגבר, וההכרה בטוב תיגלה לעין כל: "וסרה קנאת אפרים וצרי יהודה יכרתו, אפרים לא יקנא את יהודה, ויהודה לא יצר את אפרים". בעת הזו, בשעת שבר גדולה זו, יש לומר את מילות האחים, עשרת שבטי ק-ה, שבגינם, כך כתבו בספרים הקדושים, נהרגו עשרת הרוגי מלכות: "ויאמרו איש אל אחיו, אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו, על כן באה אלינו הצרה הזאת" (בראשית מב כא). חטא העדר האחווה, אי ההכרה בטוב שבזולתנו, ואי ההכרה בטוב האלוקי – הם-הם המציבים כלפינו אצבע מאשימה.

נזכור את מצוות האהבה – ואהבת לרעך כמוך, אני ד', ונזכה מהרה לדרשת חז"ל (ראה רש"י ויקרא יט טז): "אני ד' – נאמן לשלם שכר, ונאמן להיפרע", והקב"ה ייפרע מאויבנו הקמים עלינו, ואלה ייגפו לפנינו במהרה.

נאחל שנה טובה ומבורכת לכלל ולפרט, ננוחם בנחמת עולמים תוך שנשים על ליבנו את רצון שמים, ומי ייתן ותישמע אותה בת קול היוצאת ומנחמת את שברון לבנו על נחלי דם וכאב, בהבטחה האלוקית "כי דם עבדי יקום"; תבוא לפניך אנקת אסיר כגדל זרועך הותר בני תמותה; ופדויי ד' ישובו ובאו ציון ברחבה ושמחת עולם על ראשם, ששון ושמחה ישיגו, נסו יגון ואנחה. ונזכה מהרה לקיומו של הכתוב החותם את עבודת ימי חודש תשרי: לך אכל בשמחה לחמך ושיתה בלב טוב יינה, כי כבר רצה האלקים את מעשיך.

ערך והביא לדפוס: ישראל פלר

בים השבוע

כי אשמרה שבת

**הגאון רבי משה ששון,
ראש ישיבת 'באר יצחק'
בבאר שבע ולשעבר משגיח
ישיבת 'באר התלמוד' נתיבות**



לינו להתבונן ולראות את השגחתו של בורא עולם שמלווה אותנו במלחמה הנוראה הזו שאיש לא צפה אותה, ואיך בורא עולם מתכנן את המציאות לפי רצונו. הדבר הראשון שצריכים הוא להתחבר להשם, להיות דבוקים בו, ולדעת שהוא עושה הכל לטובה. הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל. השם איתנו. יש אבדות כואבות, חטופים שסובלים. איננו מבינים חשבונות שמייים אבל רואים שהכל עשה השם, אין ספק שהדברים לא נעשו מעצמם. בידיעה הזו נחזק את האמונה וכמובן נתפלל שהשם יושיע אותנו.

דבר שני שצריך ללמוד מהמצב, זה עד כמה עם ישראל הוא עם יוצא דופן. למחבלים לא משנה אם חברים חי או מת, העיקר שהורג. על חרבך תחיה. אין להם שום ערך לחיים. לא יודעים מדוע הם נבראו, אין להם מאומה בחייהם חוץ מהרג. לעומתם, עם ישראל הוא העם היחיד שיש לו ערכים, לימוד תורה ושמירת מצוות. אלו הערכים שלנו. כל סדר היום מושתת על תורה ומצוות, וכמובן ערך החיים הוא מעל הכל. כתוב בהלכה שאסור למסור שום יהודי לגוי גם אם יהרגו את כולנו, כי יהודי אחד שווה עולם ומלואו.

יש לנו להעריך את מתנת החיים שבורא עולם נתן לנו ולנצל ולייקר כל רגע.

ויש לקח שלישי שצריך להפיק מהמצב הנורא. כל יהודי בעולם עובר תקופות שונות. לפעמים קשה להתמודד עם קשיים, אבל אנחנו לא עובדים את הקב"ה לפי מצבי רוח ולפי תקופות. אנחנו צריכים לעבוד את בוראנו בכל יום ובכל מצב, ללא התחשבות במצבי הרוח שלנו, גם אם קשה לעבוד בזמן שיש קושי וניסיון, בזמן מלחמה שלא יודעים מה יהיה. במיוחד אנשים שיש להם קרובי משפחה שמצבם לא ידוע. אבל הגבורה היהודית שלנו היא שאיננו מתנים את עבודתנו במה שקורה מסביב. העבודה שלנו היא בכל מצב, וזה חשוב גם כאשר מרגישים ייאוש, משרב או קושי. צריך להתחזק ולהבין שהשם אוהב אותנו, ונמשיך לעבוד אותו בכל נפשנו.

וכמובן, כל אחד צריך לחזק את עצמו ולא להעביר ביקורת על אחרים. לבדוק במה כל אחד יכול להתחזק. זה המקום להזכיר לבני תורה, לגיונו של מלך, להתחזק בשמירת שבת כפי שכתב מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א.

ראיתי בישיבות רבות שחצי שעה לפני שבת מפסיקים לעשות מלאכה ומגיעים לתפילת מנחה. יש כאלו שהגדילו לעשות ולפני שבת לומדים על ענייני קדושת השבת. על כל אחד מבני התורה להתחזק בדברים הללו ולקבל שבת מוקדם. לפעמים יש יצר הרע של הרגע האחרון שרוצים להספיק עוד. כשהייתי בחור הלכתי לגאון רבי בן ציון אבא שאול, שאמר לי שאי אפשר לסמוך על זמן השקיעה ואירע פעם שראה בעצמו שהשקיעה מוקדמת יותר.

מאז פרוץ המלחמה לא שמעתי חדשות כלל, אבל דבר אחד שמעתי והוא דבר פלא: המחבלים חדרו לעשרות יישובים, אבל הם דילגו על קיבוץ סעד וקיבוץ עלומים שהם שומרי שבת. גם על העיר נתיבות, שהיא כולה סגורה בשבת, המחבלים דילגו ולא נפגע שום יהודי שומר שבת בעיר. וזה הזמן והמקום לחזק גם בחשיבות של לימוד הלכות שבת. בחור שלא לומד הלכות שבת יכול בקלות להיכשל. צריך ללמוד 'שולחן ערוך' ואת פוסקי זמננו ולא להקל גם באיסור אמירה לנוכרי. עת צרה היא ליעקב וממנה ייוושע, ומתוך הצרה נראה בטובתם של ישראל.

בדמיך חי

הרב ראובן פילו, מרביץ
תורה ומוהל באופקים

ה

געתי שלא בטובתי אל השכונה שבה התבצרו
המחבלים. הקרב כבר היה בעיצומו. לא ידעתי
שאני מכניס את עצמי לאזור סכנה כאשר צעדתי
את עשר דקות ההליכה שמפרידות בין האזור
החרדי של העיר לעבר זירת האירוע שבקצה השני,
לשם הוזמנתי כדי לעשות ברית מילה. אומנם
שמענו על חדירת מחבלים, אך בעבר היו אירועים

דומים שהסתיימו בצורה קלה בהרבה. ההבנה שאני יוצא לקיים ברית
מילה רק הגבירה את התחושה שלי שעלי לצאת לדרך למרות הכל.
ברית המילה שאליה הוזמנתי, הייתה של משפחת סיגרון. הגעתי לשכונה
שבה אמורה היה להתקיים הברית ואז אני מגלה שאני נמצא בתוך זירת
קרב. פשוט עמדתי בין המחבלים ללוחמים שירו בהם. קשה לתאר מה
הלך סביבי: רכבים ומבנים מחוררים בכדורים, רכבים הפוכים ברחוב
ועשרות כדורים פזורים על הרצפה.

בעוד אני מנסה להימלט מהאש לעבר המקום שבו תתקיים ברית המילה
אני מזהה נטרול של מחבל במרחק מטרים מולי. זה הרגע שבו אני
מתחיל לעכל את גודל האירוע. המחזה הופך להיות סוריאליסטי אף
יותר לאחר שהכוחות בשטח פוגעים בטעות בקו מים. אלו פורצים לגובה
ושוטפים את האזור.

בחסות המהומה אני מצליח להגיע אל בית הכנסת שבו אמורה להתקיים
הברית. מדובר במקלט ציבורי שמשמש כבית כנסת. אני נכנס למקום
ורואה את האנשים אבליים וחפויי ראש. מבירור קל שאני עורך אני מגלה,
כי הסיבה לכך היא סב הפעוט: ר' משה פורת הי"ד, שזמן קצר קודם לכן
פרצו מחבלים לביתו.

במהלך הברית, כמחצית מהמשתתפים ישבו אבליים וחפויי ראש,
והמחצית השנייה חגגה את האירוע. הפער בין הקבוצות נעוץ בכך שחלק
ידעו על הנעשה וחלק לא עודכנו בכך. למעשה, מי שידעו על הירצחו של
הסב היו אב התינוק וכמה מבני משפחתו. לעומת זאת, בניו של ההרוג
וכן בתו – אם הפעוט – לא ידעו דבר. במהלך הברית, אלו שידעו על
פטירתו ניסו להסיח את דעת חלק מהמשתתפים מהיעדרותו התמוהה.
ניסיתי לנהל את הברית כרגיל. מחוץ נשמעו יריות, אבל בתוך החדר
התקיים האירוע כמעט כרגיל. המילים המצמררות: "ואומר לך בדמיך
חי" הדהדו היטב בחדר. רק לאחר שיצאתי ממקום עריכת הברית גיליתי
מולי אוטובוסים שפורקים חיילים בהמוניהם, וחיילים נוספים שיושבים
על ברכיהם ורובים שלופים בידיהם. אלו היו הרגעים הראשונים שבהם
הבנתי כי האירוע חריג לחלוטין. אחד מהם הורה לי לשוב על עקבותיי,
אך ביקשתי שלא להדאיג את בני משפחתי, והלכתי בדרך עוקפת. צעדתי
עד לביתי מלווה בחייל שדאג לסרוק את האזור כל העת.

כאשר הגעתי לביתי גיליתי את התממשות דברי הגמרא על מה שנעשה
בעיר ביתר: בקצה אחד של העיר אנשים בכו ונאבקו מול מחבלים באחד
מהאירועים הטרגיים שידעה מדינת ישראל, ובצד השני שמחה וששון;
הקפות וריקודים. ניגשתי וסיפרתי לרבנים את מה שראיתי במו עיניי,
ואט אט האווירה השתנתה, ובמיוחד הוזהרו התושבים מפני הסיכון
הגדול ביציאה החוצה.

הלואי שכבר נזכה לחלק השני של הפסוק שאנו אומרים בברית המילה
'ואומר לך בדמיך חי', ונזכה לחיים טובים ושלווים.

הביא לדפוס: יוסף גליקזון

חסד, דין ורחמים

הרב משה פייזם,
שליח חב"ד בשדרות

כ

ולנו מכירים את המזמור הידוע בתהילים
אֲשֶׁא עֵינַי, אֶל-הַהָרִים... עֵזְרִי מֵעַם ה' עוֹשֶׂה,
שָׁמַיִם וָאָרֶץ. מדוע נאמר 'עושה', בלשון הווה,
ולא עשה? הביאור הוא, שהקב"ה גם ברגע זה
עושה שמים וארץ, עושה ויעשה לכל המעשים.
הכל בהשגחה פרטית, הכל בשליטה מלאה של
בורא עולם. אנחנו לא מבינים הכל, ובאופן
טבעי כשכואב - צועקים. אבל לא מדובר באיבוד שליטה, אין שום
דבר מחוץ לתחום של הקב"ה.
כל מה שהשם עושה לטובה הוא עושה. בגמרא כתוב שחייב אדם
לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה. זו לא אותה ברכה אומנם,
כי על הטובה מברכים 'הטוב והמיטיב' ועל הרעה 'דיין האמת', אבל
הגמרא מוסיפה ומבארת, שגם את הרעה צריך לקבל בשמחה.
כיהודים אנחנו צריכים לפעול בהיגיון לפי דרכי הטבע, אבל מנגד
צריך אמונה וביטחון בהשם יתברך. מבחינה גשמית, אנחנו מציפים
מהממשלה והצבא לנהוג בצורה נכונה ומושכלת ולמנוע מהמרצחים
כל אפשרות לעשות שוב מה שעשו לנו, אבל באופן פרטי כל אחד
צריך להיות חזק בביטחון בהשם, לסמוך על הקב"ה ולהרגיש בטוח
ברחמיו ובחסדיו.
מחובת ההשתדלות היא להקפיד על מזוזות כשרות, שהן שומרות
על דלתות ישראל. יש במצווה הזו גם סגולה עצומה לשמירה,
ולכן ראוי מאוד שכל אחד יבדוק את מזוזות ביתו ויוודא שתהיינה
כשרות. מעבר לכך יש צורך בשעה קשה זו להוסיף בתורה, בתפילה
בצדקה. יהודים שלא נמצאים במקום הסכנה ויכולים להתפלל
ובציבור צריכים במיוחד להוסיף פרקי תהלים. כשהיהודים מוסיפים
במעשי התחזקות, תורה, תפילה, צדקה וחסד ועושים מצוות
לזכותם של היהודים שנמצאים במקומות שצריכים שם ניסים
ונפלאות, בזכות האהבה והאחוה האלה נזכה לישועות.
בשיר השירים נאמר: הִבֵּיאֲנִי הַמֶּלֶךְ הַדָּרִי. חדר ראשי תיבות חסד,
דין רחמים. בתחילה, כשהחיים רגילים יש חסד של בורא עולם
כל הזמן. כשיש מצב של דין צריך להתחזק בהכרה ובידיעה שיש
רחמים גדולים של הקב"ה גם במצב הזה, רחמים ללא הגבלה וללא
מצרים בבחינת ירידה לצרך עלייה.
אחרי שעברנו מה שעברנו, כולנו מתפללים לבורא עולם שיאמר
לצרותינו די והמצב יתהפך לטובה ולברכה.
עין במר בוכה. ליבנו מלא כאב על כל היהודים שאיבדנו, המוני
יהודים שנהרגו על קידוש השם. חלק מהם אני מכיר אישית
משדרות, יהודים יקרים ואהובים. שישים יהודים נעקדו רק
בשדרות. רבים מאוד עדיין נעדרים וחטופים ואיש לא יודע מה
עלה בגורלם. המתח טבעי, ולכן כאן זה מבחן האמונה, להאמין
בהשגחה פרטית. אדם לא יכול להיות מלאך, אבל כשיודעים
שהקב"ה מנהל הכל, קל יותר לקבל את המצב.
כולנו רואים את האחדות בעם ישראל, את הרצון לסייע איש
לרעהו. הלבבות פתוחים ואנשים מתחזקים. בשדרות יש קבוצה של
מאות נשים שמסיימות את ספר התהילים מספר פעמים מדי יום
להצלחת המערכה, לרפואת החיילים ולשלום התושבים. האחדות
הזו והתפילות הן שנותנות לנו את הכוח להתגבר, ובעזרת השם
תהיה ישועה גדולה.

חובת השעה: תפילה

הגאון רבי יוסף אביטל,
רב הקהילה
הספרדית באופקים

כ

ותב הרמב"ם בהלכות תעניות פרק ראשון
הלכה א: "מצוות עשה מן התורה לזעוק
ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבוא על
הציבור, שנאמר: 'על הצר הצור אתכם
ותקעתם בחצוצרות'. כלומר, כל דבר שיצר
לכם, כגון בצורת ודבר, ארבה וכיוצא בה".
רואים מדברי הרמב"ם שיש מצוות עשה

מיוחדת לזעוק ולהתפלל לקב"ה בעת צרה. אומנם מוסיף
הרמב"ם דבר נוסף בהלכה ב: "דבר זה דרך מדרכי התשובה הוא,
שבזמן שיבוא הצרה ויזעקו לה ויריעו, ידעו הכל שבגלל מעשיהם
הרעים הורע להם ככתוב: 'עוונותיכם היטו אלה לכם', וזהו
שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם".

רואים שעם התפילה צריך להוסיף תשובה, לחזור בתשובה ועל
ידי כן לתקבל התפילה.

וממשיך הרמב"ם: "אבל אם לא יזעקו ולא יריעו, אלא יאמרו דבר
זה ממנהג העולם ארע לנו, הרי זו דרך אכזריות ותוסיף הצרה
צרות אחרות כמו שכתוב בתורה: 'והלכתם עימי בקרי והלכתי
עימכם בחמת קרי'".

הדברים הללו מלמדים שיש חיוב גמור להתפלל ולזעוק בעת
צרה ובמיוחד בעת צרה כזו כפי שאנחנו נמצאים בה, שכמעט
לא הייתה כמותה מעולם. אומנם הפסוק אומר: "קָרֹב הַשֵּׁם לְכָל
קֹרְאֵיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאָהוּ בְּאֵמֶת. הַמִּדְרָשׁ אומר: "לכל קוראיו –
יכול לכל! תלמוד לומר: 'לכל אשר יקראוהו באמת'". למי הקב"ה
עונה? רק למי שקורא אליו באמת. ומהי אמת זו? זו האמונה.
כשאדם מאמין שכל מה שנעשה קורה בהשגחה פרטית מאת
הש"ת ומתוך כך מתפלל לקב"ה הרי הוא שומע לתפילתו.

וכן ראינו בגמרא במסכת ברכות על הפסוק: בְּיָמֵינוּ הָיָה חָלָה
חֲזָקָהּ לָמוֹת וַיָּבֹא אֵלָיו יִשְׁעֶיהָ בֶּן אֱמוּץ הַנְּבִיא וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה
אָמַר הַשֵּׁם צִו לְבִיתְךָ כִּי מֵת אֶתָּה וְלֹא תַחִיָּה. מְבֹאֵר הַגִּמְרָא:
"מת אתה בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא". שאל חזקיהו את
ישעיהו הנביא מה הסיבה לכן, ותשובתו הייתה בשל העובדה
שלא התחתן. ענה לו חזקיהו שלא נשא אשה, כי ראה ברוח
הקודש שיצאו ממנו בנים רשעים. אמר לו ישעיהו הנביא: "בהדי
כבשי דרחמנא למה לך?" מה לך להתעסק בחשבונות שמייים?
עשה אתה מה שצריך והשם יעשה מה שרוצה. אמר לו חזקיהו
לישעיהו, תן לי את בתך לאשה ואפשר שבזכותי ובזכותך יצאו
בנים צדיקים. אמר לו ישעיהו כבר נגזרה הגזרה. אמר לו חזקיהו:
"בן אמוץ כלה נבואתך וצא, כך מקובלנו מפי אבי אבא – אפילו
חרב חדה על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. מיד
ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל".

שואלת הגמרא: "מהו קיר? אמר רבי שמעון בן לקיש – מקירות
ליבו". הרי אנו רואים שהתפילה מתקבלת כנגד כל הסיכויים
והתחזיות, גם אם נגזרה גזרה. אומנם התנאי הוא שהתפילה תצא
מקירות הלב והזעקה תהיה זעקת אמת ולא מהשפתיים ולחוך.
בזמן שכזה שבו אנשים רבים רוצים לשמוע פרשנויות ועניינים,
הדבר העיקרי והחובה המוטלת עלינו בעת זו היא להרבות
בתפילה מעומק הלב.
ויהי רצון שבורא עולם ישמע את קולנו.



אורות באפלה

ישראל
בטח
בה'

העורך למען החזית.
שלמה איינהורן

מעט מן האור

אלו היו ימים קשים ונוראיים. אבל שלא נגמר, כאב בלתי נתפס. רגעים של הסתר פנים. אבל בתוך כל אופל, יש נקודות אורה. אנשים טובים באמצע הדרך, מלאכים שמחרפים את נפשם ומוסרים נפש למען יהודים אחרים. דווקא עכשיו, כשהכל סוגר עלינו, בחרנו לצאת למסע קצר ולפגוש כמה מאותם מאורות גדולים, לשמוע על לא מעט ניסים ורגעים של השגחה מופלאה שהביזיקו בשמי השבוע הקשה הזה.

הנער בן ה־15 שהציל את אביו; אביו של גיא שהציל בגופו 14 חברים; החסיד שיצא לשטח עם החשבונית הארוכה ביותר; מיכה שהגן במשך 11 שעות על משפחתו בנתיב העשרה, והשליח שרואה ניסים בתוך 'סורוקה' |
מסע בעקבות סיפורי הגבורה המופלאים של השבוע האחרון בדרום

חננאל שפירא

צילום: איי פי ופלאש 90

נס על גג התחנה

ר' יוסי
ליצמן,
באר שבע

"אנו רואים מראות קשים ומטלטלים", אומר ר' יוסי ליצמן, שליח חב"ד במרכז הרפואי 'סורוקה'. "כבר עשר שנים אנו מתגוררים בסמיכות לבית הרפואה", הוא מוסיף. "חוויתנו וראינו הכל, אבל כעת המלחמה ברמה אחרת לגמרי. לצורך ההשוואה: במבצע 'צוק איתן' היו במשך כל החודש כולו שישים נחיתות של מסוקים, ואילו כעת כבר ביום הראשון של המלחמה התקרבו למספר הזה, ולעיתים קרובות מגיעים במסוק אחד כמה וכמה פצועים, ומורדים בזה אחר זה על אלונקות אל חדר הטראומה. "המחזות קשים ביותר. אנחנו מסתובבים במסדרונות ורואים רופאים ואחיות שדמעות בעיניהם, והדבר היחיד שיש לנו לעשות הוא לעודד אותם וכן את הפצועים והמשפחות. מרגע שיצא שמחת תורה פתחנו עמדה לשתייה חמה וקרה, 'מזונות' ושוקולדים, ובמוצאי החג היינו שותפים למחזה מטלטל, כשמאות אנשים התקבצו בחדר המיון לשמוע הבדלה, חלקם פצועים וחלקם אנשי הצלה ומתנדבים. כולם היו שם יחד".

על המקרים הקשים מעדיף ליצמן פחות להרחיב את הדיבור, והוא מתמקד בסיפור ניסי ומרגש במיוחד: "פגשתי בחדר המיון את השוטר היחיד שיצא כמעט ללא פגע מתחנת המשטרה בשדרות. השוטר נלחם החל מהשעה שמונה בבוקר ועד שתיים לפנות בוקר למחרת, כשהוא על גג המבנה עם שוטרים נוספים וחשוף ליריות כל הזמן. בשלב מסוים התחמושת שלו

אזלה, אבל הוא הצליח בדרך נס לחסל מחבל ולקחת לו את הקלצ'ניקוב, באמצעותו הוא המשיך לחסל מחבלים נוספים. "בשלב מסוים הוא קלט שעל הגגות הסמוכים יש צלפים ישראלים, והוא סימן להם על היותו על הגג. באותו רגע הבחין בו מחבל זורק לעברו רימון, אך גם ממנו הוא ניצל בניסי ניסים ויצא מכל האירוע הזה עם רסיס במרפק בלבד. "ישבתי ושוחחתי איתו במשך שעה ארוכה, כשברור לי שלא מספיק להגיש לו עוגות ושתייה, אלא הוא זקוק לעידוד אמיתי. אני אומנם לא פסיכולוג או איש מקצוע, אבל יש לי כלים חזקים של התורה, ואני משתמש בהם בעת הצורך. סיפרתי לו על הזכות הגדולה של מסירות נפש על קידוש השם, והסברתי לו שחבריו שנרצחו זכו לזכות הגדולה הזו, ואילו הזכות שלו גדולה עוד יותר, כיוון ש'כל המציל נפש מירא'ל כאילו קיים עולם מלא', והוא הציל ומנע רצח של מאות אנשים. "בכלל, אני רואה כל הזמן את ההתעוררות הגדולה שאנשים חווים כאן בבית החולים, מלווה את הקיבוצניקים שעומדים מחוץ לטיפול נמרץ, כשהבקשה היחידה שלהם היא תפילות, וקולט שבורא עולם נמצא איתנו בתוך התופת הזו. אנו צריכים רק לפקוח עיניים ולהתפלל שהוא ייחלץ אותנו סוף סוף ויביא את הגאולה השלמה".

אחוזה שאינ שנייה לה

ר' שלמה
איינהורן,
גבול עזה

באמונה נצחית שלט בדרום

לא יום ולא יישן ספר קודש בין
ההריסות

מראות מחרדים ואמונה גדולה בלב. מארב לחובלים שנשארו ביישובי הגלב
ההריסות

אם נתקלתם בתיעוד המרגש שבו נראה חסיד בעלז עם חשבונית קניות ארוכה-ארוכה של כמה מטרים, כשהוא בדרכו אל הדרום עם רכב מלא בציד, בוודאי תמהתם על המראה החרגי. מסתבר שמדובר בר' שלמה איינהורן, חסיד בעלז מירושלים.

"אני לא חייל וגם לא במילואים, אין לי רישיון להחזיק נשק, אבל נסעתי לגבול כחלק מעם ישראל", הוא מסביר בפשטות. "אנו מצויים כעת בתקופה מאוד מורכבת, שבה גויסו בתוך זמן קצר שלוש מאות אלף חיילים ואנשי מילואים, שזה דבר שלא היה לו תקדים מעולם במדינת ישראל. אנשים עזבו את הבית שלהם בהתרעה הכי קצרה שיש, ויצאו להילחם ולהגן על המדינה, אז גם אני החלטתי לעשות זאת, כאות הזדהות ואכפתיות.

"ביום הראשון למלחמה לקחתי את הרכב הפרטי שלי, מילאתי אותו בכל טוב, צירפתי אליי חבר ויחד נסענו אל הגבול. בתחילה נדרשנו להמתין שעה ארוכה, כי בציר שבו רצינו לעבור היה מחסום שהוקם בשל ירי של מחבלים. האמת היא שכאשר עמדנו במחסום, שמענו את היריות מכל עבר והרחנו את אבק השרפה והעשן – עברה בנו לרגע המחשבה שעדיף לחזור, אלא שאז פתחו את הציר והחלטנו להתקדם.

"המראות סביבנו היו מחרידים. מחבלים מתים מוטלים על הקרקע, רכבי צה"ל בכל מקום, ממש זירת קרב בתוך שטח מדינת ישראל. אבל התגברנו על הפחד והמשכנו לנסוע, וזה היה חשוב לאין ערוך, כי מסתבר שבשל מספרם הרב של החיילים, מתקשים בצה"ל לספק להם את כל מה שהם זקוקים לו, וכל תגבורת מתקבלת בברכה רבה.

"ביום השני הצלחתי לארגן עם אחי שתרים סכום כסף גדול מאוד, קניית אלפי חבילות מזון ופחתנו שולחן באמצע הרחוב בירושלים כדי לארגן כריכים, אוכל ושתייה ללוחמים. הצטרפו אלינו עוברים ושבים מכל הציבורים והמגזרים, חלקם הוסיפו פתקים עם איחולים לחיילים. לבסוף יצאנו לדרך לפנות בוקר וחילקנו לחיילים על הגבול, שממש הודו לנו וביקשו עוד".

ואיך מגיבים הלוחמים כשהם רואים את החסיד עם הזקן והפאות שעומד מאחורי המשלוחים האלו?

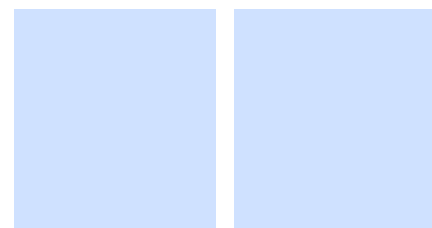
"הם מגיבים בחיבוקים ובהתרגשות. אנחנו נופלים כתף על כתף ומרגישים אחווה שלא חוויתי כמותה כל חיי. ברוך השם שיש לי יכולת לעזור והלוואי שיהיה לי כוח להמשיך בכך גם הלאה".



במותו נתן להם חיים

דדי שמחי,
אביו של
גיא שמחי
הי"ד

"הבן שלי, גיא הי"ד, נלחם כמו אריה. כשמתוודעים לאופן שבו סיים את חייו, אי אפשר להישאר אדישים", מספר דדי שמחי, נציב כבאות והצלה לשעבר. "גיא נולד בקיבוץ רעים וגדל שם עד גיל שש. אחר כך עברנו לסין לשלוש שנים, ולאחר מכן שבנו לגדרה. הוא שירת כחייל בסיירת צנחנים והשתתף בשמחת תורה במסיבה בקיבוץ רעים. חבריו סיפרו לי שאחרי שהחל ירי הרקטות, גיא לקח 14 מהחברים לקיבוץ והכניס אותם לממ"ד בבית של חבר ילדות שלו. הוא סגר את דלת הממ"ד ונשאר לשמור מבחוץ עם חבר שהיה לו נשק. "החבר התחנן אל גיא: 'אין לך נשק, אל תישאר בחוץ', אבל גיא סירב להשאיר אותו לבד. זמן קצר לאחר מכן הגיעו חמישה מחבלים וזרקו עליהם רימון. גיא וחברו נלחמו בכל כוחם והרגו שניים מהמחבלים. גיא כנראה נפצע מהרימון הראשון, אך חברו הצליח להתחמק ולעלות לגג, לאחר מכן זרקו המחבלים עוד שני רימונים וגיא נהרג. "הנס הגדול היה בכך שבינתיים עברו על יד הבית מחבלים נוספים, וכשהם ראו שיש מחבלים שנלחמים, הם עקפו אותו ולא נכנסו. כך ניצלו כל 14 החברים שהיו בממ"ד ללא נשק. גיא הציל אותם בגופו, הוא עשה בכך מעשה גבורה שלא ייאמן, ולצערי הוא שילם עליו בחייו".



דדי שמחי (מימין) ובנו גיא הי"ד

איך התוודעת לסיפור הזה?

"שמעתי על כך מהחבר שלחם יחד איתו. יתר החברים השלימו לי את הפרטים וסיפרו על כך שגיא היה איתם בממ"ד רק דקות ספורות, ומייד אחר כך יצא החוצה כדי לשמוע באותן דקות שהיה בתוך הבית הוא התקשר אליי וסיפר שהם מוגנים, אך יש מחבלים בחוץ. אמרתי לו: 'תקשיב לי טוב, אל תצא מהממ"ד, תישאר רק שם'. אבל מי שמכיר את גיא יודע שהוא לוחם בנשמה ולא מסוגל להישאר זה מה שגרם לו לצאת החוצה".

שמחי מציין כי לאחר שנודע לו על מות בנו היה ברור לו שעליו לנסוע כדי להביאו לקבר ישראל. "נסעתי לקיבוץ והגעתי לשם בשתיים בלילה. חברתי לגדוד סיירת חרוב, שהייתי מפקד שלו לפני כחמש עשרה שנה וביקשתי מהם שידאגו להביא לי את הילד. הוא הובא לידיי ואני חיבקתי ונישקתי אותו, כך נפרדתי ממנו. "אין מילים שיוכלו לנחם", מוסיף שמחי בגילוי לב, "אבל המחשבה על כך שבמותו הוא הצליח להציל חיים, מעניקה מעט כוח. כך גם העובדה שהיו לו חיים קצרים אך מלאים בשמחה ובאהבת הבריות. כמו שאמרו חז"ל על כך שכאשר מרגלית נאבדת, יודע כל מי שמוצא אותה שהיא מרגלית, כך גיא יישאר עבורנו תמיד כמו מרגלית יקרה. לנצח נזכור אותו ככזה".

יוזמה של ילד

זוהר
שחר,
בן 15,
אור הנר

בני דוד ורחל אדרי, אופקים ערוכה ל-15 שעות

סיפורם של בני הזוג דוד ורחל אדרי מאופקים נשמע דמיוני לחלוטין, אך כאשר הם מספרים עליו בדמעות של הודיה, ניתן להבין שנעשה להם נס שלא ייאמן ושבזכות עולם שלם להם עצה ותושייה משמיים.

השניים, תושבי אופקים, הוחזקו במשך חמש עשרה שעות בידי מחבלי החמאס, כשהם מצויים בביתם ומודעים לכך שבכל רגע עלולים חייהם להסתיים. "בסביבות השעה שבע וחצי בערב נכנסו אלינו חמישה מחבלים", מספר אדרי. "הם לא פגעו בנו, אלא פשוט העלו אותנו לקומה העליונה בתוך בני ערוכה. היינו איתם במשך כל השעות האלו, תקשרנו איתם ודיברנו איתם. אני חולה לב והזעתי כל הזמן, חששתי שאני עומד למות במקום".

"ראיתי שהם כעוסים מאוד", סיפרה אשתו רחל, "אז שאלתי אותם אם הם רעבים והכנתי להם קפה ועוגיות. ניסיתי להסיח את דעתם, כי הבנתי שכל שנרוויח זמן כך יש סיכוי שיצילו אותנו. בינתיים הגיעו כוחות משטרה, הם הקיפו את הבית והחלו בתהליכי משא ומתן. הבן שלי בימ"מ, ידעתי שהוא מחוץ לבית עם המשטרה והאמנתי שהוא יעשה הכל כדי לעזור לנו".

יותר מ-15 שעות לאחר שפרצו המחבלים לביתם החלו שוטרי הימ"מ בתקיפה והשליכו רימונים לתוך הבית, ועל אף שבני הזוג היו קרובים מאוד למחבלים, חייהם ניצלו והם יצאו ללא כל פגע. "לא יודע איך ניצלנו, זה היה נס גדול", חזר ואמר אדרי, ואף הוסיף בהתרגשות: "רק כששוטר החזיק לי את היד הבנתי שבאמת יצאנו מזה".

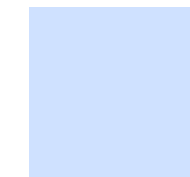
זוהר שחר, בן ה-15 מקיבוץ אור הנר, היה בנסיעה עם אביו וחברו. בדרך נתקלו בחוליית מחבלים ונפצעו מירי חי, אלא שבזכות תושייתו של זוהר ניצלו חייהם של כולם. כעת הוא מתאושש מפציעתו במרכז הרפואי 'וולפסון', ומשם הוא משתף בסיפורו הבלתי נתפס.

"היינו בתחנת 'דור אלון' של קיבוץ כפר עזה ואבא שלי רצה להתחיל לחזור לכיוון הבית", הוא מספר. "ברכב היה גם חבר שלי, וכשעברנו בדרך הביתה על יד קיבוץ מפלסים נתקלנו בחוליית מחבלים שהיינו בטוחים שאלו חיילי צה"ל שהציבו מחסום. התקרבו אליהם, ומכיוון שאבא שלי היה בטוח שאלו חיילים, הוא עצר את הרכב לשלוש שניות בערך, ואז פתחו עלינו ביריות. אבא איבד שליטה ולא ידע מה לעשות, כולנו היינו כבר פצועים, חבר שלי היה פצוע בעין, אני הייתי פצוע בכתף ואבא נפצע ביד.

הבנתי שחייבים לעשות משהו, אז הורדתי את ההנדבסק ואמרתי לו ללחוץ על הגז ולחזור לכיוון 'דור אלון', שם צוות התחנה עזר לנו וטיפל בנו".

ד"ר סרגיי קידר, מנהל המחלקה לכירורגיית ילדים אומר ל'משפחה': "זוהר מאושפז נכון לרגעים אלו במחלקה ומקבל טיפול רפואי ממיטב הצוותים שלנו, שהתגייסו כולם למען המטופלים ביממה הקשה הזו. הצוותים שלנו עובדים מסביב לשעון כדי להעניק לכל הפצועים את הטיפול הטוב ביותר".

ד"ר יעקב פרנד, מנהל המחלקה לכירורגיה פלסטית, מסר: "אביו של זוהר נפגע בידו כתוצאה מהירי וידו התרסקה מהקליעים. על מנת למנוע נזקים עתידיים ולשמר את התפקוד המוטורי של היד, ביצענו התערבות כירורגית ואביו נותח בידו. אנו ערוכים לשלל פציעות והתערבות כירורגית במידת הצורך במחלקה הפלסטית ונמצאים בקשר הדוק עם כל המחלקות בכל העת כדי להתעדכן במצבם של הפצועים".



מתאושש. זוהר שחר

”לא האמנו שנוצא בחיים” מיכה שמילוביץ, נתיב העשרה

כשאנו משוחחים עם מיכה שמילוביץ מנתיב העשרה, הוא אינו שוהה במושב אלא מתארח אצל קרובי משפחה, עם אשתו ושני ילדיו. "אמא שלי נותרה עדיין בנתיב העשרה, כיוון שהיא ראש צוות חירום יישובי", הוא מוסיף. "יחד איתה נשארו משפחות שאחראיות על גידולי עופות ועיבוד אדמות, שחוששות לפרנסתן, אך כנראה שגם הן יפנו לבסוף, כי פיקוח נפש דוחה הכל".

כשמילוביץ מדבר הוא מתקשה להאמין לכך שהוא עבר את כל המאורעות האלו ושעלה בידו להגן על משפחתו וילדיו, ואף להציל בסופו של דבר את אחיינו שהיה נעול לבדו במשך יותר מעשר שעות בממ"ד.

"הסיט שלנו התחיל בשש וחצי בבוקר", הוא מספר. "שמענו אזעקת 'צבע אדום', שלמרבית הצער אנחנו רגילים אליה. הערנו את הילדים ורצנו לממ"ד. חיכינו שזה יעבור כרגיל, אלא שהמטח רק הלך וגבר ופתאום נפל החשמל. יצאתי החוצה כדי לבדוק במה מדובר ושמעתי ירי מנשק קל. כאחד ששירת 28 שנים בסדיר ובמילואים, אני יודע לזהות ירי של M16 והבנתי מייד שיש חדירה של מחבלים. חזרתי בריצה לממ"ד והודעתי לאשתי ולילדים שאנחנו לא יוצאים משם. במשך עשר וחצי שעות היינו בתוך החדר, דוחפים את הדלת מבפנים, כשאני ניצב עם אקדח שלוף עם כדור בקנה ואנו שומעים באוזנינו כל הזמן ירי מכל הכיוונים".

מה עובר בראש בנאלו רגעים?

"ידעתי דבר אחד: אני אעשה הכל כדי להציל את משפחתי ולשם כך הראש פעל באופן חד ביותר. הודעתי להם שאנחנו לא יוצאים מהחדר בשום מצב, ובפעמים הספורות שבהן משהו נדרש לצאת, חיפיתי עליו באקדח. בינתיים תכננתי מה בדיוק לעשות אם המחבלים יחדרו הביתה, והכנתי את אשתי וילדיי לכך שאני אתפרץ וארוץ לקראת המחבלים, והם בינתיים יימלטו. הסברתי למשפחתי שאני לא אברח החוצה, אלא ארוץ לקומה העליונה, וממילא כשהמחבלים ירדפו אחריי, תהיה למשפחה אפשרות לברוח. זה נשמע הזוי, אבל אלו התוכניות שגיבשנו באותו זמן.

"המצב נמשך כך עד לשעה חמש בצהריים, כשאנחנו בחדר חשוך, בלי אוכל ומים ועם אקדח שלוף ודרוך. בינתיים המחבלים פרצו לבית של השכן שלנו ורצחו אותו, אך במקביל הבנתי שיש כיתת כוננות בקיבוץ שלנו, מה שאומר שאחרי כל כך הרבה שעות מתחילים סוף-סוף להשיג שליטה. ביקשתי מחבריי שיעדכנו את כוחות ההצלה שיזדהו כשהם מגיעים לבית שלנו, כדי שלא אירה לעברם. חששתי מכך מאוד, כי ידעתי שהמחבלים האורזים לבושים כמו חיילי צה"ל. בשעה חמש ראינו שכוחות החילוץ טרם מגיעים אלינו, אבל כשיצאתי מהחדר והשקפתי מהחלון, ראיתי רכבי צבא שאינם ממוגנים מסתובבים ביישוב והבנתי שניתן לצאת מהממ"ד. יצאתי ראשון, ולאחר מכן פיניתי גם את אשתי והילדים שעלו על הרכבים של צה"ל וחולצו מהמושב.

"המקום הבא שאליו הגעתי היה ביתו של אחי, שם היה אחייני נצור בתוך הממ"ד, לבדו, במשך 11 שעות. קראתי לו: 'עומר, צא החוצה' – והוא לא ענה לי. הסתובבתי מסביב לבית וצרחתי בקולי קולות: 'זה מיכה, דוד שלך, תפתח, אל תפחד!' אבל הילד עדיין לא האמין. לבסוף הוא אמר לי: 'אם זה באמת אתה, לך לדלת מסוימת ותדפוק עליה שלוש פעמים'. רק כשעשיתי זאת הוא הסכים לצאת. הדבר הראשון שעשה היה להתקשר לשלושה חברים הכי טובים שלו כדי לבדוק את מצבם. אחד מהם נרצח, השני היה פצוע ב'סורוקה'.

"נכון שבסופו של דבר משפחתנו ניצלה, אבל אי אפשר לשמוח, כי הלב בוכה עם כל הקורבנות שנפלו במושב שלנו, כולם חברים טובים ומוכרים לנו אישית. כואב לי גם על כך שכאזרח ישראלי, שנולד במושב ובמשך חמישים שנה גדל בו ושירת את המדינה כל חייו, אין לי שום אפשרות לתת ביטחון לילדיי בבית שלהם. הפסקתי לסמוך על הצבא. אני לא סומך על אף אחד. הפקירו אותנו. אם בעבר היו שואלים אותי בזמני מלחמה אם אחזור למושב, הייתי משיב בביטחון: 'כן'. היום קשה לי להשיב על כך בוודאות, כי האכזבה נוראה ואין מילים שיוכלו לתאר אותה".

אין עוד מלבדו

הרצל
שאובי,
שדרות

הרצל שאובי, חבר מועצת העיר שדרות, לא האמין שזה קורה לו. כבר יותר משלושים שנה הוא משמש כחבר מועצה. הוא חווה וראה הכל, ולדבריו גם חשש כל העת מיום שבו תתרחש חלילה חדירת מחבלים ליישוב. "אבל על כזה תרחיש אף אחד מאיתנו לא חשב ולא היה מסוגל לחשוב", הוא אומר ומספר על הנס הגדול שנעשה לו ועל הסיוע המיוחד שהוא קיבל, שבלעדיו ייתכן שכלל לא היה יכול לשוחח איתנו כעת.

"זה היה בבוקר שמחת תורה", חוזר שאובי לרגעים הבלתי נשכחים, "שמענו אזעקת 'צבע אדום', אך לא חשבתי שזו סיבה לוותר על תפילה בבית הכנסת. עוד לפני החג הבאתי לבית הכנסת שקיות עם ממתקים בשביל הילדים, הכנו גם קידוש גדול ותכננו לשמוח ולרקוד".

אלא שכבר בדרך לבית הכנסת הוא שמע יריות והרגיש קליע החודר לגבו. "התברר לאחר מכן שזה היה כדור שירה אחד הצלפים שהתייצב באחד הרחובות וירה לעבר כל מי שעבר שם. הרגשתי שנפגעתי ומיהרתי להיכנס לבית הכנסת, שם פגשתי חבר וביקשתי ממנו שיזעיק את כוחות מד"א. הם הגיבו לו ואמרו שהם בדרך. הוא הכניס אותי למשרד של בית הכנסת והתחיל לטפל בי, ובינתיים אנחנו שומעים כל הזמן עוד ועוד יריות, וכוחות מד"א לא מגיעים.

"ניסינו להתקשר שוב, אבל במד"א לא הגיבו. בסופו של דבר החבר שלי הציע בחירוף נפש שהוא ייקח אותי ברכבי הפרטי אל תחנת מד"א. זו הייתה סייעתא דשמיא גדולה שהרכב חנה סמוך לבית הכנסת, כיוון שהבאתי בו לפני החג את שקיות הממתקים. כך יצאנו מהדלת האחורית והתפנינו באופן עצמאי לתחנת העזרה הראשונה, רק שם, כשנתקלנו בהרס הגדול ובכמות הפצועים הבלתי נתפסת, הבנו את חומרת המצב. בינתיים הרגשתי שאני מאבד דם והתקשיתי לנשום. בנס פינו אותי ברגע האחרון אל אמבולנס שחבר בדרך לאמבולנס נוסף שפינה אותי לבית החולים באשקלון".

ואיך אתה מרגיש כעת?

"אני מתחיל להתאושש מהפציעה שהוגדרה כרב מערכתית, אבל עדיין סובל מכאבים בכל הגוף וחלש מאוד. אני משתדל להסתכל על חצי הכוס המלא, לראות את הנס הגדול שנעשה לי ואת האנשים הטובים שהקב"ה שלח לי בדרך, ששמרו עליי כמו מלאכים משמיים. בזמן שבו חיכיתי לפינוי עברו לי הרבה מחשבות בראש ובעיקר המחשבה: 'בורא עולם, בוא תעזור לנו, כי אין עוד מלבדך'. במתקפה הזו הבנו יותר מאי פעם שאי אפשר לסמוך על אף אחד. לא על מטוסים ולא על כוחות צבא או ביטחון. כולם משתדלים לעשות עבודה טובה, אבל בסופו של דבר רק הקב"ה לבדו שומר ומגן עלינו".

נס בכניסה למושב

גיל יוסף,
מושב יכני

"אני לא מתגורר בתוך מושב יכני אלא בחווה הסמוכה אליו", מספר גיל יוסף, המחזיק ברשותו חוות סוסים גדולה לרכיבה וכן טרקטורונים המשמשים בימים כתיקונם לפעילויות אקסטרים. "במקרה שלי לא ישנתי במשך כל ליל שמחת תורה, בשל החגיגות הגדולות, ולכן כשנכנסתי לבית בשעה שש בבוקר מייד הלכתי לישון. באותו זמן לא הבנתי שאני מציל לעצמי את החיים. לא דמיינתי בכלל מה עומד להתרחש".

לדבריו הוא התעורר רק בשעה עשר, ואז התוודע לדיווחים הקשים, אך רק לקראת צאת החג התבררה לו התמונה במלואה. "מיהרתי והסתכלתי במצלמות האבטחה שלי", הוא מספר, "וגיליתי לתדהמתי את הג'יפ של המחבלים שחדרו למושב ורצחו בו אנשים, עובר ממש בסמוך לחווה שלי. יושבי הג'יפ כנראה לא הבינו שיש בחווה בית שמתגורר בו מישוהו, ולכן פשוט עקפו אותי וחדרו אל המושב פנימה. אני יודע להגיד בוודאות שזהו נס גדול, כי אם הייתי ער בוודאי הייתי מאכיל את הסוסים או מטפל בהם. אין מצב שהייתי בתוך הבית".

גם יוסף מתקשה לשמוח בנס הצלתו. "לצערי יש לנו במושב הרוגים ופצועים, אני נשאר כאן למרות הכל כדי לעזור לכל מי שאפשר, ומשתדל מאוד להתייצב בכל מקרה שאני מוזעק אליו. דווקא בגלל הנס שחוויתי אני מאמין שהקב"ה הוא היחיד ששומר ומגן עלינו. בורא עולם הוא הממ"ד הכי טוב עבורנו ואין ממה לחשוש. אמשיך להישאר בשטח עד לסיום המלחמה, אני כאן כדי לעזור ולא כדי להימלט". ■



הקפות, ירי

הושענא הרוגה עליך | במקלט החשוק, בתחנת המשטרה הש



רק על אבינו שבשמים. חייל מילואים בתפילת שחרית תוך כדי המלחמה

ישראל
שנה ראשונה



נות פילות

רופה וברחובות הנטושים יומנם של יושבי אופקים ונתיבות

את שמחת תורה
תשפ"ד לא ישכחו
תושבי דרום הארץ
לעולם | אחיה ביתאן
היה בביתו באופקים,
שמע את היריות וחווה
את האסון מקרוב | ביום
ראשון הוא יצא מהבית,
פגש את השכנים ואף
יצא לערים הסמוכות
וחזר עם תמונת חג
כואבת ומצמררת | **יומן**
מלחמה מהשטח

אחיה ביתאן, אופקים

צילום: פלאש 90

ההלם תורגם להחזרת מלחמה. חיילים בעטף עזה

פחד מצמית. כל דפיקה בדלת מעוררת
אימה; כל רעם רכב חולף מקפיץ לחדר
המוגן; כל אזעקה מזניקה את הדופק
לשיא. התחושות נוראיות. שמועות רעות
רצות מהר, וכל אחת מהן קשה מחברתה.
על השכן ממול מדווחים משהו קשה
מאוד. איש לא יודע מה עלה בגורל בנו
היתום. לחבר מבית הכנסת כבר מצמידים
את המילים 'הי"ד', ואיתו אולי עוד כאלו
שטרם נשמע עליהם לעת עתה.
לא כך חלמנו, תושבי הדרום, לחגוג את
גומרה של תורה.
במקום להקיף שבע הקפות בשירה ובניגון,
נשמעו מסביב רק קולות של בכי, פחד
ויגון. בחוץ שיכלה החרב ובפנים כרסמה
האימה. ההורים, שכבר רגילים להתמודד
עם פחד של ילדים מאזעקות, צריכים
לפתע לנסות להרגיע את עצמם. אויבים
מחופשים שמשוטטים ברחובות.
"מה עושים עכשיו?" הם שאלו את עצמם,
את הגורמים ברשויות ובעצם את כל מי
שרק אפשר, אבל לאיש אין תשובה.
רק ספר התהילים הישן והטוב. בהיותו
במערה תפילה.

חרבם תבוא בליבם. ממראות ההרס בעזה

לפרוק את תחושותיהם.
אחרת, הדמעות ישטפו הכל.

'צבע אדום' מעורר

"בבוקר החג התעוררנו מאזעקה בסביבות השעה שש וחצי", משחזר לי דוד, השכן מנתיבות. "כמו תמיד כשיש אזעקות, הדבר הראשון שעולה לראש זה הילדים, שלא יקבלו הלם ולא יתמלאו בפחד. כמובן שמחר מאוד רצתי אליהם, הערתי אותם והרמתי את הקטנים לממ"ד. "כעבור דקות אחדות ביקשנו לצאת, אבל האזעקות לא פסקו. כבר אז עלה בליבנו החשש שהפעם מדובר במשהו לא רגיל אלא משהו קצת מעבר. רציתי להתארגן כדי ללכת להתפלל, אבל כשהבטתי מהחלון הכל היה שקט לחלוטין. הרחוב שבדרך כלל מלא אנשים שצועדים לבית הכנסת, פשוט היה ריק לגמרי. עוד לא הבנתי למה, אך כעבור זמן קצר הגיע אלינו שכן ששמע שמחבלים מסתובבים ברחובות העיר ויורים בכל מי שנקרה בדרכם. לא ידענו אם זה אמיתי או לא, אבל כמובן שנשארו בבית מחמת הספק". ככל שהדקות חלפו, התמונה התבהרה יותר ויותר: מחבלי חמאס השתלטו על תחנת המשטרה בשדרות הסמוכה, ואחרים נמצאים בסביבה, כאן בנתיבות. ייתכן שהם קרובים אליהם. הוא מאוד מקווה שלא, אבל עכשיו הוא מתחיל להבין משהו מחומרת האירוע. "במקרה כזה", אומר דוד, "הדבר הראשון שעושים הוא להיצמד להנחיות ולסגור את הדלתות. עוד לא ידענו שהמחבלים התחפשו לחיילים, אבל שיערתי שאם הם הצליחו להגיע עד אלינו ולהשתלט על תחנת משטרה – כנראה שהם התנהלו בתחבולה ערמומית ובאו בצורה לא צפויה". את התחושות הנוראיות הללו חוו באותו בוקר נורא עוד מאות אלפים של יהודים בסביבה. אומנם הם יודעים כיצד להתמודד בסייעתא דשמיא עם טילים, אבל לא עם 'חיילים' שמסתובבים ברחובות ופשוט יורים. "אין תושב שחש את עצמו בטוח באותו בוקר", מסכים איתי יצחק לוי. "הכל התערער, התחושה של חוסר אונים טוטלי, שלאיש אין מושג מה עושים ומה לא, איך מתמודדים ומה הצעד הבא". ידידיה, אף הוא תושב שדרות, שמע גם הוא יריות שלא פסקו. הוא עדיין לא ידע מה מתרחש, אבל כעבור דקות אחדות ראה קריאה מכיתת הכוונות להגיע במהירות לתחנת המשטרה, שבה מתנהל קרב עם מחבלי חמאס.

אנחנו, הדרומיים, כבר מורגלים, למרבה הצער, לרוץ למקלטים אחת לתקופה. אבל הפעם מצאנו את עצמנו מתמודדים עם אירוע שכמו נלקח ממחזה אימה. החיים שלנו נחלקים, עד שמחת-תורה-תשפ"ד וממנו. עכשיו הפחד מוחשי. קרוב. ממש כאן. מעבר לפינה.

פה בקרן הרחוב. זו לא אגדה, גם לא סיפור עלילתי שנגמר בסוף. זוהי מציאות איומה ונוראה שמעולם לא תרגלנו כיצד להתמודד מולה.

זמן רב יחלוף עד שנקלוט מה קרה באותו בוקר שבו לא זרחה השמש. ייתכן שעוד לא קלטנו. עוד חודשים יקומו ועדות חקירה; בכירים יתחקרו ומעל חלקם גם יתנוסס אות קלון. אבל עבורנו זה ממש לא העניין. אנחנו יודעים מה קרה, הרי היינו כאן כשזה קרה. ראינו את צמאי הדם מהמרפסת, משולחן החג שבו כבר לא שרתה השמחה.

חלק גדול מהשכנים שלי עוד לא יכולים לדבר. ההלם הנוראי עדיין באוויר. כל שם רחוב אומר סיפור מצמרר; כל שם משפחה מזכיר אדם שכבר איננו, ואיך יוכלו לדבר? גם אלו שכן, מתקשים לעשות זאת באופן שוטף. מדי פעם נעצרים, שותקים, נושמים בכבדות ולוגמים מים, ורק לאחר מכן ממשיכים

היריות לא פסקו. אחת מזירות הטרור בדרום הארץ

"זה דבר שאתה לא מתכוון אליו, לא יודע בדיוק כיצד לפעול בו", הוא משחזר בקול שאומר הכל. "הדבר היחיד שאתה כן יודע זה שעכשיו אתה צריך לקחת איתך נשק ולנסות להציל את התושבים ואת כל מי שיקר לליבך. חוץ מזה, כאילו לא קורה כלום. אתה מבין שאם תשב בבית, המצב רק יכול להיות מסוכן הרבה-הרבה יותר". על הקרבות עצמם הוא עוד לא יכול לדבר, אבל את התדהמה הנוראה שאחזה בו הוא לא מסתיר. "המצב שהגענו אליו הוא כאוטי, קטסטרופה של ממש. תחושה של אובדן שליטה חמור מאוד. זה הופך את המציאות של כל תושבי האזור לשונה בתכלית מכל מה שהיה עד כה. בכל כיכר בעיר קרה משהו. בכל רחוב נשמעו יריות. משהו משמעותי עבר על שדרות". רעייתו, שבעלה יצא בבוקר החג לזירת הקרב בתחנת המשטרה, מספרת על הלבטים: "לא יכולתי להגיד לו שישאר בבית. לא הייתה לי היכולת הזו, כי פשוט הבנתי שהפעם המצב שונה מכל מה שהכרנו ודמיינו. הוא יצא במהירות עם הנשק, וכולנו רעדנו". היא מציינת כי באותה שעה היא לא ממש ידעה שמחבלים השתלטו על התחנה. "הבנו שיש חילופי ירי, שיש תקרית כלשהי, אבל שמחבלים ישתלטו על תחנת משטרה בלב עיר יהודית - אפילו החלומות הפרועים ביותר לא הזינו מציאות כזו. זה פשוט היה מופרך". כאשר פשטה השמועה שהמחבלים מסתובבים מחופשים, המצב הפך לקטסטרופלי. שמעון, מהרחוב הסמוך משתף גם הוא בתחושות: "כשהבנו שייטכן שבעוד זמן מה יבואו מחבלים לדפוק אצלנו בדלת, כל דבר נהיה מחשיד. כל רכב משטרה שחלף גרם לכל המשפחה לרעות. אתה רואה חיילים או שוטרים ברחוב, אבל אתה לא יכול לדעת אם מדובר ביהודים שלנו או בכאלו שרוצים לרצוח ולהרוג אותנו".

שבת במקלט חשוך

ככה זה אצלנו בדרום: לא לכולם יש ממ"דים. משפחות רבות שהו לאורך כל החג במקלטים, חלקם חשוכים וחנוקים, כאלו שצרים מלהכיל את כל אלו שביקשו להסתופף בהם מאימת המשחית. "מאז שנשמעה האזעקה הראשונה מוקדם בבוקר", מספר לי נהוראי בשיחת טלפון, "כל המשפחות בבניין שלנו הצטופפו במקלט. חוץ מהפחד, זה היה סיוט מתמשך. ילדים קטנים בוכים ללא סוף,

אימהות לחוצות מנסות לשדר שגרה, וכולנו צריכים להסתדר בתוך החלל המצומצם. "אחת הבעיות הקשות שחווינו הייתה שבשלב מסוים אירעה הפסקת חשמל והאור כבה. אפשר רק לדמיין את המציאות הקשה שבה היינו שרויים עם ילדים ותינוקות. זה היה חג מאוד עצוב ומאוד קשה. מסביב, במקלט, אנשים רעבים ועייפים, שלא מצליחים לנמנם מרוב פחד, ואתה לא יודע את נפשך. כדי להיות מוכנים ולהרחיק עצמנו מסכנת מוות, נעלנו את דלת המקלט באמצעות ארון עץ כבד שהעמדנו מתחת לידית. אחרים נעלו את הדלת בעזרת חבלי ברזל מאולתרים, ובאמצעים משונים אחרים. המצב גורם לנו להשתמש בטכניקות שונות שמעולם לא חשבנו עליהן, כל זאת כדי להרגיע את עצמי ואת הסובבים". כבר למחרת עבר נהוראי למרכז. "ברחתי כל עוד נפשי בי", הוא מסביר, "כי פשוט הבנתי שהמצב לא הולך להיות יותר טוב". למרבה הצער הוא צדק, וכמוהו עשו עוד רבים. כמה מרבני היישובים בעוטף אף הורו לצאן מרעיתם לעזוב את ביתם ולאפשר לצבא חופש פעולה. כך, למשל, הגאון ר' דוד קרעי, רב המושב זמרת הסמוך לקיבוץ בארי ואביו של שר התקשורת שלמה קרעי, פרסם הודעה שקוראת למי שהדבר באפשרותו, לצאת מהאזור ולעבור לאזורים הרחוקים מזירת הקרב. "אנחנו לא בורחים", הסביר לבני המושב, "אלא מאפשרים לחיילים שמפטרלים במושב חופש פעולה. בקיבוץ בארי הסמוך האש לא פוסקת, ואת קולות היריות אנחנו שומעים עד לכאן. ברגעים מסוימים מרגישים כאילו הקרבות האלה מתנהלים בחצר ביתך. כדאי להתרחק מאזור הסכנה במצב הנוכחי". כמו כן הרבה בני ישיבות שחגגו את שמחת תורה בישיבות - לא חזרו עד כה הביתה בשל המצב. אבל לא רק אצלנו בנתיבות התנהלה האימה. גם בערים יותר קרובות למרכז, כמו אשדוד, שדר פחד גדול באותו בוקר. ידיד שלי, אריאל, בחור ישיבה, מספר לי מה שקרה. כבר בשעות הבוקר אמר להם שכן שמחבלים מעזה כבשו את תחנת המשטרה בשדרות. "לא ידענו מה קורה, לא שמענו דבר, אבל היינו בהיסטריה. המרחק בין שדרות לאשדוד הוא בסביבות ארבעים דקות, וחששנו שאולי הם יגיעו עד לכאן. ברגע אחד לבש שמחת תורה צורה אחרת לגמרי. אין הקפות, אין שירים, אין כלום. כל הראש שלך נמצא בשאלה המפחידה האם ייתכן שמחבלים

ד"ש ממפלצות הרוע. בניין שני

פגרום כמו בתקופות האפלות

מסתובבים באזור שלי, והאם יכול להיות
שבעוד כמה דקות הם ידפקו אצלי
בדלת?"

בצאת החג, כשהשמועות הרעות כבר
הספיקו לקבל את אימות התקשורת
והמספרים, שעוד היו קטנים יחסית,
החלו להתפרסם, הלחץ של התושבים גבר
מאוד. "למרות מה שאולי יש שחושבים",
הם אומרים, "המצב לא נהיה יותר רגוע
במוצאי השבת. נכון שהידיעות דיווחו
היכן נערכים קרבות וחילופי אש, אבל אף
גורם לא אמר איפה לא נערכים קרבות
כאלו".

זה גרם שכל האזור הפך לחזקת סכנה.
אנשים לא יצאו מהמקלטים, אלו שבביתם
ממ"ד לא יצאו מהבית ותחושת הפחד
רק עלתה. חיילים ברכבים ממוגנים עברו
בעשרות נקודות יישוב ברחבי העוטף ואף
מעבר לו, כדי לסרוק ולטהר את אותם
מקומות, בזמן שהם עוד חששו ממחבלים
בתחפושת.

"אתה רואה חייל שמתהלך עם נשק
ברחוב", מספר תושב העוטף, "אבל
אתה לא באמת יודע אם הוא לא מחבל.
זה פחד נוראי, כזה שאתה מרגיש בכל
חלקי גופך. אני מדבר על גברים צעירים
וגבוהים, כאלה שכוחם במותניהם,
שאפילו חוששים לצאת להוריד את הפת.
זהו פחד בל יתואר".

התושבים השוהים במקלטים גם חששו
ממחסור כבד במזון. בחג היו שלקחו
איתם סירים בודדים לסעודת החג, אולם
כשאלו תמו – לא נשאר דבר.

נק במגיעת טיל

בהיסטוריה. רכבים שהמחבלים העלו באש

**"אתה רואה חייל
שמתהלך עם נשק
ברחוב", מספר תושב
העוטף, "אבל אתה
לא באמת יודע אם
הוא לא מחבל. זה
פחד נוראי, כזה
שאתה מרגיש
בכל חלקי גופך**

**"אנחנו, ההורים,
פשוט מנסים לדבר
בטון רגוע ולא מלחיץ.
הם אכן מבינים
שקרה משהו, אבל
אנחנו יכולים להקטין
במקצת את המציאות
כפי שהם רואים
אותה בעיניהם**

אזרחים מול מפלצת הרוע. תושב הדרום מכבה מכונית שהוצתה.

כיפה ואמונת ברזל. טיל יירוט בפעולה

"החנויות סגורות", מספר אור שמתגורר במושב העוטף. "גם הצרכנייה הקרובה לא ממש מלאה, ויש מחסור חמור במוצרי מזון רבים, חלקם בסיסיים". אור עצמו, לדבריו, נשאר במשך עשרים וארבע שעות במקלט. "אין אוכל, אנשים לא רגועים, מצב מאוד לא פשוט, מה גם שבמשך לא מעט פעמים החשמל נפסק לאורך זמן רב מסיבות שונות. אנחנו רק יכולים להתפלל ולייחל שהסיוט הזה ייגמר במהרה, כי אין לנו כבר כוח לסבול עוד".

נקמת ילד קטן

אבל לפני הכל, יש ילדים. פעוטות ששמעו בשבת האחרונה אין־ספור קולות ירי מטווח ממש קרוב. הם, שנפשם החלקה טרם התחספה, ועבורם מראות קשים מותירים חותם נוראי בנפש, הוצרכו בשבת האחרונה להתמודד עם מצבים שגם מבוגרים בשנים לא פיללו שיתרחשו אי פעם.

"הקושי הגדול שלי היה עם הילדים", אומר לי ר' מיכאל מבית הכנסת. "נכון שהקטנים לא מבינים לגמרי את חומרת האירוע, אבל את המתח שמורגש באוויר לא ניתן להסתיר מהם. ההרגשות שלהם פועלות מצוין, ולמרבה הצער הם קולטים לפחות חלק מהתמונה המלאה וכבר מבינים שקרה משהו נורא. גם העובדה שאנחנו מסתודדים בינינו ומדברים בשקט כדי שלא ישמעו גורמת להם להבין שהמצב לא פשוט".

ר' אליהו, תושב אופקים שנכדיו שהו עימו בשבת האחרונה, מספר ל"משפחה" על הקושי להתנהל עם ילדים בעיתוי הנוכחי. "מייד בבוקר פשטה תחושה של פחד נוראי ברחובות ובבתים. כולם מרגישים

לבד מול הדמעות

יש אלו שהפחדים הפכו למוחשיים בעבורם. כזו היא נעמי, נערה בת 16 תושבת העוטף, שקרוב משפחתה נהרג בחילופי אש עם מחבלים בשבת האחרונה. היא מספרת על תחושותיה: "בימים האלו אני מרגישה חוסר אונים מוחלט, אפס שליטה על מה שקורה פה. החששות קשים מאוד, ובדמיון הכל מפחיד פי כמה. קרוב משפחה שלנו אביעד כהן הי"ד, נהרג מחילופי אש כאשר הקפיצו אותו לכיתה כוונות, וקשה מאוד לחשוב על משפחות שלמות שנהרסות. "הבת הבכורה שלו", היא מוסיפה בקול סדוק, "לא שמעה על הסיפור עד צאת השבת. מטורף לחשוב על זה, אבל בחג האחרון היא שהתה עם חברותיה בעיר אחרת ולא ידעה על כך במשך שעות רבות. גם אחיו, ששהה באותה עת בחו"ל, לא יכול היה לשמוע על הבשורה עד שיצא יום טוב שני של בני חו"ל ביום ראשון בלילה. הרבה אנשים הופכים לשכולים, כל פעם שומעים על עוד הרוגים ועוד שבויים, וכבר בלתי אפשרי להכיל את הכל".

במוצאי השבת וביום ראשון כבר החלו להתפרסם שמות ההרוגים, ומשפחות רבות מצאו את עצמן מתמודדות עם בשורות נוראיות. "אין מילים לתאר את החוויה הנוראה הזו", אומר לי עמוס רילר, שהוצרך להודיע להורים שכולים קרובי משפחתו על מות בנם.

"אתה מנסה בתחילה לא לומר את המילים הקשות, לחכות שבינינו מאלהם, ואז מגיע הרגע שבו פורצות דמעות ואתה לא יכול לומר שום מילה. בדרך כלל יש כאלו שלא מאמינים שקורים דברים כאלו, אחרים שמכחישים ובטוחים שמדובר בחלום רע, אבל הפעם משפחות רבות אכן התכוננו לבשורה קשה כזו. הורים רבים ניסו לברר את הפרטים בקשר לבניהם הנעדרים במוצאי השבת ואף בשעות שלאחר מכן, ועד שבאו להודיע להם הם התכוננו לכך נפשית וידעו שיתכן שהם יקבלו את הבשורה הקשה בחייהם. לבשר למשפחה שכולה על מות בנה זה משימה שאני לא מאחל לאף אדם בעולם".

ובתוך כל הקושי הנוכחי, יש גם לא מעט רגעים מרגשים של חסד וסיוע תחת אש. גב' הילה, תושבת אופקים, מספרת: "כולם נמצאים עם העיניים למלחמה, לאסונות, לפחדים, לסיפורים הקשים ולכל מה

כאילו הכל קורה לידם. הסתכלתי בנכדים שלי שמקשיבים לרעש הפרופלור של המסוק. הם החלו לבכות ולצרות. הדמיון שלהם מאוד פרוץ, והם יכולים בשניות להפוך אירוע פשוט למחזה אימה. מה שכן, במקרה הזה לצערי הם צודקים יותר מדי, מה שמקשה עלינו הגדולים יותר ויותר את ההתנהלות של משפחה בימים הקשים האלה".

בשיחות הרבות שערכנו עם תושבים, ניסינו לברר כיצד הם מתמודדים עם ילדים שבוכים באמצע הלילה, מה בדיוק אפשר לומר להם ואיך נראה בית עם ילדים מפוחדים בימים כאלה?

וי יאיר, תושב שדרות, מספר: "אנחנו, ההורים, פשוט מנסים לדבר בטון רגוע לא מלחיץ. הם אכן מבינים שקרה משהו, ובל אנחנו יכולים להקטין במקצת את מציאות כפי שהם רואים אותה בעיניהם. אין שום עניין שהילדים ידעו על כל פיגוע שסוכל או חדירה שנמנעה. את ההוראות, בכל אופן, הם מקבלים מאיתנו והם מאוד ממושמיים".

"הילדים מאוד מבינים את חומרת המצב, וגם הקטנים ביותר שבקושי יודעים לקרוא עושים כל מה שאנחנו אומרים להם. הם פשוט סומכים עלינו לחלוטין, ודווקא בשל כך אנחנו משתדלים לא להראות את המתח שממלא אותנו".

במלחמה הנוכחית, כאמור, גם המבוגרים שרויים בלחץ בשל המצב שבו מעולם לא פגשו. העובדה שהפעם מחבלים חמושים מסתובבים בחוצות קריה באופן חופשי, הוציאה גם את קרי הרוח הרגועים ביותר משלוות נפשם. אולי בפעם הראשונה בחייהם הם חשו מצוקה אמיתית, כזו שלא ניתנת לייפוי ולשינוי.

"בתור אב המשפחה", אומר יאיר, "מוטל עליי להרגיע את כולם, מהגדולים עד הקטנים. אני זה שמשמש עבורם משענת, והם מצפים ממנו לשדר עסקים כרגיל. אבל במלחמה הזו גם את עצמי אני לא מצליח להרגיע. בימים הללו בכל רגע מתפרסם סיפור אחר, ואתה כבר לא יודע לאילו שמועות להאמין ולאילו לא. בשבת זה היה הכי קשה, היות שלא היה לנו מושג מה באמת קורה כי אין דרך לאמת את השמועות. המוקדים ברשויות עוד לא הבינו את האירוע, ואנחנו מצאנו את עצמנו חסרי אונים ממש. בזמן שהיריות נשמעו לנו מקרוב הרגשנו מופקדים, חשנו בכל ליבנו שאין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמיים".



ארדוף אויבי ואשיגם. חיילים בג

שמחליפים את הרכבים הרבים שנוסעים בכבישים העמוסים בימי שגרה".
הרחבות שוממים, ולא בכדי. אנשים עדיין מפחדים. ולדברי נהוראי: "זמן רב יחלוף עד שהם יוכלו להרגיש בטוחים כדי להסתובב בחוצות העיר בלי שמחבל יירה בהם מאחור. גם כשישוב השקט לשרוך, אני בטוח שהמצב עוד לעולם לא ישוב לקדמותו. הציפייה שלנו מהגופים ומהרשויות לדאוג שמציאות כזו לא תחזור, ולהשיב בחזרה את הביטחון של התושבים".

ביום ראשון הייתה כמות האזעקות פחותה מאשר בשבת, מה שהיה, במידה פחותה כמובן, מעין אתנחתה כלשהי לתושבים הלומי הקרבות. חלק מהתושבים שעזבו שוחחתי סיפרו שרק ביום ראשון הצליחו לנוח זמן קצוב. "עד יום ראשון לא הצלחתי לנוח רגע אחד. הפחד הזה משתק את כל התחושות, ועם זה שאתה מרגיש מותש מעייפות ומפורק לחלוטין – אתה לא מצליח לעצום עיניים ולו רגע קט. גם לאכול אתה לא ממש רוצה, ובעצם כל הדברים שאתה אוהב לעשות זזים הצידה לזמן אין-סופי. כל האנרגיות והכוחות מופנים לסייע לבני המשפחה, לראות מי צריך מה ולוודא שאף מחבל לא דופק בדלת".
משפחות רבות שביקשו לכלכל את צעדיהן בעקבות המלחמה הקשה, שקלו לאורך השבת והלילה שלאחר מכן לעבור לעיר אחרת, ועשו זאת בתחילת השבוע



שמסביב, ומדהים להבחין גם בטוב ליבם של האנשים הטובים, שמיוזמתם יוצאים מהמרחב המוגן כדי לסייע לקשישים וזקנים. כשבן אדם יוצא מביתו כדי להגן בזמן שהוא יודע שברחובות העיר מתהלכים מחבלים צמאי דם, זה ממחיש, יותר מכל, את תחושת הערבות ההדדית בינינו. כשרואים את זה מבינים טוב מאוד שלעולם לא תהיה כאן מלחמת אחים. כשאנשים טובים יוצאים לסייע לנזקקים לסיוע תוך שהם מסכנים את חייהם שלהם, הדבר הראשון שאנחנו מבינים זה שאותנו לא יצליחו לשבור".

גב' עדי, גם היא תושבת שדרות, משתפת: "האויבים הפכו את כולנו לאוהבים. מה שלא חשבנו שיקרה, גיבש את כולנו וחזק את תחושת ה'ביחד' של כלל התושבים בעיר. עכשיו אין לנו פריבילגיה להתייחס או לשקוע. זה בדיוק מה שהם רוצים, ואנחנו לא יכולים לתת להם את זה. אנחנו צריכים לעודד את הלוחמים, לחזק את המשפחה ואת החברים. אנחנו מאמינים שהביטחון בהשם, האמונה והתפילות, ייתנו את החוזק והיכולת לכוחות הביטחון. בתור אחת שהייתה בלב התופת, אני יודעת להגיד שלא חווינו מכה כזו מעולם. אבל כל זה תלוי במה נשדר ובאיזו צורה".

הלם קרב ברחובות

השבוע האחרון שינה את כל העולם היהודי. אבל אותנו יושבי הדרום הוא ממש טלטל. אני פוגש עוד ועוד אנשים שראו את הלבן שבאישוני השטן, והטראומה זועקת מכל משפט שלהם. הם בקושי מסוגלים לדבר בצורה סדורה. הכאב הנוראי מעורב בזעם אצור שמופנה כלפי הגורמים ברשויות המקומיות. "הרשויות לא התכוננו לאירוע הזה בשום צורה", מאשימים תושבים. "נכון שמדובר במציאות לא הגיונית ולא סבירה, אבל המצב הנוכחי צריך להביא את כולם לחשבון נפש נוקב. אילולא אנשים טובים שהלכו מעצמם להגן בגופם – המצב היה יכול להיות הרבה יותר חמור".
"אני לא יודע מתי נחזור לשגרה", צועק לי נהוראי, עוד מישהו שראה את המחבלים על טוויטה מתחת לבית. "אני מקווה שבקרוב ממש, אבל ברור לכולם שמה שהיה הוא לא מה שיהיה. אם תלך עכשיו ברחובות העיר תראה שהכל ריק. ריק. מלבד חיילים שמסתובבים וטנקים

**אני פוגש עוד ועוד
אנשים שראו את
הלבן שבאישוני
השטן, והטראומה
זועקת מכל משפט
שלהם. הם בקושי
מסוגלים לדבר
בצורה סדורה.
הכאב הנוראי
מעורב בזעם אצור**

בחופזה רבה. רחמים, תושב העוטף
שנמצא כעת אצל קרובי משפחה באזור
המרכז, מספר על רגעי היציאה מהאזור:
"אני מתגורר באחד היישובים בסמוך
לקיבוץ בארי, ולאורך כל הימים האלה
פחדתי עליו ועל משפחתי. אני לא אדם
פחדן, ובדרך כלל, במציאות השגרתית
של אזעקות וסבבי לחימה קצרים, אני
גם לא ממש נלחץ. עכשיו יצאתי מהבית
וכל הדרך אני דרוך מהפחד האיום לראות
מחבלים. כל רכב שעובר לידך אתה חושש
שאולי זה החלום. ואפילו כל חייל שאתה
רואה בדרך – ליבך מתמלא בפחד, אולי
הוא בתחפושת".

גם בנו סעדיה מצטרף ומספר: "יצאנו
מהבית בלי כלום. פשוט ברגע אחד
החלטנו שבורחים למרכז, בקושי הבאנו
איתנו ציוד. בגדים רבים לא היו לנו, כי
רבים מהם עדיין לא מכובסים מאז חול
המועד. פשוט ברחנו ברגע אחד, תוך כדי
שאנחנו אומרים 'תפילת הדרך' בכוונה
עצומה כפי שלא אמרנו מעולם".

דווקא הנערה נעמי, קרובת משפחתו
של אביעד כהן הי"ד, מעניקה זווית של
משמעות לדרמה שעדיין מתרחשת:
"האירועים הללו הם שיעור עצום באמונה
וביטחון. הבנו שאין לנו אף גורם ביטחוני
לסמוך עליו, והכל בידי של השם יתברך.
אני לא יודעת למה כל זה קרה לנו, אבל
המילים 'אם השם לא ישמור עיר שווא
שקד שומר' קיבלו בימים האלה משמעות
אחרת לגמרי.

"עכשיו הגיע הזמן לשיעור הבא, שיעור
הגאולה. ריבונו של עולם, אמור כבר
לצרותינו די, די, די!" ■

גרי הדרום

עד כלותם. חיילים מול חוליית מחבלים



מלחמה שפרצה
בשמחת תורה
הכניסה לחרדה
את כל תושבי ארץ
הקודש, ואותנו,
תושבי הדרום,
באופן חסר
תקדים. ובתוך
הכלל הדואג,

ליבם של ראשי הישיבות באזור אכול
מדאגה, לא רק לחיים בנגב, אלא למעיין
התורה שלא כיצד ימשיך לפפות
בזמן הקרוב – לאורך המלחמה הצפויה
להימשך זמן רב.

להם, מרביצי התורה שמפריחים את
השמחה בכל יום, יש גם ישיבות לפתוח
ותלמידים ללמד. חלק מאותן ישיבות,
בעיקר הוותיקות שבהן, מורגלות היטב
במטחי טילים וברקטות. "אבל מצב
כזה", אומרים כולם באותה נימה של
יגון, "מעולם לא ציפינו שיקרה". את 'זמן
חורף' הקרוב אינם יודעים מתי יתחיל,
והם מלאים תקווה ותפילה לסימנה
של המלחמה ולהשבתם של תלמידיהם
האהובים לספסלים שמצפים להם בכליון
עיניים.

בדור הקודם הכיר עולם התורה בעיקר
את ישיבת 'הנגב' המפורסמת (בעת
ייסודה נקראה ישיבת 'עזתה', כיום 'שכר
שכיר'), זו שהקים וייסד בעמל רב הגאון
הגדול רבי יששכר מאיר זצ"ל, מי שבמידה
רבה אחראי להפרכת התורה באזור
נתיבות בפרט והדרום בכלל (בשיתוף עם
הגה"צ רבי יעקב פרידמן) – לצד הישיבות
בתפרח, באופקים ובירוחם.

אולם בשנים האחרונות פורחת התורה
בדרום. עולם הישיבות זוכה לעדנה באזור
המכונה פריפריה. אם בעבר הוצרכו
בחורים המתגוררים באזור להרחיק עד
לירושלים ולערי המרכז, עם השנים צצות
עוד ועוד ישיבות בכל ערי הדרום. עשרות
רבות של ישיבות קטנות וגדולות קמו
בשני העשורים האחרונים, ואלו מלאות
באלפי בחורים יראי השם ועמלי תורה. מי
שהכיר את הדרום הרחוני השמם שלפני
כמה עשורים, יפגוש היום מקום שונה
בתכלית.

גם במושבים הסמוכים לערים הגדולות,
דוגמת עוצם, ברכיה, מרכז שפירא
ועוד, פועלות ישיבות קטנות וגדולות
המשמשות עבור התושבים כמגדלור של
ממש. רבים מתלמידיהם הם דווקא בחורים
מאזור ירושלים והמרכז שבאים לרוות

תורה ודעת באווירה שקטה שרק יישוב
קטן וירוק יכול לספק.
וכעת, כל העולם התורני המשגשג הזה,
נכנס להקפאה עמוקה ומדאגה, עד יעבור
זעם – הזעם הגדול ביותר שידע הדרום
מאז הקמת המדינה.

הצבע האדום שבלב

ראשי הישיבות בדרום, שבשעת כתיבת
שורות אלו מייגעים את מוחם בשאלה
כיצד יצליחו לפתוח את זמן חורף בהקדם
– מתמודדים עם מציאות לא פשוטה ועם

מצויים בחרדה של ממש שלא נותנת
להם מנוח. גם כאלו שיכולים בדרך כלל
להתהלך בחוץ בשלווה גם כשנשמעת
אזעקה מחרידה, מרגישים הפעם לחוצים
ומפוחדים. הורים דואגים סיפרו לראשי
הישיבות על בניהם שחוששים לצאת
מהמקלטים גם כשקול האזעקה פוסק,
וזאת מאימת המחבלים וקולות היריות
ששמעו היטב באוזניהם. עכשיו הם
יודעים שהתפקיד שלהם הוא לא רק
להתפלל ולייחל לשלום, אלא אף להרגיע
אותם ולהבין את נפשם באופן הטוב
ביותר. ההתמודדות, כפי שניתן להבין, לא

כבר שנים שהם מלמדים תורה בצל האזעקות,
הטילים והפחד, ומקיימים עולם של תורה שממוקם
קילומטרים ספורים מקן הצרעות העזתי, אבל
את שמחת תורה האחרון לא ישכחו ראשי
הישיבות בערי הדרום ותלמידיהם כל חייהם
| עכשיו, רגע לפני 'זמן חורף' שלא יתחיל, הם
משוחחים עם 'משפחה' על השעות הדרמטיות
בחג, על השיחות המודאגות עם התלמידים והוריהם
ועל התהיות לגבי העתיד הקרוב והרחוק

אחיה ביתאן

צילום: פלאש 90

ממש פשוטה.
את השיחות עם ראשי הישיבות אנו
מקיימים בעוד חלק מהם שוהים
במקלטים וקוטעים את השיחה לעיתים
תכופות בשל אזעקות 'צבע אדום'
שמנסרות את האוויר שוב ושוב. כולם
מבינים את חומרת המצב הנורא, כולם
משתוקקים לפתוח שוב את בית המדרש
הרועש, כולם מבקשים שוב לראות את
תלמידיהם בריאים בגופם ונפשם – אבל
לאיש מהם אין מושג מתי זה יקרה בדיוק.
בינתיים הם רק מתפללים, מייחלים
ומצפים לישועה.
במקביל, מספרים ראשי ישיבות 'הסדר',

אירוע שייזכר לדורות. לכל ישיבה הסיפור
שלה, וכל מוסד יתמודד בדרך אחרת עם
המצב הבעייתי.
באחד הימים, בעוד חמישים או מאה
שנה, כשיכתבו בעיתונים יומנים מרטיטים
על המלחמה הנוכחית, יוקדש פרק
מיוחד להתמודדותם המפרכת של ראשי
הישיבות באזור. הם צריכים לדאוג ולוודא
שבבתייהם הכל בסדר, אבל בכל שעה
פנויה הם מנסים למצוא פתרון הולם
עבור רוחניותם של תלמידיהם.
חלק מהקושי, אומרים ראשי הישיבות
המשוחחים עם 'משפחה', הוא גם
נפשי. הבחורים, בעיקר הצעירים יותר,

ישראל
בטח
בה'

וזה העולם שמם

שתלמידיהם ניצבים בחזית ומישירים מבט מול האויב הרצחני, כי הם מתקשים לישון בשקט בשבוע האחרון ונפשם אינה יודעת מנוח. מלבד הדאגה הכללית שעוטפת את כלל עם ישראל, להם יש גם בנים-תלמידים יקרים שמחריפים נפשם על קידוש השם.

הם מתפללים עליהם ללא הרף, שואלים לשלומם בכל דרך אפשרית ומוודאים – דרך בני המשפחות ואחרים – שאף אחד מהם לא נפגע ולא נעדר. כשמתרחש אסון, ואת זה הם גם מכירים למרבה הצער, הם מלווים את בני המשפחה בשעתם הקשה בזמן שגם עבורם מדובר באסון אישי לכל דבר ועניין.

בימים שבהם מידת הדין גוברת וניתנה רשות למשחית להשחית, הם יכולים למצוא את עצמם הולכים לכמה וכמה הלוויות קורעות לב. "הקושי הגדול", סיפר לנו אחד מהם בכאב, "הוא לנחם משפחות שכולות כשאת עצמך אינך מצליח לנחם. מדובר בקושי בל יתואר".

נתיבות

סטנדרים מול טילים

הגאון רבי שלמה סעדון, ראש ישיבת 'ברכת השם'

הגאון רבי שלמה סעדון, ראש ישיבת 'ברכת השם' בעיר נתיבות שסופגת מהלומות נוראיות בשבוע האחרון, מספר ל'משפחה' על ההתמודדות הקשה עם המצב: "אנחנו די רגילים לסבבים הרגילים. עברנו הרבה כאלה, ואנחנו גם למודי ניסיון ויכולים לשער איך ייראה כל סבב הפגזות, מה יהיה אורכו ומה אופיו. אך אם בדרך כלל אנחנו לא מתרגשים יותר מדי, המלחמה הזו היא כבר אירוע אחר לגמרי, משהו שלא חווינו מעולם. "במבצעים פשוטים, כמו כמה כאלו שהיו בשנים האחרונות, הבחורים חוזרים לשגרה מהר מאוד, אבל עכשיו איני יכול לדעת מתי נוכל לשוב לסטנדרים. במבצע 'עופרת יצוקה', לדוגמה, חלק מהר"מים פשוט 'ערקו' לאזור המרכז והצפון, ואנחנו נשארו פה עם קבוצה מצומצמת של בחורים שלמדה במקלט בתנאים לא רגילים. בהמשך המבצע ההוא, כשעבר זמן מה וכבר התחלנו להבין שהוא לא הולך להיגמר תוך יום-יומיים, יצאנו עם קבוצה של תלמידים בהסעה מיוחדת לאחת הישיבות במרכז שאירחה אותנו עד תום המלחמה".

ההתנהלות של ישיבה בימי מלחמה תחת מתקפת טילים, אומר ראש הישיבה, איננה פשוטה. "כדי להקל על התחושה הנפשית

הקשה והחרדות שבלאו הכי ממלאות את ליבם של הבחורים, אנחנו משתדלים לגוון עבורם את הלימוד ולהכניס נושאים שיותר מעניינים אותם ופחות שגרתיים. גם הלימוד חופשי יותר, המתכונת קצת שונה, שכן מחמת האזעקות התכופות סדר היום לא יכול להישמר כבימים רגילים.

"בימים כאלה, המטרה שלנו, הר"מים, היא פשוט לנסות להבין אותם ולאפשר להם לשקוע בתחום הלימוד שהם אוהבים בשקט ושלווה. אנחנו מסדרים את המקלט בצורה שתדמה במידת האפשר לבית מדרש רגיל, ובין היתר, אנחנו גם דואגים להביא כיבוד ושתייה כדי לזרוע מעט אור ושמחה במחנה הכבד ששורר במקלטים".

האם הורים לא חוששים לגורל ילדיהם?
"חלק מההורים שולחים את בניהם, אבל אחרים אכן חוששים ומשאירים אותם בבתיהם. אומנם לנו יש מ"ד, אבל הוא לא יכול להכיל את כולם ברווח ולא כל הבחורים יכולים להספיק להגיע אליו במהירות. היות שרק כעת הולך ונבנה בניין הקבע של הישיבה עם חדרי פנימייה מסודרים, הבחורים ישנים בקרוואנים והם מאוד יתקשו לרוץ למקלטים בשניות הספורות שעומדות לרשותם".

כמו שאר ראשי הישיבות, הרב סעדון מקווה מאוד להתחיל את הזמן מוקדם ככל הניתן, אבל לעת עתה הוא יודע שזה לא אמור לקרות בעתיד הקרוב. "לפי ההוראה של גדולי ישראל אנו אמורים לפתוח את הישיבה עכשיו", אמר לנו הרב בשיחה שערכנו עימו ביום שני השבוע, "אבל היות שיש מחבלים שמסתובבים ביישובי האזור – אנחנו עוד לא יכולים לפתוח את הישיבה. רק לאחר שסכנת המחבלים תסור מעלינו, נוכל בעזרת השם לחזור במתכונת כזו או אחרת".

הגר"ש סעדון מחדד את ההבדל: "כשיש 'רק' אזעקות אנחנו למודי ניסיון, אחרי עשרה או חמישה-עשר סבבים כאלה שעברו עלינו. מה שמפחיד ושונה במקרה הזה הוא סכנת המחבלים האיומה. עד עכשיו כשהיו טילים הבחורים שלנו ידעו בכל פעם לאן ללכת, איפה יש מקלט בדרך לישיבה ובחזרה ממנה, אבל במצב כזה אני בטוח שגם החוסן של הבחורים כבר לא יהיה אותו דבר.

"לכל תושב בעיר יש סיפור נוראי אחר משמחת תורה האחרון, וכל אחד עבר אירוע שונה מחברו. כולם שמעו קולות של יריות, ותושבים רבים גם הבחינו במרצחים בעיניהם. בדרך כלל לא צריכים להתמודד עם בעיות נפשיות, היות שהם לצערנו מכירים את ההתנהלות מגיל אפס,

אבל כעת הסיפור שונה לגמרי. אחרי הסיפורים הקשים ששמענו, אני מאמין שהיחס לבחורים יהיה מוכרח להיות שונה ואנחנו נצטרך הרבה יותר לקרוא את נפשם ולעודד אותם. האירועים הללו כנראה ילוו את תחושותיהם עוד זמן רב".

שדרות

מחבל באמצע הלל

הגאון רבי דוד פנדל, ראש ישיבת שדרות

לישיבת 'אפיקי דעת', ישיבת ה'הסדר' הגדולה בארץ, הממוקמת בעיר שדרות למודת הקרבות, סיפור מרתק משלה. היא הוקמה לפני כעשרים ושבע שנים בעיר שקול התורה כמעט ולא נשמע בה. עם

"מובן שהפסקתי הכל, והיות שמדובר במאות בחורים בלי עין הרע, כל התלמידים החמושים נעמדו בחוץ להגן על הישיבה בשל הסכנה הגדולה. בחורים שלנו עם נשק חתרו למגע, חיסלו מחבל אחד, ונשארו על עומדם לשמור על המקום"

הזמן היא הכפילה ושילשה את מספר תלמידיה, וכיום היא מונה, עם סניפיה, כ-700 תלמידים.

הכתלים של 'אפיקי דעת' ספגו את קולות היירוט של אלפי רקטות שעפו מעל, ועל גג הישיבה ניצבים שמונה קני מנורה העשויים מטילים שבחסידי שמיים השיגו את מטרם ולא הרגו נפש. כדי לציין את הניסים הרבים שהתרחשו בעיר מרובת ההפצצות ולמודת הניסיונות – מדי חנוכה נערך טקס הדלקה חגיגי במעמד רבנים והמוני בני אדם שבאים לחזות בפלא המדובר. "במה שהם ביקשו להרוס

לנו", אמר הג"ר דרור אריה שמשמש ר"מ בשיבה, "אנחנו נדליק את האור". הישיבה ממוגנת ברוב שטחיה ומהבחינה הזו היא מקום בטוח מרקטות, אולם המלחמה הנוכחית לקחה את בחורי הישיבה לאירוע שבו הם מעולם לא היו ולא האמינו שיהיו.

"שמחת תורה היא יום מאוד מרכזי בשיבה שלנו", אומר ל'משפחה' ראש הישיבה ואב בית הדין לממונות בעיר, הגאון רבי דוד פנדל. "מאות תלמידי הישיבה שמחים בשמחתה של תורה במשך שעות ארוכות, ההתלהבות סוחפת את הכל והאווירה מיוחדת במינה. בחג האחרון, במהלך התפילה, שמענו לפתע אזעקה של 'צבע אדום' ולאחריה נקראו כמה מבחורי הישיבה שבקיאם בנדרש להרים פצוצים. באותה שעה עוד לא ידעתי שמחבלים הרגו ורצחו, וכולנו היינו בטוחים שמדובר רק בנפגעים מהרקטות". רגע לפני שהגר"ד פנדל בירך על ההלל הנאמר בשלמות ובלב שמח, הגיע בריצה בחור מהישיבה וקרא: "עזתים יורים עלינו במאגים!"

"מובן שהפסקתי הכל, והיות שמדובר במאות בחורים בלי עין הרע, כל התלמידים החמושים נעמדו בחוץ להגן על הישיבה בשל הסכנה הגדולה. בחורים שלנו עם נשק חתרו למגע, חיסלו מחבל אחד, ונשארו על עומדם לשמור על המקום כשכולם נשארים נצורים בשיבה". לאירוע נוראי כזה, גם הרב פנדל - תושב שדרות זה עשרות שנים - לא ציפה. "במקום להקיף את התיבה בשירה וריקודים", הוא אומר בקול נשנק מבכי, "עשינו את ההקפות כשאנחנו שרים שירי תפילה וזעקה. בשונה מכל השנים, השנה זעקנו 'תפילה לעני כי יעטוף', 'חשוף זרוע קדשך', 'שערי שמים פתח', 'חמול על עמך' ו'רחם על ציון'". החג השמח ביותר עבור לומדי התורה בשיבת 'שדרות', הפך ליום עצוב עבור ראש ישיבה שצמאי דם ביקשו לרצוח נפש אותו ואת תלמידיו. "בימי שגרה, כשיש סבב של טילים לכיווננו אנחנו יכולים להמשיך בשגרה פחות או יותר, כיוון שהישיבה ממוגנת. המצב הרבה יותר רגוע ויש תחושה שהעניין בשליטה על כל פנים. אבל במלחמה הזו, איני יודע מתי נזכה לשוב לספסלי בית המדרש. אנחנו רוצים שקול התורה וקול התפילה ימשיך להישמע, אבל אין לנו דרך לדעת מתי בדיוק זה יקרה. הם רוצים להפוך את שדרות לעיר רפאים, לשבור את הרוח, אבל אנחנו הרבה יותר חזקים. הרוח שלנו איתנה ולא ניתנת לשבירה". הרב פנדל, שבין היתר היה אחראי לקיומם

החזרה לסטנדר נראית רחוקה.
בניין ישיבת הנגב
בעתיבות

ההלל שנקטע באמצע.
הרב
דוד פנדל

מול חיות האדם.
ממראות ההרס
באופקים

של מפגשי קירוב מאחדים עם מתנגדי הרפורמה המשפטית, מסכם את המציאות הנוכחית מנקודות מבט: "עכשיו זו לא רפורמה ושום דבר. כולם מבינים שמה שמסוכן למדינת ישראל זה לא שר משפטים 'קיצוני', לא 'עילת הסבירות' ולא 'פסקת ההתגברות' – אלא האויבים מבחוץ שרוצים לכלות אותנו. עם ישראל צריך להתאחד ולהתפלל לישועה בקרוב".

אשקלון

שואפים לנדוד למרכז

הגה"צ רבי יהודה קריספין, משיגי ישיבת 'יצחק ירנן'

הרוח היהודית תנצח. הרס בעזרת נשים של בית כנסת

כמי שמכהן בתפקיד המנהל הרוחני בישיבת 'יצחק ירנן' שמפארת את העיר אשקלון – הגה"צ רבי יהודה קריספין מנוסה במצבים ביטחוניים לא פשוטים. כעת הוא מסביר על המאמצים הכבירים שהר"מים עושים כדי לשמור על שגרה תחת אש במידת האפשר. "גם בימים שבהם יש אזעקות והלימודים בבתי הספר מושבתים, אנחנו ממשיכים להחזיק את הבחורים עד כמה שניתן, כל עוד לא קיבלנו הוראה אחרת מהרשויות", אומר הרב קריספין. "מטבע הדברים, הבחורים סקרנים מאוד לדעת הכל. הם הרי יודעים טוב מה מתרחש כי הכל קורה לידם, אבל הדבר שהכי טוב בעבור הבחור הוא השמירה על הסדר ועל השגרה הקבועים שאליהם הוא רגיל. "ככל שנצליח לשמור על הצורה של סדר יום – כך ייטב לנפשם וגופם והם ירגישו טוב יותר ויצמחו בצורה טובה יותר. במבצע הקודם השתדלנו ככל שיכולנו להחזיק את הבחורים, עד שהרשויות כבר הודיעו לנו שהמצב נהיה קיצוני יותר ויותר, והיינו מוכרחים לשלוח את הבחורים הביתה". בישיבת 'יצחק ירנן', כפי שמצוי בשאר הישיבות בדרום, נמצא מרחב מוגן שאליו נכנסים הבחורים בכל פעם שנשמעת אזעקה. "זה לא מה שמרגיע את כולם לגמרי", אומר הגר"י קריספין, "אבל זה קצת משתיק פחדים ומאפשר לנו להתמודד עם המטחים בצורה קלה יותר. "אשקלון נמצאת באזור המלחמה. לצערנו בכל סבב היא סופגת הפגזות קשות ביותר, אבל במקרים כאלה אנחנו עוד יכולים להתמודד בצורה כזו או אחרת בעזרת השם. המציאות הנוכחית כובלת אותנו לחלוטין ולא מאפשרת לנו להתחיל את ה'זמן' החשוב בשנה כדבעי. צריכים לתת

הפנימייה שלא אושה. תלמיד ישיבת בית יהודה בכפר מיימון

הרוח תנצח. פגיעת טיל ישירה ליד בית כנסת

את הדעת, להתבונן ולראות כיצד להתנהל במצב הנוכחי בצורה הטובה ביותר, כי הבחורים באחריותנו והוריהם סומכים שאנחנו נעשה את המרב כדי שיוכלו ללמוד בבטחה כמו שצריך. "נכון לשעה זו אנחנו עדיין לא יודעים מה יהיה, ורק מקווים ששיבות גדולות באזור המרכז יסנפו אותנו אליהן, כי זהו ממש כורח המציאות", הוא מסכם.

כפר מיימון מול קן הצרעות

"הפחד הוא מוחשי מאוד, אמיתי לגמרי, חרדה שלא חשנו מעולם ועוטפת את כולנו. אנחנו למודי ניסיון למרבה הצער בכל מה שקשור למטחי רקטות, אך אל האירוע הזה לא התכוננו כלל"

הגאון רבי שמחה אקשטיין,
ראש ישיבת 'בית יהודה'

לפני כחודש נחנכה פנימייה חדשה וממוגנת מפני רקטות בישיבת 'בית יהודה' שבכפר מיימון. במעמד הפתיחה השתתפו אישי ציבור חשובים, ובהם גם שר השיכון ר' יצחק גולדקנופף, לאחר שמושרד השיכון מימן את הבנייה. ארבע שנים ארכה המלאכה, וכעת היא כוללת את כל אמצעי המיגון הנצרכים עבור ישיבה המרוחקת קילומטרים בודדים מהגדר המפרידה בין שטחי מדינת ישראל לבירת הטרור האסלאמי – עזה.

עם ראש הישיבה, הגאון רבי שמחה אקשטיין, שוחחנו זמן קצר קודם שיצא להלוויה של אחד מבוגרי ישיבתו שנהרג בקרב. "תלמידנו שילה כהן למד אצלנו כמה שנים", אומר ראש הישיבה בקול קרוע מצער. "רק אתמול ליוונו אח של תלמיד יקר שנפל בקרב בשבת השחורה האחרונה, ושוב אנחנו מלווים חייל שנהרג במילוי תפקידו".

במהלך השבת האחרונה התפרסמה שמועה, שבהמשך התבררה כלא נכונה, לפיה מחבלים חדרו לכפר מיימון. באותה שעה לא שהו הבחורים בישיבה, אולם עצם השמועות הקשות מדיר שינה מעיני התושבים. "הפחד הוא מוחשי מאוד, אמיתי לגמרי, חרדה שלא חשנו מעולם ועוטפת את כולנו. אנחנו למודי ניסיון למרבה הצער בכל מה שקשור למטחי רקטות, אך אל האירוע הזה לא התכוננו כלל וכלל".

התלמידים של 'בית יהודה' מתגוררים באזורים הסמוכים לישיבה, ובכל פעם שמתקבלות התראות מוקדמות הם משוחררים לבתיהם. "אבל לפעמים", אומר הגר"ש אקשטיין, "אנחנו לא יודעים על מתקפה צפויה, ואז כולנו נשארים בפנימייה ובכיתות המוגנות. בינתיים אני לא רואה את עצמנו חוזרים בקרוב. "גם כאשר באזורים אחרים בארץ יחזרו ללימודים – כל עוד כאן לא יהיה שקט, לא נוכל להתחיל את זמן חורף בעתיד הנראה לעין. בכלל, עצם זה שתלמידים יהיו בדרכים הוא כבר סכנה, ולא תיתכן מציאות שבה בחורינו ישובו לחבוש את ספסלי הישיבה בקרוב".

נתיבות

מול 'ידי עשיו'

הגאון רבי יצחק רבי,
ראש ישיבת 'קול יעקב'

לפני כעשר שנים נפתחה הישיבה לצעירים 'קול יעקב' בעיר נתיבות. בתחילה, כשהישיבה מנתה שנים-עשר תלמידים בלבד, היו הבחורים הולכים בעיתות מתחנות ביטחונית ללמוד בישיבה הגדולה בירושלים השקטה. אולם מאז שהישיבה גדלה וכמות הבחורים רבתה, הפתרון כבר לא ממש רלוונטי. "אין לנו שום תוכניות לזמן הקרוב, כי אין מקום שיכול להכיל כמות כזו", אומר ראש הישיבה הגאון רבי יצחק רבי. "אין לנו מושג מה יהיה ואיך יתפתח עוד המצב שבועות הבאים, אבל ברור שבעייתי

הנוכחי הזמן לא יכול להיפתח. המקלט בישיבה לא מספיק כדי להכיל את כלל התלמידים, ואין באפשרותנו להבטיח את ביטחונם באופן מלא. אני מקווה שלפחות נצליח למסור שיעורים דרך הטלפון או לאתר מקום מוגן כלשהו".

עבור בחורי ישיבות שאינם מכירים מציאות כזו, הסיפור נראה כמו לקוח מעולם אחר. הם יתקשו להבין מדוע ישיבה צריכה לבנות חדר מיגון ראוי לשמו, לא יבינו איך אפשר לא להתרגש מרקטה מתעופפת, ויזכרו שהפעם האחרונה שבה השתמשו במכשיר הטלפון כדי לשמוע 'חבורה' מקיפה עמוסת פרטים ודקדוקים – הייתה רק בימי הקורונה.

אבל עבור בחורי הישיבות שלומדים ומתגוררים באזורים שבהם נשמעים היטב הדי הפיצוצים, מדובר במציאות מוכרת וכואבת שחוזרת ונשנית שוב ושוב. הם מורגלים היטב לשעוט למקלטים, יודעים איפה נמצא החדר המוגן ומה הן ההוראות הנדרשות מטעם פיקוד העורף – כל זאת בזמן שלאחיהם בערי המרכז ובירושלים ההתנהלות תהיה זרה לחלוטין. כשבחורי ישיבות מאזור הדרום עוברים בימי מלחמה, במקרים האפשריים, לישיבות מארחות בבני ברק ובירושלים, הם חשים ככאלו שבאו מעולם אחר. הבחורים מהערים השקטות ישאלו אותם שוב ושוב אם הם יודעים איך נראה טיל, וכשאלו יספרו כי מדובר במחזה שכוח במידת מה – אלו ישתאו ויתמהו לנוכח מציאות חייהם ההזויה של יושבי הדרום. אלחנן, תלמיד תושב אופקים, מתאר:

"בתור מי שגר לא רחוק מאזור העוטף הבוער, אני מודע היטב להתנהלות בימי מבצע. מלחמה כזו, כמו כולם, לא ציפיתי שתתרחש אי פעם, אבל באירועים 'רגילים' אנחנו יודעים להסתדר פחות או יותר. וכשאנחנו מגיעים לישיבה שמארחת אותנו באזור המרכז, הם מדברים איתנו כאילו אנחנו ממדינה אחרת. הם יכולים במשך שעות לשמוע ולהתפעל מהסיפורים שבפינו, בזמן שאנחנו נראה בכך שגרה מוחלטת.

"עבורנו", מוסיף אלחנן, "יש שאלות הלכתיות שעיינו או צריכים להתמודד באירועים כאלו ואחרים, בזמן שהם מעולם לא ידעו מצבים כאלו. האם אי פעם הם הוצרכו להפסיק קריאת התורה בזמן ששמעו 'צבע אדום'? האם הם מכירים את ההתלבטות שמלווה אותנו בימי מלחמה, האם וכיצד ללכת לבית הכנסת?" ■



מי יכבה את התבערה הפנימית? כוחות כיבוי מועלים בזירת נפילה

כל כמה זמן עלינו לצרוך חדשות? איך
מתווכים את המציאות לילדים וכיצד נזהרים לא
לשקוע בפחדים מיותרים? | ר' חזקי שטיימנץ
ור' אוריאל בלמס עושים סדר בבלגן הרגשי
שתוקף את כולנו ומספקים הסברים וטיפים
שכל אחד צריך לדעת | פאנל מלחמה

מנחם פינס

ה נ פ ש

א

בטח ולא
אפחד",
נאמרות מילות
ההבדלה, אבל
הן בועטות
ולא מרפות.
השפתיים
נחשקות.
לא באמת
יש לנו מושג

מה אירע היום, שכן כבר בעת שצלצלו
הטלפונים בבית הכנסת ואנשים החלו
להיפרד מילדיהם, המוח החליט לא
להתעדכן. אבל כעת, אחרי צאת השבת,
היה מספיק לשמוע שברי משפטים כדי
להבין את עומק השבר. חברים סיפרו
שהם מסתובבים ברחוב כדי לא להתפרק
לעיני ילדיהם. וכנראה שלא תמיד זה
עובד.

שכן ב"ליהודים הייתה אורה ושמחה", אי
אפשר היה יותר.
ובבת אחת זה התפוצץ. בכי מר ונשבר. לב
סוער ומרוסק על עמנו שנזרק באחת לכל
הפחדים הכי קמאיים. והילדים מביטים
המומים. זו פעם ראשונה שהם רואים דבר
כזה – למעט אחד שכבר 'תפס' את אבא
ככה בהקפות – והלב גם לא מנסה לעצור.
מותה. וצריך. לבכות. על. אחינו ואחיותינו.
הקדושים. הי"ד.

ומה עושים עכשיו? איך מתווכים את זה
לילדים? וזה לא רק 'אירוע' נורא ככל
שיהיה שהיה ונגמ, ועכשיו יש לנו זירה
נפשית להתמודד עימה, כמו למשל באסון
מירון. זהו פתחו של מצב חדש שאנחנו
לא מכירים, עוד יותר לא כהורים.

מלחמה אמיתית.
מצב שבו אתה רוצה לדעת הכל מהכל.
ובניגוד להתנהלות בשמחת תורה, כאן
אתה מגלה את עומק הטעות. איך המרדף
אחרי החדשות מפורר אותך לאט לאט.
ואז פנינו לשני יהודים יקרים מאוד,
שלאורך כל ימות השנה מתעסקים
ברגישות בדבר היקר לנו כל כך – הנפש.
לשניהם אמרתי רק משפט אחד: "צריכים
אתכם. שוב".

זהירות:

חדשות בארבע שעות

הראשון הוא ר' חזקי שטיינמן, פסיכולוג
חינוכי ומרצה, שחלק ניכר מזמנו נמצא
במערכות החינוך ובתלמודי התורה
לגווניהם וכדובר מספר שפות, בהן גם

אידיש, השפעתו רבה מאוד ויומנו מחולק
בין שעות טיפול, אבחון, ייעוץ וסדנאות.
שיחות רבות קיימנו, אבל 'כזו', הייתה רק
אז, במוצאי מירון, כשהוא עצמו איבד את
אחד מבני משפחתו.

בין שיחות עם צוותי רפואה הלומים
בבאר שבע לבין גיחה מהירה לדיבור עם
תושבים חרדים, שראו מול עיניהם פגיעת
טיל ישירה; בין שיחות הדרכה עם אנשי
חינוך לטיפול בכאלה שנראה שנפגשו
עלולה להיפגע מאוד, אנחנו מוצאים
בקושי זמן לשיחה החשובה הזו. בשעות
ובימים שלאחריה שוב הוא יהיה שם
בחזית, מגיש רפואה לפצועי הנפש ומפעם
לפעם עוצר לנשום בעצמו.

"איך אנחנו מסבירים לעצמנו את מה
שקרה?" אני שואל אותו בדיוק באותן
מילים שהשתמשתי לפני כשנתיים, אבל
הפעם הסיטואציה אחרת. וגם התשובה.
"להסביר?" הוא תמה על עצם השאלה.
"לא חושב שבאמת אפשר להבין את זה
עכשיו. הניסיון לעשות את זה בשלב הזה,
הוא טראומתי ומחליש".
הוא שם לב שאני לא מרוכז. "יש לי חבר
בבארי", אני מסביר לו. "אין לך מושג מה
הוא רואה עכשיו. שואה".

מה תורם הלחץ של 'חשש חדירה נוספת בניר עם' אם תוכל לשמוע אותו עם ה'חזל"ש' (חזרה לשגרה) שבא אחרי שעה קלה? זה שלא התעדכן מיידית, חסך לעצמו מתח כאב ומחליש

בשלב הזה הוא נותן לי עצת זהב: "תפסיק
לשמוע עדכונים. חדשות הן אשליה. אתה
כאילו חושב שבשליטה הזו תרד חוסר
הוודאות, אבל זה פשוט לא נכון. הכל
הרי מתעדכן כל הזמן. יש רגע אחד של
לחץ גדול, כי יש התרעה או משהו קורה
ומלחיץ את כולם, ושנייה אחרי זה תפסו
את המחבל או שמתברר שההתרעה לא
הייתה מדויקת. עכשיו תגיד לי מה הועיל
לך ללוות את זה? הקורטיזול, המופרש
בשעת לחץ, רק מלחיץ עוד יותר וגורם
להיות עצבניים וחלשים.

"אז הנה עצה ראשונה: למנן את צריכת
החדשות. להתעדכן במה שצריך לדעת
פעם-פעמיים ביום, לא יותר"
ואז הוא מחייך. "העצה שלי על חדשות
לא תקפה לראשי ממשלה ומקבלי



האמונה
שמעניקה
חוסן.
מחפילים
בירושלים למען
יושבי ארץ
הקודש

המראות שלא מרפים. זירת העפילה ברחוב רבי אלעזר המודעי בביתר עילית

החיבוק שמנצח שטיינמץ

החלטות", הוא מסייג. "רובנו לא כאלה". והוא מתכוון לכך. המחשבה השכלית שידיעת כל הפרטים לא קריטית למערכה, היא משמעותית. אל תפגעו בנפש שלכם לחינם. ביצענו בדיקה של יממה, שבה הבחנו בין אחד שהתעדכן און ליין לבין אחד שהתעדכן רק כל ארבע שעות. יותר מחצי מהחדשות היו מרגיעות יותר כשנשמעו במרוכז. מה תורם הלחץ של 'חשש חדירה נוספת בניר עם' אם תוכל לשמוע אותו עם ה'חזל'ש' (חזרה לשגרה) שבא אחרי שעה קלה? זה שלא התעדכן מיידית, חסך לעצמו מתח כואב ומחליש.

מוזר לכתוב את זה בבמה שמהותה היא בין השאר לדבר על חדשות, אבל תנסו להפחית עם אקטואליה בימים הללו. זה לא קל, בהחלט. אבל זה שווה את זה. אתם תרכשו לעצמכם שעות נוספות של רוגע בכל פעם שתחליטו לעשות משהו מועיל במקום לצרוך עוד ידיעות. ומה אומרים לילדים?

"הילדים כלל לא אמורים להיות חשופים לחדשות

באופן ישיר, אבל חשוב לא להסתיר מהם מידע. להסביר להם שאכן אנחנו במערכה לא פשוטה ויש גם חללים. תלוי כמובן מי הילד ומה הגיל. אבל הכי חשוב הוא לא להניח שם את המיקוד. אם הם שואלים – לתת תשובה לא מסתירה, כי ברגע שהם יבינו שמסתירים מהם, הדמיון שלהם עלול לעלות על המציאות. מה שצריך לעשות הוא להתמקד בתקווה. יהיה בסדר בעזרת השם. עם ישראל עבר דברים וגם הפעם יהיה בסדר. נכון, לא לכולם זה 'בסדר' במובן הפשוט של המילה, אבל ככל שאפשר נביע אופטימיות, כי אנחנו מאמינים בני מאמינים".

בעיניו לא מדובר רק במשהו שייתן לנו אפשרות לעבור את זה בבית בקלות יותר, לא רק טיפ להרגעה, אלא הרבה מעבר לזה. מדובר במשהו משמעותי לכוח שלנו כעם לעבור את הזוועה המתמשכת הזו. "כשיש חוסן בעורף", הוא מסביר, "זה נותן כוח גם לחיילים, לכל אלו שנמצאים בחזית. אחרי שהבנו שחשוב לסנן אינפורמציה ולא להרוס אותנו, צריך לזכור שאנחנו חזקים בזכות האמונה שלנו, בזכות ה'ביחד'. להיות

יותר אופטימיים, להשתמש במילים טובות, באמונה, בתקווה. כן, יהיה בסדר בעזרת השם. כי כל המילים המחלישות והמאיימות מחלישות אותנו, וזה בדיוק מה שהאויב מנסה לעשות לנו. אלה ברכב ובסוסים, ואנחנו, אנחנו בשם השם, באמונה, בחסד, בתורה. הם עושים רע, אנחנו עושים טוב. אנחנו ננצח".

מורכבות:

סנדוויץ' של אמונה

הדרך היא, על פי גורמי המקצוע, להתחזק על ידי טוב. יותר להיות ביחד, יותר לחבק, לעשות אווירה טובה בבית, לחשוב על הזולת כמה שיותר. אולי אפילו לעשות פרויקטים שונים של עזרה לזולת. לשלוח למישהו מילות עידוד או משהו טוב, להכין חבילה לחיילים.

"מבחינה מחקרית", אומר שטיינמץ, "ברגע שיש יותר חיוביות, יותר אהבה, חסד, כוח התנדבות, זה מעלה את רמת הסרוטונין בדם, וכך גם את האוקסיטוצין ('הורמון החיבוקים') נגד הקורטיזול". בקיצור, עוזבו את המונחים המקצועיים, לא באמת משנה לנו מה עושה כל אחד מהם. המשמעות היא להיות חיובי בימים האלה. זה הדבר הכי טוב שאתם יכולים לעשות. תרתי משמע.

עכשיו כולנו מבינים שאלו מילים יפות. המציאות קצת פחות. כולם בבית, יש יותר לחץ ויש מתח. אנחנו מתוחים כולנו כמו קפיץ שהגזימו איתו. ברגע אחד אפשר להתדרדר לשליליות ולביקורתיות. מי שעלול לחטוף את הלחץ שלנו הם הקרובים לנו ביותר, בני הזוג והילדים. עכשיו הזמן לקחת נשימה עמוקה ולעשות את מה שמוטל עלינו: סנדוויץ' של אמונה ותקווה, כלשונו של ר' חזקי. להיות בעלי עין טובה, חזקים וחיוביים.

רגע לפני שאתם מציעים בסרקזם לפסיכולוג הנכבד לבוא ולעשות בייביסיטר לילדים בממ"ד ולהתמודד בעצמו עם השדונים התזזיתיים שרשומים בספח של תעודת הזהות, חשוב גם לדעת את זה: "בתקופה כזו של מתח ומשבר, מאוד אופייני ונורמלי שהילדים יהיו יותר לחוצים, שיהיו להם מריבות ועצבנות, שהם יהיו רגישים יותר או תלתיים. יש כאלה שדברים שהם כבר נגמלו מהם שוב חוזרים ויש גרסיה, כמו הרטבות או גמגום. כל ילד מגיב אחרת. יש כאלה ששותקים יותר, יש כאלה שצוחקים יותר.



תבינו, במצב לא נורמלי התגובות האלה נורמליות מאוד."

ובכל זאת, יש דרך לנסות להבין מה היה?
"הרצון להבין הוא ניסיון לסדר את העולם, שתהיה לנו שליטה. משם אנחנו שואלים: 'איך?' קשה לנו להיות במצב של חוסר שליטה. הוא מפחיד. אם אני אבין הכל, יהיה בסדר, אני אדע מה גרם ואיך אפשר למנוע. והשאלות תישאלנה, אבל לא עכשיו. לא בטוח שיש לנו כעת בכלל כלים ואפשרות לחשוב על זה, לא בטוח שזה הזמן."

מה עובר לנו בנפש?

"חוסר שליטה, חוסר אוניס, פחד גדול. אם יש מכרים או קרובים שנפגעו, זה תוספת כאב עצום. אבל בכל מקרה אנחנו כואבים כל כך את עם ישראל. עכשיו, כל אחד מגיב בצורה אחרת, וכמו שאמרנו, כל תגובה נורמלית. כל מה שיעזור להתמודד לגיטימי. וכן, אם עוד קצת מידע מרגיע אותך, קח אותו. אבל בלי הגזמה ובידיעה שכרגע זה לא ייתן לך כלום. הרבה יותר מועיל לדבר על הרגשות."

או לישון לפעמים. אבל מה עושים כשלא

נרדמים?

"גם זה נורמלי. עם הזמן נסתגל. שוב, בזמן שהמתח גבוה הכללים אחרים. אבל אם יש לך ספק, תתייעץ. חשוב שלכל אחד תהיה כתובת להתיעץ. אם נראה לכם שמשוהו אצל הילדים חורג מהתגובה הנורמלית במצב לא נורמלי, פשוט תשאלו. יש כיום לאן לפנות."

כשתיעוד נוראי מפריע לישון זה עדיין נורמלי?

"לא ראיתי אפילו תיעוד אחד כזה. גם אם אתם מאוד סקרנים, תוותרו. הצפייה בדברים האלה יכולה לבדה לגרום לטראומה. תחסכו את זה מעצמכם. זה לא מביא תועלת, רק חולשה ונזק."

לבכות אתה מרשה?

"הנה זה בא (מחייך). יש משפט באנגלית שאומר שבנים לא בוכים, אבל גברים כן. זה כמובן הכי נורמלי, וזה מה שצריך לעשות. לא להכחיש כאב. אנחנו במצב לא פשוט. לא סותר לבכות ולהישאר עם תקווה, לבכות ולומר תהילים, לכוון את זה למשהו מועיל רוחנית. והכי חשוב, לא להיות לבד. תרימו טלפונים לחברים, בני משפחה, תעשו לימוד בזום או בטלפון, תנסו להמשיך שגרה."

אתה מאלו שיכולים לתת תמצות בלי ראשי תיבות מקוריים?

"ננסה. לשמור על שגרה וסדר יום, כמו זמני ארוחות, שינה, לימוד וניהול בית רגיל; לתרגל מצב של התגוננות וכניסה למקום מוגן; לעשות פעילות גופנית

שתשמור על מצב רוח טוב; להיות חברתי בזום או בטלפון או עם שכנים וקרובים; להרגיש משפחתיות בתוך הבית; ומעל לכל, להקשיב לילדים, לדייק דברים לא ברורים, להביע הבנה ונרמול של התגובות."

ואם נדמה לכם שהכל קצת מורכב, הוא מציע להביט על מאורעות הימים האחרונים, ללמוד איך גם במקרים הקשים אנשים גילו כוחות נפש גדולים מאוד להציל את עצמם. זה מעורר השתאות והתפעלות. היכולת של האדם היא עצומה.

"נעבור את זה ביחד", הוא מסכם, "על כל משמעויות המשפט הזה".
ואם תהיתם אם היה קל לנהל את השיחה הזו בקלילות מעושה, התשובה היא: לא. אבל כן, זה בדיוק מה שצריך לעשות.

עצירה:

זה לא חידלון

השיחה הבאה מחזירה אותנו ישירות ללילה הקשה ההוא של ל"ג בעומר, שבו לראשונה הורגלנו

במחזות מאוד לא פשוטים ובמספרים גבוהים. ובדיוק כך גם היום, הוא מגיע היישר מן התופת. ביום יום, ר' אוריאל בלמס הוא יועץ חינוכי המושך ידו בשירה, מרצה מומחה למצבי חירום, מדריך מטעם משרד החינוך בנושאים אלו ומנהל 'יחידת חוסן' של 'איחוד הצלה', האחראית על מתן סיוע נפשי ראשוני באירועי חירום.

הוא האיש ששם לב לא רק לפצוע אלא לכל אלו שסביבו. הוא זה שייגש גם לעובדת הזרה, שהייתה עם הקשישה, וישאל אותה לשלומה ולנפשה. ובין מריחת צורי על פצעי החובשים מהדרום לשיחה מקוונת עם רבת ילדים שהוא משדר מ...רכבו, בין נסיעה לנסיעה, הוא מוצא זמן להרגיע את קוראינו.

"היה לנו הלם ועכשיו כביכול התאפסנו על עצמנו, מפוקסים יותר. אבל זה הרגע שבו אנחנו מפתחים גם שגרת מלחמה, מתח מתמיד שגם אליו נתרגל בסוף."

זו שורת הפתיחה שלו. מעין אבחון קצר של מצב הנפש הלאומי.

בוא נדבר על המתח הזה.

"אנחנו אפילו לא שמים לב כמה המתח גבוה", הוא מפרט. "נניח שבשמחת תורה היינו במתח ברמה שתיים מתוך עשר,

יוסף אור פצוע. איזה סיפורי גבורה. שוטר אמיץ עם כוחות אדירים שלא ויתר על חייו ועל חיי חבריו

לא להיתקע במנהרה. במלמס

בטוב, בריקודים. ואז, בבת אחת, קפצנו לתשע. עכשיו התשע הזה לא פוסק, כי החדשות זורמות והאינפורמציה זורמת, ואם המפלס שלנו מתחיל לרדת, נכנסת עוד ידיעה וזה שומר על הקו הגבוה של המתח".

אז מה עושים?

"אני כבר יודע שאתה הולך לשאול על הילדים. אז בוא נתחיל בזה שכדי לעזור לאחרים צריך קודם לעזור לעצמנו, לדעת לזהות מה מתרחש אצלנו, איפה זה פוגש אותנו. האם אנחנו באפיית יתר?"

'אפיית יתר' הוא המונח שהוא משתמש בו לתאר את המוח והגוף שלא עוצרים לרגע רק לפני שעות ספורות הוא יושב עם חובשים שהיו הראשונים להיכנס לזוועה. חלק מהם לא ישן יותר מיומיים (!) מתוך מחשבה שעצירה היא חידלון. כביכול, אם לא ייתנו מעבר לכוחותיהם - זו בעיה. "זו הגנה", מסביר בלמס. "אבל הם לא מבינים שהם שוחקים את עצמם".

כן, לדבריו, גם צריכת החדשות. יש משהו ממכר בחדשות ובתחושה שאתה יודע הכל. אבל לא, האמירה שזה מרגיע - היא רק תירוץ. "זה כמו עישון", הוא מדמה זאת. "אתה אומר שזה מרגיע אותך אבל

יש משהו ממכר בחדשות ובתחושה שאתה יודע הכל. אבל לא, האמירה שזה מרגיע - היא רק תירוץ. "זה כמו עישון", הוא מדמה זאת. "אתה אומר שזה מרגיע אותך אבל

בסוף נכנס ללופ של עישון בלי הפסקה. אנחנו לא רוצים להיות באי ודאות, אבל בגלל זה אתה ממס עוגנים שקיימים בך, ברמה הכי בסיסית. כמו למשל לאכול פחות. פגשתי מתנדב שאמר לי שכבר שעות ארוכות הוא מחפש מה לאכול. אמרתי לו שיש ממש לידו שולחן מלא. אבל הוא הזניח את עצמו. ברור שמבוגר כזה לא יוכל לעזור לילד".

אז מה עושים?

"דבר ראשון, לדעת שאנחנו נמצאים בשגרת חירום. הנקודה הזו של לזהות על עצמנו היא דבר ראשון. לדעת שנמצאים בשגרת חירום ולהבין מה היא דורשת ממני. כמו למשל להמשיך בפרנסה וכדומה. ואחרי שאני מזהה את המקום

לא לתת לטיל לחזור אל הנפש. ערי הדרום מופקזת

שלי, אני מתחיל להכין משאבים פיזיים, משפחה, עורך חברתי".

'להכין'?

"לעשות מיפוי לעצמי. להגיד: אוקיי, יש לי חברים, אני אפגוש אותם בסביבה הקרובה. זה ממש כמו להתחבר למטען".

הדמיון בין המטען הנפשי למטען הפיזי הוא לא רק בפעולה של הכנסת הכוח, אלא גם ביחס שלנו אל הסיטואציה. "בשגרה רגילה אתה צריך שהסלולרי שלך יהיה מוטען בקרוב למאה אחוזים. אבל בימים האחרונים, כשהסוללה מתרוקנת, שמחתי מאוד גם לראות 31 אחוזי הטענה. מה קרה לי? ביום רגיל ב-31 אחוז אני אצא מדעתי. אבל עכשיו אני יודע ש-31 זה כבר טוב יותר מ-6 אחוז בבטרייה. וזו הנקודה: לקבל שעכשיו 31 אחוז זה הרבה. וכמו שבמציאות אם אין מטען אני מוריד שימוש בכל מה שלא צריך במכשיר, כך גם כאן. לנהל את עצמנו בצורה נכונה בשגרת חירום. לעשות את מה שנכון, לחשוב רציונלית מה לעשות".

אם תרצו, אלה האותיות ש' וע' בראשי התיבות - כן, אין ברירה - של 'מודל מעש' ה', שהם וגופים רשמיים אחרים, אימצו בטיפול במצבי חירום. מחויבות (להעניק מחויבות לנפגע, כמו הצהרה שאתם לא עוזבים אותו), עידוד לפעולה ("לך תאסוף את... ותוודא כך וכך", במקום 'שב תירגע'), שאלות יוצרות מחשבה (התנהלות שכלית. "כמה אנשים היו סביבך ומי הם היו?" במקום: "אוי, באמת מפחיד עכשיו. נכון אתה מפחד?" ושלל דברים המציפים רגש) והבניית אירוע (במקרים שבהם אפשר אכן לסכם את האירוע).

השיטה לחשוב רציונלית מה לעשות ומה לא, ניהול עצמי שבו אני יודע איך לפעול נכון, יוצרים תחושה מקילה אפילו בזמן קשה ביותר.

לפעול:

לא להיתקע בנקודה

לפני השיחה שלנו ר' אוריאל ישב עם נפגע חרדה שקיבל בשורת איוב. "תפתח רגע את הטלפון", הוא ציווה עליו, והלה בקול חלוש ויד רועדת הושיט את מכשירו ואמר בלי כוח: "אני אגיד לך את הקוד, תפתח אתה". בלמס התעקש שלא, שהוא עצמו עם כל החרדה יעשה את הפעולה הזו. ואכן, החרד הליוה החל אט אט להתאושש. ברגע שעשה את הפעולה

הפיזית הזו, הבין שהוא לא צריך ולא יכול לשקוע. "הנטייה היא להגיד: 'שב, תנוח, תשתה מים'", אומר ר' אוריאל, "אבל בסטרס צריך לעשות משהו אקטיבי ולא משנה מה. האקטיביות הזו מנכיחה את המסוגלות שלנו. אני לא חסר אונים ואני לא בחילולן".

הדברים הללו הם כלשונו 'טיפים בסיסיים מלמעלה', כי אפשר לדבר עליהם בהרחבה רבה יותר, כמובן.

הדבר הבא הוא 'ראיית המנהרה'. לא להיות תקועים באותה נקודה. לקום מלחמה, לדבר מלחמה ולישון מלחמה. זה הורג ומקרע. לא כל החיים צריכים להיות סביב המצב החדש. למשל, וכאן כותב השורות זוכה לנזיפה, אם היינו פותחים את השיחה בדברים שמעניינים את שנינו, ורק אז עוברים לשוחח על המלחמה, זה היה הדבר הנכון. בפועל, שנייה וחצי לתחילת השיחה שקענו היטב בסטרס המלחמתי. "חוץ מהמלחמה יש עוד דברים שקורים", הוא מסביר. "העץ שנמצא מולי ממשיך לצמוח".

דברים רבים ממשיכים. הילדים שרוצים לחזור ללימודים – או שלא – קניות שצריך לעשות, חברים שעורכים שמחות, ועוד ועוד. אסור לנו לעצור אותם ולהקפיד הכל עד תום המצב הנוכחי. והילדים, אגב, מבינים הכל. הם קולטים תגובות ומבטים, האם התחלנו להתלחש מאחורי גבם? האם אנו משדרים לחץ? למענם עלינו לדאוג להיות טעונים בסוללת הנפש גם בחירום, מדויק יותר, בשגרת חירום.

"רגילים לקפה? אל תוותרו. מקווה, התבודדות, אל תוותרו. הדבר הזה הוא במידה מסוימת לתפוס חבל משני קצוות. צריך להמשיך בשגרה אבל לדעת שיש סדרי עדיפויות אחרים. כמו לעשות עדכון גרסה לעצמנו, אבל אחרי העדכון לטווח הקרוב, מוכרחים לשתול לנו מנוחה. אם למשל אתה רגיל לעשות הליכה, תמצא תחליף שאפשר לעשות בבית, אבל תמצא".

שגרת חירום, היא שגרה. עד מתי?

"צריכים לזכור שגם השגרה הזו, בדיוק כמו שתקופת החגים עברה, והחורף יעבור, כך גם זה יעבור יום אחד. הכל זמני. לא דמיון. זו לא נחמת שוטים, זה אמיתי. המצב אולי לא תמיד יסתיים כמו שתמיד רצינו, אבל הוא יסתיים. נקודה". ההתנהלות הזו מעבירה שדר של אופטימיות ותקווה לילדים. ככל שאנחנו נמקד את הפוקוס בחוסן הנפשי שלנו, כך הדברים ישודרו גם אליהם. "לא להתכחש למציאות. יש מצב נוראי, דברים כן

עצרו. אבל בדיוק כמו שלא מתכחשים למציאות, כך גם צריך לא להציף או לנפח אותה.

"אם הילדים, למשל, מבקשים לצאת לגינה, בשום אופן התגובה לא צריכה להיות: 'אל תדברו על לצאת לגינה, אתם מבינים מה קורה בחוץ?! אתם שפויים?' "היי, אתה, לילד יש הצורך הזה. גם אם אני כמבוגר מוכן לוותר על החירות שלי, אין לי שום זכות לוותר על חירות הילד".

איך באמת מדברים איתם על זה?

"אינפורמציה מדויקת", הוא אומר. "לא לשקר. לומר להם שהמצב מתוח וצריכים הרבה תפילה ורחמי שמיים. אין צורך לתת להם פיקנטריה צהובה, אבל כן לתת תחושה של עדכון. ילדים שמצויים מאוד בחדשות ומבקשים להתעדכן, אני נוהג לשאול 'מה אתה יודע?' 'מה שמעת?' אני לא אוסיף לו מילה חדשה אלא אשתמש

בפעילות גופנית, הגוף משאיר רק את האיברים החיוניים פועלים. לב, כליות, ריאה. הם צריכים לספק הרבה דם למאמץ הפיזי. לכן בעת ריצה, הנשימות שלנו שונות. נושמים מהר יותר, כי יש מאמץ שכרוך במחזוריות הדם. במצב שגרה אנחנו מסדירים נשימה והגוף מכין את עצמו כמעט אוטומטית לנשימות של לשבת על ספה.

"כך גם בסטרס, בלחץ. הגוף מזהה חרדה וכמו בפעילות גופנית נועל את כל מה שלא צריך, כמו מעיים, זרימת דם לכפות האצבעות, יובש רב. הגוף עושה סדרי עדיפויות. לכן, כשאנחנו במצב לחץ יש דרך לעקוף את המערכת האוטומטית ולעזור לגוף לחזור לרוגע באופן מכוני. "איך? באמצעות תרגילי נשימה. להחזיק אוויר כמה שניות בפנים, ולהוציא לאט. עם ילדים אפשר להגיע לתוצאה זו על

בסטרס, בלחץ. הגוף מזהה חרדה וכמו בפעילות גופנית נועל את כל מה שלא צריך, כמו מעיים, זרימת דם לכפות האצבעות, יובש רב. הגוף עושה סדרי עדיפויות. לכן, כשאנחנו במצב לחץ יש דרך לעקוף את המערכת האוטומטית ולעזור לגוף לחזור לרוגע

ידי בועות סבון – לבקש ממנו לעשות את הבועה הגדולה ביותר. עכשיו אין לו ברירה, אלא לנשוף באיטיות". גם הוא, כמו ר' חזקי, מתרה מפני צריכת תיעודים וידעויות מיותרים. "יש יותר מדי דברים לא טובים ששומעים", הוא מסביר. "אם ניקח מזה יותר מדי, אנחנו פוגעים בעצמנו. אם אתם שומעים אנשים מדברים, תעבירו נושא או תסגרו אוזניים. ככה פשוט".

וכשהוא מבקש להיות רווי באופטימיות שתיתן חמצן להתמודד הלאה ותשמש עוגן לילדינו, מישוהו בא עם בשורה מסעירה.

לשמוע או לא לשמוע? הלב אומר שכן, המוח אומר שלא. במקרה הזה, הוא זה שינצח בהגנה על הנפש. עכשיו הזמן לקחת אחריות ולנהל את הסיטואציה. האם הנפש הנשרטת שלנו תצליח לשרוד? זה פשוט תלוי בנו. ■

במידע שהוא נתן לי. שוב, לא מספק לו אינפורמציה אלא רק שומע. אם למשל הוא מדבר על פחד, אנסה לרדת לשורשי העניין. 'איפה זה תופס אותך?' אם יגיד שזה בעצם כאב, אחזק את זה. המצב אכן כאוב. אם יסביר שזה פחד פשוט, אניח את הכדור אצלו. זה באמת מפחיד, אבל גם אתה פחדת בעבה כל ילד פוחד, פעם בשל נפילה מהאופניים ופעם כי עבר לידו כלב אימתני.

"אנסה להבין ממנו איך התמודד בסיטואציות האלה. הפחד הוא רק סימפטום. בשורש זה יכול להיות הבעת סולידריות וזה יכול להיות רגש. 'אני מפחד עליך אבא'. במקרה הזה, לפני שמספקים תשובות, צריך לגרות אותו שיגיד איך הוא חושב שיכול להתמודד. 'ואחרי הכל, לנרמל את עצמנו.

"הבורא יצר לנו מנגנון מיוחד בגוף. כשאנו

ישראל
בטח
בה'

והעולם

לצד התמיכה הבלתי מסויגת ואף המעשית של
נשיא ארה"ב ביידן עם שורת מנהיגים מהמערב - רוב
העיתונות בעולם בוחרת להציג את 'הסבל הפלסטיני'
ולהתעלם מהברבריות הנפשעת של הטרור החמאסי
| כתבת החוץ של 'משפחה' נברה בשערי העיתונות
העולמית ובתגובות המנהיגים בעולם וחזרה עם תמונת

מצב מדאיגה

מיכל איש שלום

צילום: איי פי

סולידריות זמנית בלבד? נגדל אייפל מואר בצבעי הדגל הישראלי



על עתיד ישראל



התייצבות נלהבת לצד ישראל. הקרנות דגל ישראל על

הראשונים שמהירו לגנות את המתקפה היה אוליבר וורהלי, נציב השכנות וההרחבה ב'אייחוד האירופי'. "אנו מגנים בחריפות את התקפות הטרור חסרות הרחמים והאלימות שמבצע חמאס נגד מדינת ישראל", אמר בשעות הבוקר של שבת. "מחשבותיי עם משפחות הנפגעים ועם מדינת ישראל. אנחנו עומדים לצידה של מדינת ישראל. אנחנו עומדים יחד נגד הטרור", אמר.

מתוך מנהיגי הכלכלות הגדולות היה קנצלר גרמניה אולף שולץ, ראשון המגיבים. כשבארץ החלו אך בקושי לקלוט שמתרחש משהו משמעותי והידיעה כי זו איננה עוד 'מתקפה' עוד לא הגיעה לחלק ניכר מאזרחי המדינה – שולץ כבר הנפיק הודעת תמיכה בלתי מסויגת במדינת ישראל, שבה הבהיר כי גרמניה מגנה את המתקפה של חמאס. גרמניה הייתה הראשונה שהציגה תמיכה ראוותנית במדינת ישראל, כאשר האירה את שער ברנדנבורג בברלין בצבעי הדגל הכחול לבן. שולץ פרסם את תמונת השער המואר בצירוף המילים: "בסולידריות עם מדינת ישראל".

שולץ לא הסתפק רק בתמיכה חיצונית. הוא הבהיר כי גרמניה עומדת לצידה של מדינת ישראל באופן חד משמעי. "הבהרתי זאת כיום לנתניהו באופן אישי. ביטחונה של מדינת ישראל הוא עניין עקרוני עבור גרמניה, נקודה. מחשבותיי נתונות לכל מי שבמדינת ישראל, שנשותיהם גברים וילדים נהרגו או נפצעו", הצהיר.

ובתזמון מושלם, מצוין בגרמניה יום השנה הלועזי למתקפה על בית הכנסת בהאלה שאירעה ביום הכיפורים. שולץ כתב: "יהודים חייבים להיות יכולים לחיות בארצנו ללא פחד".

בהמשך אותו היום התייצב שולץ לצידו של נשיא צרפת עמנואל מקרון והשניים הנפיקו הודעה משותפת: "הטרור לא ינצח, השנאה לא תגבר. למדינת ישראל יש כל זכות להגן וכל זכות לשמור על עצמה ועל אזרחיה. בשעה קשה זו, גרמניה וצרפת עומדות באופן תקיף לצידה של מדינת ישראל".

מקרון, מצידו, יצא מגדרו כאשר פרסם הודעת תמיכה בעברית נוסף על ההודעות בצרפתית ובאנגלית: "שוחחתי עם הנשיא הרצוג ועם ראש הממשלה נתניהו. אני מגנה את מתקפות הטרור מעזה נגד מדינת ישראל, חייליה ואזרחיה. צרפת ניצבת לצד מדינת ישראל והישראלים, דבקה בביטחונם ובזכותם להגן על עצמם".

מדאונינג עד מגדל אייפל

מעבר לתעלת לה-מאנש, דאגו בבריטניה שר החוץ וראש הממשלה להבהיר את

הכותרת הזו, בגרסאות שונות, מילאה בשבוע האחרון את כלי התקשורת ברחבי העולם. המתקפה הנפשעת על אזרחים ישראלים חפים מפשע תפסה את כותרות התקשורת העולמית כולה. חלק מכלי התקשורת אף טרחו לרדת לפרטים טכניים ולהסביר לקוראיהם שבאופן פרופורציונלי לגודל האוכלוסייה, המתקפה על מדינת ישראל גדולה בהרבה מהמתקפות על ארצות הברית.

מדינת ישראל ותושביה היו מעדיפים לחסוך מעצמם את הרחמים העולמיים הללו: נוכח תמונות הזוועה התייצבו השבוע ראשי מדינות המערב בזה אחר זה להביע תמיכה במדינת ישראל, באופנים שונים. אבל הרחובות במדינות ברחבי העולם – סיפרו סיפור שונה. לצד תומכי מדינת ישראל, רחובות בעולם המערבי התמלאו בתומכי מחבלים, ניאו-נאצים, החוגגים ורוקדים וממחישים באופן הנוקב ביותר את 'עשיו שונא ליעקב' – שנאה שאין לה טעם ואין לה היגיון. שום זוועה לא תשנה את ההלכה הזו.

בגזרה של מנהיגי העולם יכולה מדינת ישראל להתנחם. התייצבות לצידה הייתה נרחבת וגורפת למדי. מנהיגי העולם המערבי יצאו מגדרם כדי לוודא שמדינת ישראל ואזרחיה ידעו שהם עומדים לצידה. אחד

הזדהות ותמיכה. דגל ישראל על בניין הפרלמנט בבולגריה



הבית הלבן

בריטניה לא הסתפקה בדיבורים בלבד. באופן חסר תקדים הואר הבית ברחוב דאונינג 10, בית ראש ממשלת בריטניה, בדגל ישראל ענק

עמידתם לצידה של מדינת ישראל בשעתה הקשה. שר החוץ ג'יימס קלברלי הודיע: "בריטניה מגנה באופן חד משמעי את המתקפה הנוראית על אזרחים ישראלים על ידי חמאס. הממלכה המאוחדת תמיד תתמוך בזכותה של מדינת ישראל להגן על עצמה".

בסמוך אליו הגיב גם ראש ממשלת בריטניה רישי סונאק: "אני המום מהמתקפה הבוקר על ידי טרוריסטים מהחמאס נגד אזרחים ישראלים. למדינת ישראל ישנה זכות מוחלטת להגן על עצמה. אנו עומדים בקשר עם הרשויות הישראליות, ואזרחי בריטניה בארץ צריכים לעקוב אחרי אזהרות המסע", לא שכח להוסיף.

סונאק, שתמיד היה תומך נלהב של מדינת ישראל, לא הסתפק בהודעה זו. בשעות הלילה הוא הוסיף: "כאשר הברבריות של הזוועות היום נעשית פרועה יותר, אנו עומדים באופן חד משמעי לצד מדינת ישראל. המתקפה הזו על ידי חמאס היא פחדנית ומושחתת. הבענו את הסולידריות המלאה שלנו בפני בנימין נתניהו ונעבוד עם שותפים בין-לאומיים ב-24 השעות הבאות כדי לתאם תמיכה". ביום ראשון הופיע סוניק בפני המצלמות והבהיר כי תמיכה במדינת ישראל אינה משתמעת לשני פנים, וכי חמאס הוא האחראי על המתרחש. "הטרור לא ינצח", אמר.

בריטניה לא הסתפקה בדיבורים בלבד. באופן חסר תקדים הואר הבית ברחוב דאונינג 10, בית ראש ממשלת בריטניה, בדגל ישראל ענק על פני חלק גדול מהקומה השנייה שלו. ביום שני בערב השתתף סונאק בעצרת תפילה וזיכרון שנערכה בבית הכנסת הגדול של לונדון, בהשתתפות הרב הראשי לממלכה.

צרפת הצטרפה להבעת סולידריות חיצונית זו, והאירה את מגדל אייפל כולו בדגל ישראל. המקום אף הפך לאבן שואבת לישראלים, שהתאספו במקום ביום שני בערב לעצרת תמיכה במדינת ישראל.

ראש ממשלת אוסטרליה אנתוני אלבניז, הדגים גם הוא התייצבות חד משמעית לצידה של מדינת ישראל: "אוסטרליה עומדת לצידה של ידידתנו מדינת ישראל בזמן זה. אנו מגנים את המתקפות הבלתי מבחינות על ידי חמאס על מדינת ישראל על עריה ועל אזרחיה. אנו מכירים בזכותה של מדינת ישראל להגן על עצמה", אמר. גם אוסטרליה האירה את המבנה המוכר ביותר בה – בית האופרה בעיר סידני – בדגל כחול לבן.

תמיכה מושיגטון

מי שנכנס למערכה בכל כוחו, לא רק

במילים, לא רק בהצהרות לתקשורת, אלא גם במעשים של ממש – הוא נשיא ארצות הברית. החל משעות הבוקר של ארצות הברית, שעות אחר הצהריים והערב של הארץ, נדרש ג'ו ביידן לזוועה שהתרחשה בארץ, שוב ושוב, ללא הפסקה, כשהוא מנסה לטעת תקווה ועידוד בלבבות הישראלים הצופים בו בשיאה של שעה קשה.

ביידן הבהיר כי שוחח עם ראש הממשלה נתניהו על אודות הפיגועים, ושיתף כי הציע את תמיכת ארצות הברית. בשורה ארוכה של פרסומים עמד ביידן על מחויבותה של ארצות הברית למען ביטחונה של מדינת ישראל. מאוחר יותר דיבר בפני עיתונאים בבית הלבן. בדבריו תקף בחריפות את המתקפה על אזרחי מדינת ישראל, ואמר כי הוא ואשתו מתפללים לשלום הפצועים. ביידן הזכיר כי ארצות הברית הכירה במדינת ישראל 11 דקות אחר ההכרזה על הקמת המדינה, והתחייב כי ארצות הברית תמיד תעמוד לצידה של מדינת ישראל.

ביידן לא הסתפק רק במילים אלו. הוא פנה למנהיגים בכל האזור ולמעשה בכל העולם ושוחח עימם על הנעשה תוך שרטוט תוכניות פעולה. למחרת, כשהתמונות הקשות החלו לזרום, ביידן הופיע שוב בפני התקשורת ודיבר על אלפי הרקטות שנשלחו לעבר הערים במדינת ישראל ועל חמאס הרוצח לא רק את חיילי צה"ל אלא את האזרחים ברחובות או בתל אביב. "זה מעבר לכל הכרה", אמר, "למדינת ישראל יש מלוא הזכות להגן על עצמה".

בימים הבאים, יזהיר ביידן מספר פעמים כי אין לאפשר לשום גורם לנצל את המתקפות. זהו רמז עבה כלפי איראן. בהמשך הודיע משרד ההגנה האמריקאי על שיגורה של קבוצת תקיפה הכוללת ספינות טילים, נושאת מטוסים ומטוסי תקיפה רבים. ביידן אף הפתיע בנאום מרגש במיוחד שנשא בערב של יום שלישי השבוע.

קול נוסף של תמיכה אמריקנית הגיע מתוך הארץ, מהסנטור ממדינת ניו ג'רזי קורי בוקר: "הייתי בארץ כשהפיגועים הנוראיים שביצע חמאס החלו בשבת. הצוות שלי ואני בטוחים עכשיו, אבל כמו רבים אנחנו מזועזעים, כועסים ושוברי לב ממאות ההרוגים, אלפי הפצועים, אלה שנלקחו כבני ערובה וכל מי שמושפע ישירות מהתקפות הטרור המחליאות הללו", סיפר בוקר על החוויה שלו. "לאחר הניסיון הזה, יותר מתמיד, אני מחויב לעבוד עם עמיתיי בסנאט כדי להמשיך לתמוך בביטחון מדינת ישראל ולהבטיח יציבות באזור – ואני מקווה שיום אחד בקרוב יהיה

פוטין הייתה פושרת וקרה, ודיברה על 'שני צדדים' באופן סימטרי

רוסיה התגלתה בעל ביותה, כהמשך למסע ההרג שפוטין מנהל באוקראינה. תגובת

שלום ארוך טווח וצודק באזור", אמר. ראש ממשלת קנדה ג'סטין טרודו, הוציא הודעה יממה לאחר המאורעות. כמו קודמיו, גם טרודו עמד על זכותה הבלתי מתפשרת של מדינת ישראל להגן על עצמה. הוא עמד על כך שהמתקפות הגיעו בדיוק בציון חמישים שנה למלחמת יום הכיפורים. "התמונות מזעזעות ויוצרות הלם", אמר טרודו. קנדה דרשה שחרור מידי של בני הערובה והתייחסות אליהם בהתאם לכללי החוק הבין-לאומי. "הקנדים עומדים לצידכם", הצהיר. בקנדה היו רבים שציפו שההודעה תגיע מוקדם יותר, ואף גינו את ראש הממשלה שלהם על שתיקתו והמתנתו עד ליום ראשון. ביום שני, כשממדי הזוועה הלכו והתבררו, הכריז הסנאט הקנדי על הורדת הדגל לחצי התורן, לאות הזדהות.

פוטין לצד חמאס

במדינות ערב היו העניינים מורכבים יותר. איחוד האמירויות אומנם גינה את המתקפה על אזרחים ישראלים בבתייהם ואת חטיפתם של בני הערובה, ואף גינה את מתקפת הטילים של חמאס. עם זאת, הבהיר משרד החוץ כי הוא "מתאבל על חיי ישראלים ופלסטינים" בנשימה אחת ואף הוסיף כי הוא קורא 'לשני הצדדים' למנוע הסלמה.

לעומת התמיכה העולמית הנרחבת בצד הצודק, רוסיה התגלתה במלוא עליבותה, כהמשך למסע ההרג שפוטין מנהל באוקראינה. תגובת פוטין הייתה פושרת וקרה, ודיברה גם היא על 'שני צדדים' באופן סימטרי. הפתרון היחיד, לדידו של פוטין בהודעתו, הוא הקמת מדינה פלסטינית בקווי 67'. גם בביטאון הקרמלין 'ריא נובוסטי' קבע אחד הכותבים כי המתקפה הרצחנית של מחבלי חמאס על היישובים היהודיים היא "התקוממות של אסירים בגטו".

במאמר נכתב: "בניגוד להשערות, המתקפה של חמאס לא תוכננה מאיראן. אנחנו מדברים כאן על התקוממות של אסירי גטו שאין להם מה להפסיד. הם עייפו מהשפלות תמידיות ותלות באויב חזק מהם... זה מאבק בין מזרח למערב. מדינת ישראל היא למעשה מדינה פריבילגית, ה-51 במספר של ארצות הברית, שנמצאת במזרח התיכון. לכולם ברור שלהילחם במדינת ישראל זה בעצם להילחם בארצות הברית".

גם בעיתונות בבלרוס פורסמו מאמרים עוינים למדינת ישראל. בביטאון של השלטון נכתב מפורשות כי "ניצחון פלסטיני

סונאק הכתיב לטובה. דגל ישראל על בנין דאוונג 10

גם הרומנים הצטרפו לתמיכה. דגל ישראל על ארמון הס

“הייתי בארץ כשהפליגוניעים הנוראיים שביצעו חמאס החלו בשבת. הצוות שלי ואני בטוחים עכשיו, אבל כמו רבים אחרים מוזעזעים, כועסים ושבורי לב”

הוא בעצם גם ניצחונן של בלרוס ורוסיה". הכותב, איגור מולוטוב, קבע: "יש להטיל פצצת אטום על מדינת ישראל" והוסיף: "הפלסטינים מגלים התנגדות למעשים הפשיסטיים של מדינת ישראל. האנשים שמדברים על השואה בכל העולם בעצמם הפכו לפושעי מלחמה". הכותב סיים את מאמרו במילים הבלתי ייאמנו: "היום כולנו פלסטינים, היום זה הניצחון של כולנו". לעומת רוסיה וגרורותיה, אוקראינה הביעה תמיכה חד משמעית במדינת ישראל. נשיא אוקראינה ולדימיר זלנסקי האשים את פוטין בכך שרוסיה מעודדת לחימה במזרח התיכון: "על פי המידע הקיים, ברור מאוד שרוסיה מעוניינת להצית מלחמה במזרח התיכון, כדי שמקור חדש של כאב וסבל יוכל לערער את אחדות העולם, להגביר את המחלוקות והסתירות, ובכך לסייע לרוסיה להרוס את החופש באירופה. אנו רואים תעמולה רוסית מתמוגגת. אנו רואים את חבריה האיראנים של מוסקבה תומכים בגלוי במי שתקפו את מדינת ישראל... וכל זה הוא איום הרבה יותר גדול ממה שהעולם תופס כיום. מלחמות העולם של העבר התחילו בתוקפנויות מקומיות... "אנחנו יודעים איך להתמודד עם האיום הזה", אמר זלנסקי. "אנחנו מכינים צעדים מתאימים. והכי חשוב, אנחנו מגינים על הצורך באחדות מרבית בעולם. אני מודה לכל מי שיש לו את האומץ לקרוא לאיום בשמו, ולהגן על החיים ועל שלטון החוק".

צהלות בקמפוסים

מיצגי התמיכה שהוקרו על מבנים ידועים ברחבי העולם משכו אליהם לא רק אוהדים וישראלים בחו"ל, אלא גם שונאים רבים. בסידי הפך אזור בית האופרה לזירת מלחמה של ממש. תומכי הפלסטינים הפגינו במקום בפראות, כשהם מבעירים פצצות תאורה ומאלצים את המשטרה להיכנס ולחצוץ ביניהם לבין המבנה. במקום שהמקום יהפוך למקום כינוס לישראלים ויהודים המבקשים להביע תמיכה במדינת ישראל, הוא הפך למקום שבו תומכי חמאס השתוללו זמן ארוך.

בברלין הפכה שכונת נויקולן למוקד חגיגות של תומכי חמאס. כמו המראות המוכרים לישראלים היטב מאזרנו, עמדו אנשי ארגון הטרור 'סאמידון', הפועל לשחרורם של המחבלים הפלסטינים הכלואים בארץ, וחילקו מיני מתיקה ברחובות. הדבר התפתח עד מהרה לכדי הפגנת תמיכה וחגיגות אל מול מראות הפוגרומים שזורמים מהארץ.

גרמנים רבים הביעו זעזוע ותיעוב מהמראות הללו, וקראו מייד למשטרה להתערב, אולם למשטרת ברלין נדרש זמן להתערב. תחילה היא הזהירה את החוגגים כי ההפגנה איננה חוקית, אך הללו התעלמו. רק מאוחר יותר החלו המעצרים, והתמונות שזרמו מהאירוע העידו כי השוטרים נאלצו להשתמש בכוח אל מול התפרעות המפגינים. ביום שלאחר מכן הודיעה משטרת ברלין כי אלה שחילקו ממתקים וחגגו את הטבח יועמדו לדין וכי יוגשו נגדם כתבי אישום. בנוסף, המשטרה הודיעה על תגבור האבטחה על מוסדות יהודיים בעיר. עד מהרה התברר כי תגבור האבטחה אינו מיותר. בהאלה, אותה עיר שנפגעה במתקפת טרור לפני ארבע שנים, רוסס גרפיטי ענק על בניין הקהילה היהודית. זוהי אותה העיר ששולץ הבהיר לגביה כי היא סמל לכך שחובה לאפשר ליהודי לחיות חופשי בארצו. גם בארצות אחרות ספגו מטרות יהודיות תקיפות שונות. בלונדון, הושחתה ביום שני דלת הכניסה של מסעדה כשרה. בשכונות יהודיות בארצות הברית תוגברה האבטחה ביום שני, כשמפלס הלחץ עולה מול דמויות חשובות.

בלונדון נערכו, יום אחרי יום, הפגנות תמיכה בחמאס, כשאיש אינו עוצר בעד המפגינים. ככל שהתקדמו ההפגנות בעזה וגם ממנה החלו לזרום תמונות של חורבן, כך גברו גם ההפגנות.

גם במונטריאול שבקנדה הונפו עשרות דגלים פלסטיניים בהפגנה שהפחידה לא מעט את יהודי האזור, אשר תהו כיצד דבר כזה יכול להתרחש. בניו יורק יצאו תומכי חמאס רבים לרחובות וחגגו. לפרקים הפגינו מולם ישראלים או תומכי מדינת ישראל אחרים, כשהשוטרים נאלצים לחצוץ בין הצדדים.

המוסדות להשכלה גבוהה, ובייחוד האמריקניים, הפכו למדמנה של תמיכה בטרור. האקדמיה בעולם המערבי בכלל ובארצות הברית בפרט זרועה בתומכי טרור, ויהודים נאלצים להחביא את זהותם במקומות רבים, אך הפעם הוציאו ועדים שונים במוסדות אלה הודעות תמיכה בפלסטינים. הדבר קרה גם במוסדות יוקרתיים, כולל הידוע שבהם, הארוורד. לא פחות מ-31 ארגונים הטילו בהארוורד את האחריות לטבח באזרחי ישראל בידי מחבלי חמאס, על... מדינת ישראל. בלונדון כינה ארגון הסטודנטים של אוני' לונדון את הטבח 'התנגדות' והביע תמיכה בו.

התמיכה במחבלים בארצות הברית הגיעה גם מצידם של פוליטיקאים שונים, שאף קראו לביידן להפעיל לחץ על מדינת ישראל. אל שחקני השנאה הקבועים, כמו

חברת הקונגרס אילהן עומאר, הצטרפו פוליטיקאים ידועים פחות כמו חבר בית הנבחרים של מדינת ניו יורק, שתמכו בחמאס ולמעשה הצדיקו את הטבח.

בתקשורת הדיגיטלית, מכאיב היה לפגוש במי שצוהלים לנוכח 'הישג' החמאס, ופעמים רבות מצדיקים אותם בטענות שמדובר בתגובה לגיטימית למעשי מדינת ישראל, או שמדינת ישראל ביצעה מעשים דומים, רח"ל. אף שלמדינת ישראל תומכים רבים שהתייצבו גם הפעם – שונאי ישראל עלו עליהם ללא ספק. הללו התעלמו מהטבח, וברגע שמדינת ישראל התחילה להגיב, החלו להפיץ שנאה נגדה.

המלחמה התקשורתית

וכמו בכל מלחמה מול מדינת ישראל, גם הפעם העולם התקשורתי כמנהגו נוהג, בלי קשר לממדי האסון.

באופן טבעי, הכותרות הראשיות בעיתוני העולם עסקו במלחמה בארץ. הביטוי 9/11, כלומר ה-11 בספטמבר, חזר כאמור בצורות שונות בכותרות הכתבות ובתוכניהן. ההבנה כי זהו האסון הגדול ביותר בתולדותיה של מדינת ישראל הגיעה גם לפני שהתפרסמו בארץ מספרי הנפגעים הקרובים יותר להיות סופיים.

אך התוכן החזותי שהוצג לקוראים השתנה בין כלי התקשורת, כשרבים מהם מלהטטים בשמירה על 'איזון' מעוות בדיווח, ובקיבוע הנרטיב נגד מדינת ישראל באמצעות התמונות שפורסמו בעמוד הראשון.

בלט לשבח ה'דיילי מייל' הבריטי, שעמד השבוע לצידה של מדינת ישראל יום אחרי יום, כשהוא דואג לפרסם גם את סיפורי החטופים ואת תמונותיהם בעמוד הראשון, וכך להנגיש את הטרדיגיה האנושית הקשה שעדיין מתרחשת באמצעות ירידה לפרטים. לעומתו, עיתונים רבים בחרו להציג תמונות ענק מההפצצות בעזה, וכך להפוך את הפלסטינים, שוב, ל'קרבנות' במקום להציג אותם כמי שהם – מחבלים ברבריים.

הגדיל לעשות ה'ניו יורק טיימס', שנמנע מכל שימוש ואזכור של המילה 'מחבלים', ואף הביא כתבה ארוכה מתומך פלסטיני, שביקשה להכשיר בעקיפין את דעת הקהל להצדקת הטבח. רשות השידור הקנדית נהגה באופן דומה כאשר נזהרה משימוש בביטוי 'מחבלים'.

מולם, הציג ה'ליברסיון' הצרפתי תמונות שהמחישו את אימת האזרחים, וכמוהו גם ה'סאנדיי אקספרס', ה'אינדיפנדנט', ה'סאנדיי טלגרף' וה'סאנדיי טיימס' הבריטיים, שהציגו היטב את צד החטופים. בפיליפינים דיווחו לקוראים על המתרחש בעיתון

בלט לשבח ה'דיילי מייל' הבריטי, שעמד השבוע לצידה של מדינת ישראל יום אחרי יום, כשהוא דואג לפרסם גם את סיפורי החטופים בעמוד הראשון

עשן שחור מעל עזה. העיתונות העולמית מתחילה לדא

נעדרת: ההסברה הישראלית

(גם) נוכח הסיקור התקשורתי בעולם, אזרחי ישראל שואלים בימים אלה שאלות קשות, שהממשלה תידרש לתת להן תשובות. אחת השאלות הבווערות בזירה התקשורתית היא – לאן נעלמה מערכת ההסברה של מדינת ישראל. ההיעלמות הורגשה במספר זירות: הראשונה, כלי התקשורת. כלי תקשורת עולמיים רבים ביקשו למצוא ישראלים דוברי אנגלית רהוטה שיוכלו לשקף להם את המצב, אך האמונים על הסברה במדינת ישראל כמעט לא היו בנמצא.

הזירה השנייה היא המלחמה על דעת הקהל. העובדה שחמאס תיעד את פשעי המלחמה שביצע והפיץ את התיעוד בשמחה רבה היא נכס עצום בדעת הקהל העולמית. ההתייצבות של הפוליטיקאים בעולם לצד מדינת ישראל, לא רק כאמירה חד פעמית אלא ככניסה לתוך הנושא שוב ושוב, היא בחלקה הודות לתיעודים המזעזעים, שכל מי שנחשף להם לא נותר עם שאלות לגבי מי האשמים במצב וזכותה של מדינת ישראל להגיב. אלא שהיה צורך לתרגם תיעודים או לתרגם כיתובים נלווים אליהם, ובהמשך, לעשות זאת גם עם עדויות של ניצולים.

מדינת ישראל ומערך יחסי החוץ שלה הפיקו יכול דל במיוחד בתחום זה. במקום זה, כמו יוזמות פרטיות רבות כדי להפיץ את העובדות בעולם, בתרגום לאנגלית. התחושה שאפילו בתחום זה, שהוקצה לו תקציב של עשרות מיליוני שקלים, מדינת ישראל כשלה. וכשהעבודה קלה מאוד, קיימת תחושה קשה של הפקרה.

הניין יורק טיימס, נמנע מכל שימוש ואזכור של המילה 'מחבלים', ואף הביא כתבה ארוכה מתומך פלסטיני, שביקשה להכשיר את דעת הקהל להצדקת הטבח

'דיילי טריביון' שכותרתו הראשית הייתה: "להרוג את כל הטרוריסטים". ההתעניינות בגורל מדינת ישראל נובעת, במידה רבה, מהעובדה שבקרב הקורבנות נמצאים כנראה גם עובדים פיליפינים, שחלק מהם לכאורה אף נמנים עם החטופים.

ברשת CNN הביאו אם ששניים מבניה נחטפו לעזה ובכך נתנו לצופיהם טעימה מהתחושות בארץ. הרשת הציגה דיווחים רבים על בני הערובה, כמו גם על התגובה הישראלית בעזה. ברשת ה-BBC הבריטית, לעומת זאת, ניתנה במה ל'פרשנים' תומכי חמאס, ומאזינים רבים מחו על התוצאה. המלחמה התקשורתית הפכה גם למלחמה על דעת הקהל מצד מי שיכולים לעשות זאת. אנטוניה ימין, עיתונאית ישראלית-גרמנית המתגוררת בברלין וכותבת ב'בילד' הגרמני, עברה בין כלי תקשורת גרמניים והסבירה את המתרחש בארץ ככל שעלה בידה. בארץ הופיעו ניצולי הטבח המסוגלים להביע את עצמם באנגלית בכלי תקשורת שונים בעולם. בארצות הברית נלחם יונתן גרינבלט, מנכ"ל 'הליגה נגד השמצה', על דעת הקהל האמריקנית, ברשת MSNBC הנוטה שמאלה באופן קיצוני.

"אני כועס על עולם שאפשר את הדעה-הומניזציה של יהודים ו'חיטא' את הטרור של חמאס", אמר בתוכנית הבוקר של הרשת, כשהוא מעביר ביקורת ישירה על התוכנית עצמה. "מי כותב את הטקסטים?" שאל גרינבלט והסביר באריכות את הזוועות שניתן היה לראות בתיעודים שחמאס עצמו פרסם. "הם לא לוחמים, הם לא 'מיליטנטים', הם טרוריסטים", הוא אמר, וקרא להם 'ברברים' כשהוא מפרט את מעשיהם. "אלה לא רק דיווחים. זה הוסרט באושר על ידי הברברים שביצעו את הפשעים הגרוטסקיים הללו.

"זו לא הייתה הסלמה שנועדה לקרות, זה היה טבח שתוכנן מראש", הוסיף גרינבלט. "עם כל התמונות של טילים והרס בעזה, בבקשה תדברו עם אימהות ואבות ישראלים שאיבדו את ילדיהם. דברו עם הנכדים שסבא וסבתא שלהם נחטפו לעזה. ואנא, הפסיקו לקרוא לזה 'קמח'." אלה הם צעדים הגנתיים נגד ארגון שמסור לדבר אחד: רצח יהודים. ואם אתם חושבים שאני מגזים, אני מתחנן לכל אחד שצופה בתוכנית הזו: פשוט תצפו בתיעוד."

האם האהדה היחסית שקיימת הפעם לצד הישראלי תתורגם לאומץ ישראלי לפעול אחת ולתמיד לריצוצו המוחלט והסופי של ראש הנחש הנאצי-אסלאמי בכל מחיר? וכמה זמן תחזיק מעמד הלגיטימיות העולמית הזו? אלו שאלות שיובהרו טוב יותר עם הימשכות המלחמה. ■

שתיקה ואלף מילים

מהשבת השחורה של הבעל שם טוב ועד השבת השחורה בשמחת תורה תשפ"ד: לפעמים זו לא בושה לשתוק

של יום השבת. לא ידעו הצדיק ותלמידיו כיצד נקלעו לקצה הארץ הבלתי מוכרת הזו, שנראית כמו לועה של גיהנום. הבעל שם טוב וקומץ תלמידיו ראו ששבת נכנסת, דאגו היכן ישבתו, ואז מצאו בקתה בודדה במעבה היער. נקשו עליה בהיסוס. יצא יהודי מגושם, גדול גוף וגס רוח, כולו נודף ניחוחות מרתייעים מכף רגל ועד ראש. הכניס אותם פנימה בקללות וגידופים, לא אפשר להם להתפלל ולהתכונן, מלמל את הקידוש בחיטוף הברות והאכיל אותם לחם שחור ויבש לסעודת שבת. התלמידים, נשאו עיניים לרבי הגדול, שיעשה משהו, שיסביר מה קורה, והוא רק ידע להרכין ראש ולומר: "אין לי מה לומר כי נסתלקו ממני המוחין, משמיים לקחו לי את המוחין". רק מלמל את התפילה, ובמוצאי השבת השחורה, כשחזרו המוחין, גילו לבעל שם טוב משמיים כי נדרש לערוך תיקון שמימי בגין מקרה ישן של משרתת יתומה ששהתה בביתו והוקנטה בדברים על ידי אי מי מבני הבית, ולכן נקלע להיכן שנקלע ונלקחו ממנו המוחין, ועתה, אחרי השבת השחורה, תוקן העניין. ואם מהבעל שם טוב הגדול בענקים נלקחו פעם המוחין, לא כל שכן אנחנו, אזובי קיר, זבובים קצוצי כנפיים, כעטלפים מגששים באפלה. עכשיו נלקחו המוחין מכולנו, ואיננו מסוגלים לחשוב ולהרהר, לכתוב ולהגדיר, להבין ולהסביר. אפשר רק להרגיש כמו בשבת השחורה ההיא של הבעל שם טוב וקומץ תלמידיו, ולחכות שיחזרו המוחין. ואנחנו חושבים לעצמנו: מי ייתן לנו אבר כיונה, נעופה למקום אחר ולזמן אחר. נימלט מהצרות, מהבשורות שאין כל דרך אנושית לעכלן, מהתמונות שאין שום אפשרות להבין. אלא שאז, כשנעופה, נגלה ש'אנה מפניך אברח', ותמיד זה היה גורלו של עמנו, למוד התלאות, הרדיפות והפוגרומים, כל פעם בחבל ארץ אחר על פני הגלובוס, ואין לנו על מי להישען אלא על שומר ישראל שישמור שארית ישראל, וגם יחזיר לנו את המוחין.

כי השתיקה, ערך גדול לה.

ראיתי השבוע הרבה דרשנים ומחזקים, כולם יבורכו בשמם, וכל אחד ניסה להביא זווית אחרת וחשובה ולהסביר במה צריך להתחזק. וכולם צודקים ואהובים וברוכים. אולם יותר מכל התחברתי לאלו שאמרו: 'אין מה לומר, רק נחפשה דרכינו ונחקורה, כל אחד במה שהוא צריך'. ההתיימרות לומר ולדעת תמיד טובה אולי במקרים רגילים – אבל לא במקרה כזה, שכמוהו לא היה וכמוהו לא יהיה לעולם.

הלב מאובן. ומעיין המחשבות יבש. והכתיבה כבדה. והמוח מעוך. כמו פירה הוא מעוך. בלגן של הרהורים ופחדים שולטים בו. וזרות עמוקה חוצצת ביני לבין המילים המסרבות לצאת החוצה כי אין להן אומץ. חץ חוצץ ביני לבין המילים שחשות מנוכרות, חלולות, לא מתיימרות לבטא את מה שהתודעה של כולנו רוצה לומר בשבוע כזה ולא מצליחה.

האמת היא שלא רק טור אי אפשר לכתוב בשבוע כזה, גם עיתון לא אמור לצאת. בהנחה שאת החדשות הבוערות כבר שמעתם, או שאתם מעדיפים לא לשמוע כלל, ואולי טוב שכן. זהו זמן להתבוננות, והסתכלות פנימה, וניסיון למצוא את עצמנו בתוך האוקיינוס העל-אנושי הזה, שנפער מול המחזות התת-אנושיים שנראו בדרום הארץ. ובעצם, זה מה שניסינו לעשות בעמודים הקודמים – לנסות להתבונן. חדשות שמענו די.

יותר מעשור וחצי אני בתחום הכתיבה הפומבית. אנו מורגלים בכתיבה, מלומדים בהגדרות, לצערנו גם סיקורי אירועים קשים יצאו תחת ידינו. לא כאלו. אינני זוכר זמן כזה, שבו שום רעיון לא נראה מספיק טוב כדי לכתובו, ואף משפט לא הולם את גודלו של האירוע, ושום הגדרה איננה מתכתבת עם עוצמת קדרותה של המציאות וחוסר היכולת האנושית להתחיל ולהבין. השבר האין-סופי, המספרים, השאלות וההיקפים, אינם כאלה שניתן להכניסם אל תוך תבניות של מילים ומשפטים. ושתיקה, במילים כאלה, היא גם כן אופציה. פשוט לשתוק. גם בתורה מצינו – 'ידום אהרן'.

אני מנסה לשים את עצמי במקום גדולים שקדמו לי. תוהה: מה היה כותב מושך-בעט שחי בזמן פרעות תרפ"ט, כשעריבים פלשו לבתי שכניהם בחברון וטבחו באכזריות? אילו אני הייתי אז, מה הייתי כותב לקוראיי ב'החבצלת' או 'קול ישראל'? ואז אני נזכר: במאורעות תרפ"ט, הטראומה הכי גדולה של היישוב היהודי בארץ הקודש, נהרגו מאה שלושים ושלושה בני אדם. עכשיו תקפצו לתשפ"ד ותעשו לבד את המכפלות. תרפ"ט, במספרים, איננה מתקרבת לתשפ"ד.

בצר לי אני נודד עוד שש עשרה שנים לאחור,

לקיישינו של תרס"ג, שם אירע הפוגרום שנצרב בתודעה הטרגית של היהדות הגלותית, ועליו כתב ביאליק את הפואמה המצמררת הידועה שלו – 'על השחיטה', עם השורה המחרידה שצוטטה השבוע בנאומו פוליטיקאים אפופי רהב שתמיד יש להם מה לומר ולאיים ולהבטיח ולעולם הם לא נכשלים או מודים במחדל כלשהו. "נקמת דם ילד קטן לא ברא השטן", כתב אז המשורר וצמרר אנשים לדורות קדימה. אולי, אמרתי, מהזמן והמקום ההוא אקבל השראה ואכתוב גם משהו מצמרר. ואז, או אז, אני עומד שוב מול פערי המציאות: בפוגרום המזוויע ההוא נרצחו חמישים יהודים. השם ייקום דמם. ושוב תקפצו לתשפ"ד, ושוב תעשו לבד את המכפלות.

ועוד לא דיברנו על השבויים, והפצועים, וצהלת שונאי ישראל המרימים ראש, וההלכה העתיקה הזו, של עשוי שונא ליעקב, שעכשיו הגויים מהדרים בה הידור גדול. האם ראוי בכלל לנסות לכתוב? או סתם, עדיף לשרבט מילים על זה שאין אפשרות לכתוב, כפי שעשיתי ב-424 המילים שקראתם זה עתה?

מערכילי המחשבות

בסיפור ששמעתי בילדותי על הבעל שם טוב הקדוש. 'השבת השחורה של הבעל שם טוב', כך קוראים לסיפור, שאיני זוכר את מקורו, ולמען האמת, אין עתה פניות בנפשי ללכת ולחפש את מקורו, אבל תיאלצו להאמין שקראתי זאת פעם בספר כלשהו.

וזה דבר הסיפור: צדיק הדורות הזה נקלע פעם עם תלמידיו ליער מרוחק כלשהו, ונטו צללי ערב

עכשיו נלקחו המוחין מכולנו, ואיננו מסוגלים לחשוב ולהרהר, לכתוב ולהגדיר, להבין ולהסביר. כי השתיקה, ערך גדול לה

הייתה תוהו ובוהו

ביום שני עמדתי בבית הכנסת. המחשבות מתבלגנות בראש ולא מאפשרות ריכוז בתפילה. ואז הוצא ספר התורה והתבקשתי לקרוא בתורה. בדרך כלל, לקרוא בפרשת בראשית זו חוויה מלאה התחדשות ורענונות. הנה, סיימנו את התורה ורקדנו עימה, ועכשיו מתחילים מבראשית. אלא שהפעם, הניגוד זעק: מה בין תחושת ההתחדשות לחדשות הנוראות ולדאגה שנוגסת בלבבות?

ואז, הפנמתי: דווקא בפרשת בראשית פרצו המאורעות, אולי כדי לומר לנו: זכרו, פעם לא היה כאן כלום. לא הייתה ארץ ולא היו שמיים, ולא בריות ולא אנשים, תוהו ובוהו וחושך על פני תהום. והבורא יצר עולם יש מאין, והוא מנהל אותו כרצונו, והוא יודע הכי טוב איך לנהל אותו. חזרו לבראשית, זכרו את ההתחלה, ולא תשאלו שאלות. ועוד התבוננתי, בפסוק "ותוצא הארץ עץ עושה פרי". רש"י מסביר שהייתה כאן תקלה גדולה: הבורא ציווה על האדמה שטעם העצים יהיה כטעם פרים, ולא כך עשו העצים. "לפיכך, כשנתקל אדם על עונו נפקדה גם היא על עוונה ונתקללה" (רש"י).

כל העניין הזה, שמקורו במדרש-רבה, טעון ביאור: כיצד זה אירע שהאדמה הדוממת, שאין בה דעת ואין לה בחירה – הפכה את ציווי של בוראה?! כלום האדמה היא בעלת בחירה לבחור ברע? וכיצד זה אירעה תקלה כזו, של המְרִית פִּי הבורא, מייד לאחר בריאת העולם?

בהכרח יש לומר שכוונת הקב"ה הייתה לצוות על האדמה שתוציא את עצה כטעם פריה – ושהיא תִּפְרֵר את ציווי. זו הייתה התוכנית המקורית – ציווי אלוֹקִי, והפרת הציווי בידי האדמה. הציווי והפרתו – ירדו כרוכים זה בזה. ואולי, יסוד גדול יש כאן: בתחילת ברייתו של עולם, מבקש הקדוש ברוך הוא להמחיש לברואיו בעלי הבחירה את טיבו של העולם הזה: זה אינו עולם מושלם, שבו הכל מתנהל בטבעיות לפי רצונו של מקום. זהו עולם שיש בו טוב ויש בו רע – ועלינו לבחור בטוב. האור והחושך שולטים בו. יש בו חלקים של תוהו ובוהו וחושך ואֶפְלָה. הרע מתגבר בכל רגע, ואפילו האדמה, הדוממת, חסרת הבחירה – יכולה להשחית דרכה.

כבר מתחילת תיאורו של מעשה הבריאה באה התורה ורומזת לנו באמצעות סיפור הארץ המִּפְרָה את צו יוצרה: העולם הזה אינו מושלם. ועוד מסר יש כאן: אם תיכשלו חלילה – זכרו שתמיד אפשר לתקן ולחזור בתשובה, לתקן את מה שעדיין ניתן לתקן, בדוגמת הארץ שתיקנה את קלקולה בכך שעץ האתרוג, לפחות, צמח כפי ציווי המקורי של הבורא – טעם עֵצוֹ וטעם פְּרִיו שווה. אבל גם אז – חובת הזהירות מוטלת, ואין לנוח לרגע אחד מהעֲרֹנֹת ותשומת הלב הנדרשות.

לֶקַח גדול מבקשת התורה לרמוז לנו בסיפור הטרגי לכאורה, על האדמה שהִפְרָה, כביכול, את רצונו של מקום. לקח ואזהרה לדורות על מורכבות העולם, ניסיונותיו, ריחוקו משלמות, ונטייתו אקלימו ללכת אחר הרע אשר לא ציווה השם. ולוואי שנבחר בחיים. השבוע יותר מתמיד!

ביום שלישי התקשר אליי ראש ישיבה חשוב. "יש לי תובנה לשתף אותך", אמר בלחישתו. "שמעתי אומרים ש'עכשיו התברר שאין לנו צבא'. אחרי מחדל גדול כל כך, של מבצע שארגון הטרור הרצחני מתכנן במשך חודשים של אימונים ואלפי שותפי סוד, והמודיעין הישראלי לא עולה על זה, ובמשך שמונה שעות המחבלים נכנסים ויוצאים מבעד לגדר שנפרצה עם שופל פשוט של טרקטור חורק ואין שום תגובה צבאית – התברר שאין שום צבא ואין שום מודיעין, ואפשר לסמוך רק על הקדוש ברוך הוא. "ואני אומר", אמר לי הראש-ישיבה, "שבהחלט יש צבא ובהחלט יש מודיעין. והם טובים ומהוללים ומתקדמים כפי שחשבנו תמיד. אבל התברר שכאשר הקדוש ברוך הוא מחליט – אז כל המודיעין והצבא והשכלולים והיכולות – כולם נאלמים ונעלמים, כי ככה החליט מסובב הסיבות ועילת העילות. ודווקא מתוך התבוננות זו, אין אפשרות שלא להגיע למסקנה ש'אם השם לא ישמרו עיר שווא שקד שומר'". וכמו שמתבקש במקרה כזה, רק הקשבתי ושתקתי. שווא שקד שומר.

ועכשיו, יש כאלה שהיאות אוכל בהם בכל פה, והקדרות משתלטת על נפשם, והם כבויים לחלוטין. וכאשר הם רואים את השנאה שעדיין פושה בעם אפילו מול מקרים כאלה, הם מרימים ידיים לחלוטין וחוששים מה יהיה בגורלם של יושבי ארץ הקודש. ואחרים מהם, כמוני למשל, חושבים לעצמם בדכדוך-מה: אחרי שזעקנו והתחננו מול ארון הקודש הפתוח בראש השנה וביום הכיפורים ובהושענא רבה, וביקשנו שנת ישועה ושלווה – כלום נסתתמו חלילה שערי שמיים בפני תפילותינו? ודווקא כאן, כן מצאתי עידוד מההיסטוריה. היסטוריה בת חמישים שנה.

זה היה ביומה השני של מלחמת יום הכיפורים. "י"א בתשרי תשל"ד. החסיד גרשון ג'ייקובסון, ששימש עיתונאי ב'אלגמיינר ז'ורנל' האדישאי, נעמד בפתח חדרו של הרבי מליובאוויטש. הרבי יצא מחדרו ונתקל בג'ייקובסון, פנה אליו ביוזמתו ואמר לו: "תכתוב שלא ידאגו. בסוף יהיו ניסים וניצחונות גדולים – עוד יותר מאשר ב'ששת הימים". עוד הפנה אותו למכתב ששיגר בערב יום הכיפורים לחסידי ברחבי העולם. במכתב הזכיר הרבי את התפילה של חנה, אם שמואל הנביא, בספר שמואל א'.

התפילה הזאת, ציין הרבי באיגרתו מערב יום הכיפורים, יש בה מוטיבים רבים של מלחמה: "קִשְׁתְּ גִבֹרִים חֲתִים וְנִכְשָׁלִים אֲזָרוּ חֵיל"; "כִּי לֹא בָחַ יִגְבֵּר אִישׁ". הפסוקים האלה, הסביר הרבי, רומזים למלחמות שעם ישראל ייאלץ לעבור, אבל בסופו של דבר ינחל ניצחון, שאותו ביטאה חנה בפסוק המסכם את תפילתה: "השם יַחְתּוּ מְרִיבָיו, וַיִּתֵּן עֹז לְמִלְחָתוֹ וַיִּרְם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ". וכך, כמה ימים אחר כך, דאג ג'ייקובסון לפרסם ב'ידיעות אחרונות' כותרת בולטת ששאלה: "הרבי מליובבין בערב יום כיפור – לערבים תהיה מפלה גדולה יותר מהפעם הקודמת. איך ידע?...".

ג'ייקובסון הופתע, אבל אז הוסיף הרבי מילים מסתייגות: "צריך רק לדאוג שלא יתעכבו, שלא יתמהמהו. צריך לתת לאנשי הצבא לעשות מה שהם מבינים. הפוליטיקאים מפריעים ומעכבים בשעה שאין מה לחכות. צריך לדאוג שהיהודים לא יאפשרו שיוליכו אותם שולל, שירמו אותם, שיחליפו את הניצחון בתמורה חסרת ערך. צריך לדאוג שהממשלה בארץ לא תיכנע ללחץ המעצמות והאר"ם, אלא תורה לצה"ל להשתלט על שטחים גדולים ככל האפשר – הן במצרים הן בסוריה – מהר ככל האפשר. בכל רגע שמתמהמהים מחמיצים הזדמנות גדולה, וזה עולה בקורבנות קשים. ובאותם ימים ביקש האדמו"ר לכנס את ילדי ישראל למעמדי תפילה, וכך לקיים את הפסוק: "מִפִּי עוֹלָלִים וַיִּנָּקִים יְסֻדֶּת עֶז, לְמַעַן צוֹרְרֶיהָ, לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם". הרבי מליובאוויטש לא התעלם מהמציאות הקשה בחזיתות הדרום והצפון, אך בשיחה שנשא בחודשים שאחרי המלחמה אמר: "היה נס גדול, למעלה מדרך הטבע לגמרי – גדול עוד יותר מהניסים שהתרחשו ב'מלחמת ששת הימים': כאשר חצו הערבים את תעלת סואץ ושברו את קו בר-לב – לא עמד לפניו שום מעצור בדרכם עד תל אביב וירושלים. והי-לא-תהיה, מה שהיה יכול להתרחש אז (... שנים-עשר קילומטר אחרי קו בר-לב הם נעצרו, ונשארו לעמוד במקומם. אותו דבר היה גם בחזית הסורית. התרחש נס".

וגם עכשיו שברו החמאסניקים את המכשול התת-קרקעי המהולל, הקו-בר-לב של ימינו, שנבנה בתחום ובהתפארות גדולים, עם המצלמות והסנסורים ומערכת ה'רואה יורה', והסתדרו עם שופל ישן של טרקטור חורק שהפיל את חומת יריחו המודרנית שלנו. ועכשיו, עינינו כבר נשואות לאב הרחמים, רק אליו בלבד, שכבר ייתן עוז למלכו, שכבר ירים קרן משיחו, ויאמר די לצרותינו.

יש לנו אטום!

איך מרגיש בחור היושב
במזגן של בית המדרש,
כשאחיו יוצאים אל השטח
למלחמה? מחשבות

מההתגייסות הצבאית המסוכנת הזו. וכך, למצער, הציבור היקר שלנו מתגייס בדרך משלו ושולח חבילות, תורם דם ומנסה בכל דרך להיות חלק. אבל איך אמר לי בחור ישיבה השבוע: "אמא שלי לא דואגת, ברוך השם, שיקרה לי משהו בהכנת הסנדוויצ'ים ובתרומת הדם, ואני מרגיש ממש רע עם זה, שאני כאן מוגן ורגוע לכאורה".

הבעיה העיקרית במחשבה הזו נעוצה בכך שאין מספיק אמונה והבנה שלימוד התורה והתפילה הם באמת אלה שמנצחים, ושהם החלק העיקרי בלחימה. כדאי שכל אחד מאיתנו יעצור לרגע וישאל את עצמו באמת-באמת: עד כמה אני מאמין בעניין הזה, שתורה מגנא ומצלא, שזה בעצם סלע הקיום לעולם התורה ואי ההתגייסות מאז קום המדינה?

כי אחרת אי אפשר להשתמש בטיעון הזה רק בסמינרים ובויכוחים אידיאולוגיים, ולהסביר למה אנחנו לא מתגייסים לצבא, אבל ברגע האמת אנו מוצאים את עצמנו נבוכים ותוהים ומרגישים שזה לא באמת, שהלימוד שולי לעומת הטייס והלוחם בשדה הקרב.

חז"ל אומרים: "עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים". אמר ר' יהושע בן לוי: מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה? שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה. ר' יהושע בן לוי וכל המקורות האחרים מזכירים לנו את העובדה הזו ואת החלוקה בנטל. זה לא פולקלור, אלא קודש קודשים ואמת צרופה! ולכן, תחושת הלב הפנימית של כל בחור ישיבה ובכלל של כל אדם חרדי צריכה להיות: אני חלק מהמערכה; אני חייל מגויס על מלא-מלא.

תחשבו על המקבילים שלכם, בחורים בני 18 בגיל שיעור א' ישיבה גדולה, שנמצאים כרגע בגבול בסכנת חיים ובתנאים מזעזעים, ללא אוכל, מקלחת ושינה נורמליים.

אבל עכשיו היא שעת חירום. אין תירוצים עכשיו! לא לי, לא לך ולא לאף יהודי חרדי אחר! לא עת לקווי נייעס 'כשרים' שמשמשים כתקשורת לכל דבר; לא עת לסנדוויצ'ים וחבילות; יש מספיק מי שעושה את זה. תפקידנו בעת הזאת להילחם! לירות ארטילריה של תורה ותפילות, ללא הפוגה! לנסות לתפקד כמו אותם חיילים צדיקים. יומם וליל.

החיילים בקרב זקוקים לרוחניות שלנו! הם תלויים בנו לחלוטין! כן, אתם בחורים יקרים, שחזרתם כבר בתחילת השבוע לישיבות, אתם חשובים ונחוצים ומגיע לכם כל הכבוד וההערכה בעולם, אבל זה רק בתנאי שאתם מצדיקים את הקיום של עולם התורה, כזוה ששומר ומגן בטח בשעות צרה כאלו.

ומנגד, מי שחלילה לא לוקח את התפקיד הזה ברצינות – גם לא לומד וגם לא מתגייס – הוא בהחלט צריך להיות נבון ומבוש מאוד. והבושה עצומה. ואליכם, תינוקות של בית רבן, תזכרו איך ניצחנו את המן, כשלמדתם והתפללתם. וגם אתם, אימהות, נערות וילדות צדיקות – תזכרו את הצעקה שהוציאה אותנו ממצרים, בתשובה ובתפילות שעזרו לנו לנצח בכל המלחמות. תאמינו שאתם מחזיקים ביד נשק אטומי שיכול לנצח את המלחמה הזו, ובעזרת השם כשיגיע רגע הגאולה בקרוב, ייודע לעין כל שהסוגיה שלמדתם בבית המדרש, שהתהילים שקראתם, שהמעשים הטובים שעשיתם – הם אלה שהגנו והחזירו את כבוד השם למקומו.

"הרגינו גויים עמו... דם עבדיו ייקום ונקם ישיב לצריו וכיפר אדמתו עמו". בקרוב, אמן.

ש זמנים ויש זמנים. יש זמנים שהחיים במצב סימן קריאה. לכל שאלה יש תשובה ולכל מבוך יש מוצא ופתרון. ויש זמנים אחרים, קשים יותר, שבהם מרחף סימן שאלה.

גם מבחינה טופוגרפית זה נראה בדיוק כמו סימן שאלה. עגול, מפותל, עם נקודה קטנה מנותקת ותקועה למטה, כמו ראש בלי רגליים. זה לא רק מצב תודעת, אלא מצב נפשי שבו כל ההווה של האדם הופכת לשאלה. שאלה על העולם, על האנושות, על החיים, על האמונה, ועל עצמך. שאלה גדולה שמכניסה נפש וגוף לחידלון, לבהלה ומשביתה את כל האדם. לחלוטין.

אני צופה ורואה את שלל התשובות שאנשים מנסים לתת לשאלות, להסביר, לחזק ולעודד. יש גם הנביאים של הבדיעבד, או החוזים בכוכבים למפרע. והאמת, אני מקנא בהם. כי לי אין כלום בראש חוץ מסימן שאלה גדול ועצוב. "למה פניך תסתיר, תשכח עוניינו ולחצנו?" אני לא מחפש תשובות, בטח לא לשאלות הקשות שנוגעות לבורא עולם. "כי לא מחשבותיי מחשבותיכם", ואין לנו שום דרך להבין ולפענח את התוכניות והרצונות של השם.

גם לאורך כל ספר תהילים, כשדוד המלך שואל הרבה שאלות – זה לא 'למה' ו'מדוע' שמטרתן לקבל תשובות, אלא זעקה של 'איה מקום כבודו'.

ואולי כן. התשובה היחידה שקיבלתי הייתה כשישבתי וקראתי שוב את פרשת השירה של האזינו, עם כל המפרשים, וראיתי שהכל שם רלוונטי להיום. שכל ההבל שחסינו בו, שהמשענוט שחשבנו שיגנו וישמרו עלינו, הפכו ברגע לחוכא ואטלולא, גם בעיצומו של עידן טכנולוגי מרהיב.

מול חדר שלם של טכנולוגיה רועשת, דהרו קבוצת יחפנים עם אופנועים עתיקים, והכל קרס ברגע. איזה שיעור נוקב, אחינו. הגיע הזמן להבין שאין באמת כלום בעולם שיכול לעזור לנו מבלעדיו יתברך, גם לא משחתת אמריקאית, גדולה ככל שתהיה.

ובתוך כל זה חשבתי לדבר על נושא רגיש, אבל לדעתי קריטי ונחוץ מאוד לדבר עליו במיוחד עכשיו. בתקופות מלחמה כאלו אפשר לזהות בציבור החרדי רגש נחיתות ומבוכה, במיוחד אצל כל מי שמעט רגש ולב קיימים בתוכו. בשעות כאלו, כשמאות אלפי חיילים נמצאים בסכנה גדולה ומחרפים נפשם למות למען עם ישראל, הם משאירים מאחור הורים, נשים וילדים, עוזבים עבודה, טיולים בכל העולם ובאים לסכן את חייהם כפשוטו, כדי לשמור ולהגן על עם ישראל. בני המשפחות שלהם חרדים ודואגים בכל רגע ושעה, ולא ישנים בלילות מרוב אימה. ולעומתם, אנחנו, חלק מרכזי מהעם והממשל, אנחנו לא חלק

**תפקידנו בעת
הזאת להילחם!
לירות ארטילריה
של תורה ותפילות,
ללא הפוגה!
לנסות לתפקד
כמו אותם חיילים
צדיקים. יומם וליל.**

מחשבות טובות

מכתב

אחד הלוחם. וזהו חידוש גדול בחיוב התפילה בנידון זה. המבול נקרא על שמו של נח ('מי נח') כאילו הוא הביא אותו. והטעם: לפי שלא התפלל על בני דורו. וזה נאמר על תפילת יחיד (!) בדור שכולו חמס (!). קל וחומר לתפילת רבים של ישיבה שלמה שלנו, שגדול כוח תפילת רבים".

רבי חיים לא מסר שיחות מתוך הכתב. את כתבי השיחות שלו הוא כתב לעצמו רק לאחר השיחה. איך אני יודע? מהמשפט הבא שנחשב לחריג מאוד בספר: "ובסיום השיחה אמרנו שני יסודות". ורבי חיים ממשיך בקצרה ממש לכתוב שני יסודות שנראים סותרים, אבל משלימים זה את זה: "היסוד הראשון, 'הרוגי לוד אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתו' משום שמסרו נפשם בעד ישראל. וכזה אני אומר על אלה שמסורים נפשם עבור הצלתנו, שאין כל העולם יכול לעמוד במחיצתם. והחיוב שמוטל עלינו להתפלל עליהם הוא בלי גבול, שהרי רק עבור הפותח פתח לחבורו אמרו חז"ל: 'נפשו חיוב לו'. קל וחומר למי שמוסר נפשו בעדנו. החיוב עלינו הוא בלי גבול.

"והיסוד השני הוא, שלא לפחד. שזה עיקר סכנת המלחמה, ומשום זה אמרה תורה כמה לאוויין שלא לפחד במלחמה. ואמרו חז"ל: 'תחילת נפילה - ניסה', שהוא הפחד והמורא. אך תנאי יש למה איננו יראים. והוא כמאמר הבעל תשובה". ורבי חיים מביא פסוק בנבואת הושע מתוך הפטרת שבת תשובה, עם תוספות סוגריים שנרשמו על ידו: 'אֲשׁוּר לֹא יוֹשִׁיעֶנּוּ (הכוונה אצלנו לארה"ב), עַל סוֹס לֹא נִרְכָּב (הכוונה אצלנו לאווירונים שלא יצילונו) וְלֹא נֹאמַר עוֹד אֶלְקֵינוּ לְמַעַשֵׂה יָדָיו (זהו הצבא) אֲשֶׁר בָּךְ יִרְחֵם יְתוֹם, שֶׁאֵין לִיתוֹם שׁוֹם מִשְׁעֶנֶת, רַק הַבּוֹרֵא לְבָדוֹ יִצִּילֵנוּ'.

אמונה מוחלטת ובלעדית בבורא העולם מחד גיסא, ומאיידך גיסא הכרת הטוב אינן סופית לאנשים שמחריפים נפשם בשדה הקרב כדי להציל אותנו. איך זה הולך יחד? טוב, בשביל זה צריך להתחיל את 'שיחות מוסר' של רבי חיים כבר בפרשת בראשית.

ממאות הצילומים

ומועברים מאדם לרעהו במהירות החושך, בחרתי בצילום הזה. הרב חיים ברוך שבתמונה, הוא איש חינוך. כמו רבים, הוא עזב את עבודתו החינוכית, לבש מדים ונסע דרומה. אבל לרגע אחד הוא נעמד מול המצלמה ושילב בין שדה הקרב לשדה החינוך. תקשיבו לו לפני התייעוד הבא שאתם מקבלים:

"שלום, חברים. החמאס הוא ארגון טרור. אתם יודעים מה זה אומר שהוא ארגון טרור? שמטרתו לזרוע פחד. פחד ואימה. הוא ירהג 100 או 200 או אפילו 1,000. אבל המטרה היא להפחיד שמונה מיליון. שם אנחנו נופלים. כשאנחנו מקשיבים לחמאס. לא תראו את חיילי צה"ל מסתערים ומצלמים. לא תראו את חיילי צה"ל יורים ומצלמים. אנחנו לא מצלמים, כי לחימה אצלנו היא לא תכלית, היא צורך הגנתי. חיי אדם חשובים לנו. המטרה שלנו למגר את הרוע, והם, המטרה שלהם להפחיד, להחליש. מאיפה אתם חושבים שלחמאס יש כל כך הרבה הסרטות? כי הם מבינים שאם יהיו שם שמונה לוחמים ולפחות שניים יצלמו, זה יותר מעוד עשרה מחבלים שיורים. זה הרבה יותר מזה. אל תראו הסרטות! מי שרואה הסרטת, נותן לחמאסניק לתקוע בו סכין. מי שרואה הסרטת או מעביר הסרטת או אפילו רק מדבר על הסרטת, חטף כבר כדור בלב, רק שהוא עוד לא יודע את זה. ראיתי לוחמים שנפצעו - והמשיכו להסתער. המשיכו להסתער! על הגבורה הזאת עוד נדבר הרבה שנים. אבל יש חמורים מאלה. לוחמים שנפצעו נפשית - וכבר לא מסוגלים להסתער. למה? כי ראו עוד הסרטת ועוד הסרטת ועוד הסרטת. החמאס אולי נתנו לנו מכה קשה בעוטף עזה, אבל הם נותנים מכה קשה בכל המדינה בהסרטות האלה. אל תראו הסרטות. אני מתחנן בפניכם: אל-תראו-הסרטות! לטור בת הבריאות הנפשית שלכם. לכו תעשו דברים יצרניים. אתה לא בחזית? תתפלל, תתנדב, תיצור, תפעל, תלמד. אל תתעסקו בתייעודים. אתם תצילו את הילדים שלכם, את חינוך הילדים שלכם, את שלום הבית שלכם, את החרדות שלכם, אתה תציל את עצמך. רק ככה ניצלים ממחלת נפש לאומית. אל תתקרבו ללוחמה התודעית הזאת. ודבר אחרון: אנחנו פצועים. אנחנו כמו חיה פצועה, אבל תדעו לכם שחיה פצועה, כשהיא רוצה, היא הרבה יותר אכזרית".

1.

בסדר פרשות השבוע בשנה שחלפה זכיתי להיצמד לספר 'שיחות מוסר' של ראש ישיבת מיר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל. שתי מילים מרגשות מופיעות בתחתית הכריכה השחורה של הספר: "תשל"א - תשל"ג". ספר השיחות הזה, שמכיל עולם ומלואו, הוא לקט של שנתיים בלבד. ההשפעה ההיסטורית של השנתיים האלה מרגשת מאוד. כי המילים 'ישיבת מיר' מעוררות בנו אסוציאציה המונית של אלפי תלמידים ואברכים, עשרות בתי מדרש ותגבור תחבורה ציבורית לשכונת 'בית ישראל' בירושלים בתחילת סדר א' ובסוף סדר ב'. 'ישיבת מיר' לא נראתה ככה בתשל"א-תשל"ג. גם לא בג' בטבת תשל"ט, כשרבי חיים נפטר. אני לא יודע את המספר המדויק של שומעי לקחו בשיחות תשל"א-תשל"ג, אבל מדהים שההשפעה לדורות היא לאין ערוך. אני מניח שבממדים היסטוריים אני נמנה עם הראשונים שלומדים את הספר.

2.

בסוף הספר שאותו תכננתי לסיים בשמחת תורה, גיליתי השבוע לקט מאמרים שנמסרו על ידי רבי חיים בשנת תשל"ד "לרגל המצב". יד עורך לא נגעה במאמרים האלה (שישה במספר), מלבד הערה אחת שמופיעה בתחתית העמוד: "קבוצת מאמרים ודברי התעוררות שנאמרו ע"י מרן זצ"ל בתקופת מלחמת יום הכיפורים, ונעתקו מתוך רשימות שרשמן לעצמו".

לגלות את זה חמישים שנה אחרי, בעיתוי מדויק, היה הרבה יותר אקטואלי מללמוד שיחה שלו על פרשת השבוע מדי שבת. הדברים מובאים שם בקצרה ממש: עצה לאברכים כיצד להתחזק בלימוד תורה, עצה נוספת כיצד לחזק את האשה, ועצה כללית על תפילה. "כתוב במלחמת מדיין שתי פעמים אֶלֶף לַמָּטָה אֶלֶף לַמָּטָה. אלף למטה מכל שבט ושבט הוא למלחמה, ואלף השני מכל שבט ושבט הוא לתפילה". וכאן כותב לעצמו רבי חיים יוזמה חשובה ומוכרת שמסתבר שהייתה קיימת כבר אז, לפחות בקרב תלמידי ישיבת מיר: "הרי שצריכין חד כנגד חד. אחד המתפלל נגד

באהבה ננצח

מה רצייתי לספר לכם על הסוכות המדהים שעבר עלינו. סוכות שיהודי ניו-יורק וניו-ג'רזי לא זוכרים כמותו שנים. חג שבו זכינו לקבל חיוך נדיר מאבא שבשמיים, ששלח לנו מסר גלוי כיצד הוא משגיח עלינו בהשגחה פרטית ומשדר את כל מערכות הטבע רק עבורנו.

כשהתוודענו באיחור לבשורות האויב מארץ הקודש, חשתי לעצמי כיצד אעז לספר לכם על חיוך שקיבלנו, שעה שבארץ הקודש סופרים את החללים. אך לי זמן להפנים, שלהפך, אין יותר ראוי מלספר על כך דווקא כעת, כדי שכולנו נדע שאפילו בהסתרה שבתוך ההסתרה, בוודאי גם שם הוא נמצא תמיד בשבילנו, בהשגחה פרטית ואהבה אין קץ.

את השבוע שלפני סוכות עשינו ספונים בבתיים. לא בגלל רקטות, אלא בגין סערה חורפית עזה מלווה בכמויות גשם בלתי נתפסות. ואם זה לא הספיק, בערב החג עצמו אזורים שלמים בניו-יורק הוצפו לגמרי. בויליאמסבורג חדרו המים לבתים, הורסים סוכות שלמות, עד שהמושלת הכריזה על מצב חירום. ואני, שכזכור מהטור הקודם, אפילו שלאק לא ביתי, נאלצתי לראות את הסוכה והקישוטים הופכים לעיסת מים, עץ ונייר, משלים עם העובדה שלמעט כזית ראשון נאלץ לחגוג את סוכות הקרוב בבית.

החזאים דיברו על שבוע של חורף עוצמתי. אבל אז קרה הנס. עם כניסת החג נפסק המבול השופך באחת. זה נראה לא הגיוני, אך עברה שעה ועוד שעה, ואין זכר לגשם. את מה שהתרחש בהמשך לא זוכרים כאן שנים. במשך כל חג הסוכות, ליתר דיוק, כל עוד יהודים אמורים לשבת בסוכה, לא רק שלא ירד גשם, אלא הקב"ה הוציא חמה מנרתיקה, נס 'ונהפוכו'. במקום לצאת מהסוכה בגלל הגשם ובעיקר הקור (שמונע מרבים וטובים לישון בסוכה), נוצרו 'מצטי' ערים' מזן חדש, שאמריקה לא הכירה, החום היה כבד מדי עבורם.

שלוש פעמים במשך החג ירד גשם שבארה"ב לא נחשב אפילו בגדר טפטוף. בבוקרו של יום ראשון בשעה 8:25, נטו כדי להעיר את הציבור לתפילת שחרית. כמה דקות בליל הושענא רבה בסביבות שתיים לפנות בוקר, כדי לדגדג קצת לחסידים שהולכים לישון בלילה הזה. וב-6:58 בבוקר, כדי להעיר את הציבור לתפילת הושענא רבה. בסעודות כבר לא היה זכר לגשם. מי שמכיר את המציאות שבה חיים יהודי ניו-יורק בכל סוכות, יבין שזאת הייתה הארה נדירה ומיוחדת מאבא שבשמיים, שהתעצמה פי כמה כשלקראת שמיני עצרת חזר הגשם במלוא עוצמתו.

איננו יודעים חשבונות שמיים ולעולם לא נבין מה רצה הקב"ה לרמוז ליושבי ארה"ב, ומה רצה לרמוז ליושבי ארץ הקודש. אך דבר אחד משותף נוכל ללמוד משני המקרים. תמיד, רק הוא יתברך, מתכנן ה-כ"ל, וכשהוא מחליט גם סערה גדולה וגם הצבא שמתהדר בהיותו החזק בעולם, נעלמים כלא היו, לכמה זמן שהוא יחליט.

השמחה הגדולה עומעמה בליל שמחת תורה (שנחגג בחו"ל ביום התשיעי), כשלבית הכנסת החלו להגיע אברכים ובפיהם סיפורים מסמרי שיער שסיפרו העוזרות המקסיקניות. באנגלית הרצוצה שלהן הן ניפחו את האסון, המחריד גם ככה, לכדי אסון בסדר גודל מפלצתי פי כמה. אחד סיפר על אלפי הרוגים, שני על מאות נרצחים בתל אביב, שלישי על 150 ילדים חטופים בעזה (התיאור הכי קרוב לאמת), שבשלב ראשון הייתי בטוח שהם השתכרו (דבר די נפוץ בשמחת תורה בארה"ב).

ישראלי שבחבורה, כל העיניים הופנו אליי. אולי חשבו שהשבב הזעיר שהמוסד השתיל כידוע לכל מתחסי הקורונה, מספק לי מידע בזמן אמת על המתרחש. אך סירבתי להאמין. מי בכלל יכול לדמיין שתיתכן סיטואציה כזאת. הסברתי בשכנוע שהמקסיקניות לא הבינו נכון וכנראה הצבא הישראלי הוא זה

שהרג מחבלים שניסו לחצות את הגדר, כשאני שוכח לספר בידענות שלפני כמה שנים הצבא ירה ביום אחד ב-53 מחבלים שהתקרבו לגבול, נהנה ממבטי ההערצה של הסובבים ששותים בצמא את דבריו של הפרשן הצבאי המהולל. רק למחרת, כשפגשתי בחזור מההקפות ידיד מראשי 'הצלה' שאליו, פנתה המשטרה המקומית באישון לילה לקבל רשימה מעודכנת של בתי הכנסת במונסי לצורך הגברת השמירה, הוא סיפר לי שהמצב לא פשוט וכי ראשי המשטרה דיווחו על מאות הרוגים, ועל יותר ממאה חטופים.

אתם יכולים לדמיין כיצד הרגשתי. אך כדי להבין זאת יותר, אשתף אתכם בעוד משהו מיוחד שעבר עליי אישית בסוכות האחרון. לראשונה בחיי וכפי שהבטחתי בטור שכתבתי אחרי פסח, הצטרפתי למיזם המדהים 'שיטת רבי' נוביץ' (שגם רבים אחרים יכולים לקחת עליה קרדיט): סגרתי את הטלפון לכל תשעת ימי החג, שבהם הייתי מנותק מהעולם החיצון, ללא שיחות, ללא חדשות. אי אפשר לתאר את העונג העילאי שחשתי בחג שהוקדש כולו למשפחה, ממליץ לכולכם.

אך מרגע שקיבלתי את האישור לאסון, הכל התפוגג. הלחץ, החרדה לגורל המשפחה בארץ, הפכו את השעות האחרונות למורטות עצבים. עם צאת החג רצתי הביתה כאחוז תזזית להתעדכן בחדשות.

לאחר שהתעדכנתי בזוועות, התחלתי לחזור אחורה למאות ההודעות האישיות והחדשותיות שהגיעו אליי במהלך תשעת הימים האחרונים, ולהתיי-עדכן לראשונה בכל החדשות, שהפכו פתאום למגוחכות ולא רלוונטיות. ככל שדפדפתי התחלתי לחוש בושה.

היות שאתם כבר שהיתם בחדרים אטומים והספקתם לשכוח הכל, אנסה לשתף אתכם מה קראתי לראשונה, שעה שאני יודע ש-700 מאחיי ואחיותיי (באותו שלב) נרצחו באכזריות ברברית, כשעוד יותר ממאה נוספים חטופים בידי הרוצחים. יומיים קודם, מאות אלפי אנשים היו על סף איבוד שפיות מה-עובדה שיהודים יעזו להתפלל ולרקוד עם גדר או מחיצה במרחב הציבורי. לו רק היו יודעים שבעוד כמה שעות הם יתמודדו עם הסרת גדר אחרת לגמרי (אם יש מי שמקשר בין המקרים, ויש כאלו, הם עושים זאת על אחרייתם בלבד). בציבור שלנו זה היה לא פחות מבי. אתה קורא כיצד עסקן פלוני סונט ברבים בעסקן פלמוני על שהפקיר את הציבור הייקי במשך כל הקדנציה האחרונה. דוברי בית מדרש, רב קהילת 'מחרחרי שלום', מוציאים הכחשה 'רשמית' כי קבלת המועמד לראשות עיריית חלם הערשעל אוסטרופעלער, אינה מוכיחה על תמיכה בו עד שיתחייב לבנות בית חולים מתחת לגשר קוקה קולה. כשאתה קורא את החדשות המגוחכות האלו בפעם הראשונה, בזמן כל כך קשה, שבו מתגלה הציבור שלנו במלוא הדרו, כולם מאוחדים, מתפללים, לומדים, תורמים דם, נוסעים במסירות לחלק אוכל וציוד לחיילים שבחזית, אתה חושב לעצמך: "בגועל נפש הזה התעסקנו רק אתמול?!"

אני האחרון שיעז לכתוב מסקנות כל שהן. אני רק משתף אתכם בתחושות האישיות שחווייתי כשקראתי לראשונה את החדשות הקטנוניות והמיותרות הללו באותן שעות מזעזעות. מאמר חז"ל בלתי נתפס ששמעתי במקביל מה-גאון הצדיק רבי גמליאל רבינוביץ, והגאון הנודע רבי אשר ווייס שהתייחסו למצב, לא יוצא לי מהראש, ואין טוב ממנו כדי לסכם את הסיטואציה: "דורו של אחאב, שהיו כולם עובדי עבודה זרה, כיוון שלא היו בהם דילטורים, היו יוצאים למלחמה ונוצחים".

אז דקה לפני היציאה לקו החזית לחלק פיצות, גש לשכן שאתה כבר מתכנן שבועיים על חשבוננו מסיבת שש-שלוש, או ארבע-חמש אחרי הניצחון הגדול, ותחבק אותנו לפחות כמו את החייל שאתה מתכנן לחבק בשטחי ההתכנסות. לפני היציאה לומר תהילים או לתרום דם, תרום חיוך אוהב למישהו ירא שמיים בדיוק כמוך, שאחרים קבעו בשבילך שאתה אמור לשנוא, כי הוא משתייך לציבור או קהילה אחרת. אל תעשה את זה רק כי צריך, אלא כי פשוט רק ככה - קבעו חז"ל - אפשר לנצח.



מטעימים לכם שנה חדשה!

מקבלים

סט סירים 13 חלקים
מבית food appeal



חותמים

על מינוי דו שנתי
מבית mishpacha

השובר ניתן להמרה בשווי של 699 ₪ כולל כפל מבצעים | מגוון דגמים

סדרת הסירים ELITE עשויה מאבן שיש כוללת: סיר 20" | סיר 24" | מחבת 20" | מחבת 24" | סטאז' 28" | קרש חיתוך | סכין סנטוקו 18 ס"מ | משחזר סכינים | סט מטחות מלח ופלפל

למינוי חייוגו
***6485**

המבצע למנויים חדשים פרטיים בארץ בלבד | ללא כפל מבצעים | בכפוף למלאי
מנוי חדש הוא מי שלא היה מנוי בחצי שנה האחרונה | התמונה להמחשה בלבד

מנוחה נכונה

הוא היה הרב'ה של הקרחת'. יהודי נחמד, עם קרחת ענקית מתחת לכיפה שגרמה לכל הילדים בכיתה של שיעור דקדוק לצחוק ולפגוע בו. כשהם הבינו שצריך לבקש סליחה, כבר חלפו יותר מדי שנים, אבל הוא חיכה להם בסבלנות

היינו בני עשר כשהרב כהן לימד אותנו מקצוע שפעם קראו לו 'דקדוק' והיום אין לי מושג איך קוראים לו. בחיידר החסידי שלנו היו לימודי החול שוליים שבשוליים. הוקדשו להם שיעורים יומיים מכלל תשע השעות היומיות שבהן שהינו בתלמוד התורה, וכולנו ידענו שמה שאנחנו לומדים הוא בסיסי ביותר והכי פחות שאפשר ורק כי מוכרחים, וההתייחסות של המלמדים והתלמידים הייתה בהתאם. אלו היו שיעורים קלילות שאנו התלמידים העברנו מדי יום בכיף הגדול ביותר שיכולנו לדמיין במוחם של בני עשר משועממים, וחלק מהקלילות היה היחס של התלמידים למלמדים של אותן שעות. כדאי שנאמר מלכתחילה: היו בשעתיים היומיות האלו הכל חוץ ממידות טובות, חינוך או לימוד כלשהו.

בתור סבא לנכדים אני יודע שזה לא כך היום. התלמידים של היום מחונכים היטב וזלזול הוא לא חלק מתוכנית הלימודים, אבל אז זה היה אחרת. היו לימודי הקודש שכמובן עליהם הושם כל הדגש ונלמדו ברצינות רבה ובכבוד, ומי שלימד אותנו היו תלמידי חכמים יודעי ספר, שקמנו לפנייהם ביראת כבוד, והיו שיעורים של לימודי חול, שמי שהתנדב ללמד אותם היה כנראה חייב את הכמה שקלים האלו למשכורת, והבין שהמטרה היא לסמן וי על לימודי החול. הרב כהן שלימד דקדוק ידע שהמטלה היומית שלו היא להעביר את השעתיים האלו בהכי פחות נזקים, לו, לתלמוד תורה ולנו.

לרב כהן הייתה קרחת גדולה, לבנה, חלקה. יש הרבה מאוד גברים שיש להם קרחת וזה בסדר גמור. אפשר לומד שבגיל מסוים לקרחים בהחלט יש כבר רוב, כי רוב הגברים מקרחים בשלב זה או אחר, לגמרי או חלקית, ואף אחד לא חושב שזה מצחיק, כמו שאף אחד לא חושב שעניינים כחולות הן מצחיקות או אף קצה.

באותו זמן, כשהייתי בן עשר, הייתה לאבא שלי קרחת לא יותר קטנה משל הרב כהן, ואני

פראי. אבא שלי מעולם לא שמע את הסיפור הזה ולא ידע שבנו צחק בכיתה בפניו של מורה. לו ידע הייתי חוטף מכות במקל (כן לפני ארבעים שנה, בבתים מסוימים מקל היה שיטת חינוך). לו היה שומע את הצחוק הזה היה קורא לו 'צחוק של שיכורים בבית מרזח', ואני חושב שזה היה תיאור מדויק.

כך או כך הרב כהן לא התרגש מאיתנו, ואפשר שראה את העניין כשעשוע גם עבורו, שהרי היה יכול ברגע להפסיק את הסיטואציה לו היה מתארגן לפני שנכנס לכיתה או חושב כיפה מתחת הכובע. אבל כיוון שעברו ארבעים שנה אין לי מושג מה היה משחק התפקידים הזה, והוא בעצם רק הפתיח לעניין העיקרי.

גדלתי. תלמוד תורה הפך להיות פרק בעברי. עברתי לישיבה קטנה ואחר כך לגדולה, נהייתי בחור למדן ובעל מידות טובות, היה לי טוב בישיבה, נהניתי מהלימוד והלימוד נהנה ממני. נחטפתי, כמו שאומרים, בזמן השידוכים והקמתי משפחה יפה. יש לי כמה בנים, ליויתי אותם כמובן בכל שנות לימודיהם בתלמוד תורה ושמתתי לראות שהזמנים השתנו לטובה.

התלמידים נדרשים להיות רציניים ומחונכים גם בשעות לימודי החול, אין זלזול באף מבוגר, ודרך ארץ קדמה לתורה היא חלק ממשנת חינוכנו והיותנו יהודים שומרי תורה בכל גיל.

האמת היא, ששכחתי את הרב כהן כמעט מהרגע שבו עליתי לכיתה הבאה, והוא נשאר ללמד את תלמידי השנה הנוכחית, ולא זכרתי אותו עד שבת אחת שבה היה לנו קידוש לנכדה חדשה שהצטרפה למשפחה. המחזות, אביה של כלתי, אם התינוקת,

אפילו לא ידעתי. כי לאבא שלי, כמו לכל חברי הקהילה החסידית שלנו, תמיד היו שני כיסויים לראש: הכובע רחב השוליים ומתחתיו כיפה ענקית שכיסתה את רוב הראש. מעולם לא ראיתי את ראשו ללא כיפה. היום אני רואה את הקרחת המבהיקה שלי והיא לא נראית לי מוזר. כמובן שאף אחד גם לא צחק עלי בגללה. לרוב החברים בכיתה שלי היו אבות עם קרחת בגודל כזה או אחר, ורובם, כמוני, או לא זכו לראות אותה כי הייתה מכוסה כל הזמן, או משום שהתרגלו שככה זה אבא. אבל אז, בתור תלמידים, הקרחת של המורה ממש הצחיקה אותנו. למה? ככה. לא היינו צריכים סיבה.

לרב כהן, שלא נמנה עם קהילתנו, היה טקס שמבחינתנו היה מוזר והעמיק את העיסוק בקרחת. הוא היה נכנס לכיתה חבוש כובע. התיישב על כיסאו של המלמד הוציא מכיסו כיפה מקופלת היטב, פתח אותה, מתח, הוריד את הכובע, הניח אותו על השולחן ואז חבש את הכיפה. כל זה לא ארך יותר מעשר שניות, אבל עשר שניות שבהן נגלתה הקרחת במלוא פארה, ואותנו, כאמור, זה הצחיק.

הטקס הזה היה נעשה בסדר הפוך כשהיה מסיים את השיעור. טרם צאתו הוא היה מוריד את הכיפה, מקפל אותה, מכניס לכיס וחושב את הכובע. וכיוון שרוב האבות שלנו מעולם לא גילו את ראשם לפנינו גם לכמה שניות, רובנו ראינו בגילוי הראש המאוד מהיר הזה משהו שונה, ושמתנו להיתלות בו כדי להפסיד כמה דקות יקרות של שיעור. וכמו בתזמון מדויק כל הכיתה צחקה.

לא צחוק נחמד של שעשוע. צחוק גס, אלים,

לרגע השולחן כולו

דמם. אכן, איך זה

ששלושים שנה

אנחנו רואים בסיפור

הזה קוריוז מצחיק

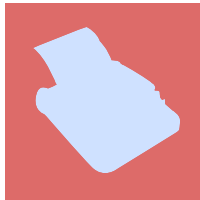
ולא מבינים שבצעם

אולי זה משהו

שהיינו צריכים

לסגור לא בשכחה

אלא בסליחה?



הזמן כמקובל במקומותינו לשבת הקידוש להתארח על שולחנו, משום שהזוג הצעיר גר בעירנו ובה נערכה השמחה. סעודת השבת הייתה שמחה ומעניינת במיוחד, כי אני והמחותן שלי בני אותה עיר, אותה שכונה, ולמדנו באותו תלמוד התורה. אני מבוגר ממנו בשנה, אבל החוויות מהזמן ומהמקום די חופפות. הזכרנו נשכחות, חברים לא פגשנו בהם שנים, והעלינו זיכרונות, רובם משעשעים, משנות הלימודים הארוכות בתלמוד תורה שאותו התחלנו בגיל שלוש וסיימנו בגיל שלוש עשרה. ואז מישו מאיתנו הזכיר את הרב כהן ושנינו הבטנו זה בזה ופרצנו בצחוק. "זוכר את הקרחת?" "מי לא זוכר". שנינו צחקנו מכל הלב. הילדים התעניינו וסיפרנו להם על אודות הרב כהן. כשם שכאן זהו שמו הבדוי, כך כמובן לא נקבנו בשמו ליד השולחן, כדי לא להפוך סיפורי זיכרונות לעבירות לשון הרע.

ואז הבן שלי שאל ברצינות: "הוא לא נפגע? לא חשבתם שצריך לבקש ממנו סליחה?" לרגע השולחן כולו דם. אכן, איך זה ששלושים שנה אנחנו רואים בסיפור הזה קוריוז מצחיק ולא מבינים שבעצם אולי זה משהו שהיינו צריכים לסגור לא בשכחה אלא בסליחה? יפה לראות שהדור הנוכחי שלנו טוב יותר מהדור שלנו, ורואה את הדברים כמו שהם וגם יודע להיזהר. פגענו ביהודי. נכון, לא הבנו. נכון, הוא לכאורה שיתף פעולה. נכון, אם היינו מבקשים סליחה מכל מי שאי פעם פגענו בו היינו הרבה יותר טובים וצדיקים, אבל באמת מי מאיתנו עושה חשבונות נפש כאלו מגיל ילדות מוקדם? היה רגע של מחשבה שסוכם ב'אולי באמת היה כאן משהו לא בסדר' והסעודה שבה והתחדשה בזיכרונות חדשים והסתיימה בשמחה גדולה. הרב כהן שעלה לשנייה ירד מהשולחן באותה מהירות. אבל לי זה התחיל להציק. בדרך כלל זיכרונות וחשבונות כאלו מגיעים לאחר חשבון נפש שמגיע בעקבות אירועים שמחייבים בדיקה. אצלי זה לא היה כך. ברוך השם החיים שלי נהדרים, הכל בסדר, אין משהו שבגללו אני מחפש לבקש סליחה וגם לא הייתי בטוח שצריך, ובכל זאת, באיזושהי פינה בראש הרב כהן וקרחתו התיישבו (כן, מתחת לקרחת שלי) ומדי פעם עלו.

החלטתי לבדוק מה איתו, כיוון שכבר אז הוא לא היה צעיר, בהנחה שהוא כבר בעולם האמת. קל היה למצוא את משפחתו בספר הטלפונים. התקשרתי, אמרתי שאני רוצה לדרוש בשלומי של הרב כהן. בצד השני הייתה רגע שתיקה המומה ואחר כך אמרו שנחו עדן כבר הרבה שנים. שאלתי היכן מקום מנוחתו האחרונה ונעניתי שבהר המנוחות. הר המנוחות הוא כמו עיר גדולה ומי שרוצה

ציילום אילוסטרציה, למצולמים אין קשר לנאמר

להגיע זקוק למפה. ביקשתי הנחיות. הם לא שאלו מדוע, כנראה שאני לא הראשון שמתעניין והם כבר יודעים את הסיבה. הם הנחו אותי באופן מדויק. שמרתי את הדברים והחלטתי שכשאעלה לירושלים, דבר שאני עושה מפעם לפעם, אלך לבקר. בהזדמנות הראשונה כשעליתי לירושלים נסעתי אל הר המנוחות, ואחרי שיטוט לא פשוט מצאתי את המצבה ו... יותר ממניין גברים.

מסתבר שלא יכולתי למצוא תזמון יותר מדויק! זה היה היארכייט שלו ועלו לקברו. כך יצא לי לבקש סליחה בצורה המדויקת ביותר שההלכה מציבה. נתתי צדקה לעילוי נשמתו, אמרתי כמה פרקי תהילים וירדתי מההר, בידועי שעשיתי את הדבר הנכון, וברור לי שזה לא היה סתם ולחינם כי איך זה שהגעתי בתזמון כל כך מדויק ומצאתי מניין בדיוק ביום הזה? למרות שהסיפור הזה לא ממש ליווה אותי ביום-יום הרגיל שלי אלא רק צץ והציק לפעמים, בכל זאת אחרי הביקור בהר המנוחות הרגשתי שירד ממני משא, ומשהו בחיים שלי שהיה צריך להיות מסודר – סודר.

החיים המשיכו במרוצתם. אלו היו השנים של נישואי הילדים שלי וגם נישואי ילדיהם של חבריי מתקופות שונות. יש מעט מאוד חברים מתקופת הילדות שנשארו איתם בקשר. למעשה יש אולי ארבעה-חמישה חברים מתקופת לימודי בתלמוד תורה שאני מזמין לחתונות ילדיי והם מזמינים אותי. שניים מהם היו איתי גם באותה ישיבה והיה לנו קשר טוב גם אחר כך. הזמנתי אותם גם לנישואי בתי האחרונה. אחד מהם לא הגיע וצלצל שבוע

אחר כך לאחל מזל טוב.

בחתונה אין ממש זמן לדבר, אבל שבוע אחר כך לקחנו לעצמנו זמן לשיחה. כמו חברים לשעבר העלינו זיכרונות על מה שהיה ומה קורה עם החברים היום, ואיכשהו נזכרתי בפרשת הקרחת, שכבר נדמה היה שבאמת שמתי אותה מאחוריי, וסיפרתי לאותו חבר, שגם הוא היה כמובן חלק מאותו אירוע כמעט יום-יומי שעברנו בגיל עשר, שעליתי לקברו של הרב כהן ומאוד הוקל לי אחר כך.

הוא שתק לרגע ואחר כך אמר שגם הוא חושב על זה לפעמים, ואם אני יודע את כתובתו האחרונה של המורה שלנו לשעבר, גם הוא ישמח לבקר אותו וגם לבקש את סליחתו. נכון שאין לו סיבה מיוחדת, ובאמת באותו גיל לא הבנו כלום אך עכשיו אנחנו מבינים, והוא לא מבין איך לא חשב קודם לעלות לקברו, ואולי שיחת הטלפון הזו נועדה בדיוק להזכיר לו שיש איזה פרק לסגור. נתתי לו את כל הפרטים.

עברו שבועיים והוא התקשר רק להגיד תודה ולספר שעלה גם הוא להר המנוחות. אומנם זה לא היה ביום השנה, אבל מצא שם להפתעתו תשעה גברים שהגיעו גם הם לקבר, אין לו מושג מדוע, והיה להם חסר אחד למניין. "ופתאום אני מגיע", סיפר. גם הוא ביקש את סליחתו של הרב כהן ('למרות שלא בפני מניין, כי אני הייתי העשירי') הדליק נר, אמר תהילים וירד מהר המנוחות ומנוחה בליבו.

העגונה האחרונה

עד באר שבע, לראות שמוסדות החינוך המצהירים על תלמידים יוצאי ניו יורק, מממשים את ייעודם. למחרת שב למשרד והביא את הסכמתה של אשתו לנ־סיעה המרוחקת. ביחד התוו את המסלול: תחילה יבקרו בירושלים, ומשם ימשיכו הלאה, יעברו עיר אחר עיר, עד שיסיימו לסמן כדין את כל הטבלאות שעליהם לסמן. לכאורה.

שבוע שלם ארך המסע מעיר לעיר, רווי מקומות חדשים עבור אליהו ורווי טבלאות וגרפים עבור ג'רי. ובוקר אחד, בצאתם מהמלון, עבר אליהו על רשימת הערים שבהן יבקרו וזיק נדלק בעיניו. המפה עוברת בכביש הסמוך לעיירה נתיבות. שנים רבות השתוקק לקבל את פניו של אותו הצדיק הספון בתוכה, את שמעו שמע ואת פניו לא הקביל. הנה הזדמנות! הגוי לא הבין את ההתלהבות של רעהו היהודי. "כשע־ברנו בבית לחם לא ביקשתי להיכנס לכנסייה, גם אתה אל תכניס לי פתאום את הרבאיי שלך", עפרא לפומיה. ואליהו נשך את שפתיו בדממה. לך תסביר לזרעו של חם מה זה צדיק היושב בחדרו ועיניו צופות מסוף העולם ועד סופו, ושיחו עם השכינה כדבר בן יחיד אל אביו. מילא, יחמיץ הזדמנות שכה השתוקק לה. ולא ידע אליהו-אליוט, כי אם הוא לא יכול להסביר לגוי, משמיים ידעו להסביר לו - - -

התקור היה פתאומי. בקבוק בירה שבוק, ככל הנראה, הביס את הרכב השכור והכריחו לעמוד בשול הדרך. ג'רי מגרד בפדחתו ומתחיל לקפל את השרוולים. "אליוט", הוא אומר לבסוף, "יש כאן שלט שפה נמצאת נתיבות. אז הרבאיי שלך פה באזור. אני אחליף את הגלגל ואתה יכול ללכת אליו בינתיים".

הפתעה. לפני שהגוי ישנה את דעתו, מיהר אליהו ונכנס לעיה. שני זקנים ידעו להצביע לו על רחוב אלפסי בכניסה לעיר, "בסוף הרחוב שמאלה, שמה הבית". לא הבניין הפשוט הפתיע אותו, אלא מאות האנשים שצבאו על הפתח, זלגו והת־פשטו על הרחבה והכביש סביב. "עם מסה כזו של אנשים, אצטרך להמתין כמה שעות. ג'רי לא יאהב את זה. עלי לחזור". ורגע לפני שחזר, נשמע קול גדול המכריז:

"יש כאן אורח מארצות הברית?" "מעניין, יש כאן אמריקאי נוסף בין האנשים, אני לא לבד", חשב אליהו. אבל האמריקאי לא נמצא. השמש הכריז שוב ושוב את שאלתו, ולבסוף התעורר אליהו כי אולי מתכוונים

פלטבוש הברוקלינאית, שם היה משתתף בלימוד גמרא ממושך עם ארבעה חברים. לאחר מכן חובש את כובע הגבאי, מווסת את המניינים ומנהל את המכירות ביד רמה, מנגב את פינת הקפה ומס־דר את העוגות שהוגשו כגיבור לציבור שנותר ללמוד אחר התפילה. בשעה תשע כבר ניצב אליוט במשרדו שבמח־לקת החינוך בעיריית ניו יורק, עובר על תוכניות לימוד ובונה התאמות לפי מצב בתי הספר השונים בעיר הגדולה.

עד שהגיעה ההצעה של ג'רי. הממשל האמ־ריקאי מממן לימודים של אזרחים בארצות זרות, ומדי פעם מפקח שאכן הם פוקדים את ספסל הלימודים ולא מקבלים מלגת חינוך. זו אפוא המטלה, לעבור על ערי ישראל, מחיפה

ההצעה שקיבל אליוט הייתה יותר ממושלמת. פקיד בכיר במחלקת החינוך של עיריית ניו יורק, גוי אפרו-אמריקאי העובד במשרד הסמוך אליו שנים ארוכות, נכנס עם כוס תה לחדר והניח את ההצעה: "יש לי פרויקט בארץ העברים. עלי לעבוד שם של־שה שבועות ובאפשרותי לקחת עובד אחד מתוך המשרד. אתה גם אדם נחמד שינעם לי לנסוע איתו, ואתה גם יהודי דתי, ובטוח תרצה לעשות כמה ימים בארץ אבותיך. יא?" ואליוט - אליהו בשמו העברי - נענע בראשו במרץ. מאז מלחמת יום הכיפורים לא ביקר בארץ חמדת אבות, לא התפלל במערת המכפלה ולא בכותל המערבי. אם זה מגיע כמתנה מהעבודה, הוא ישמח בכך בהחלט.

שגרת יומו של אליוט הייתה מסודרת ויציבה. בעוד הלילה שולט על רקיע השמיים, כבר היה צועד במורד שדרת אושן פארק־ווי לעבר בית הכנסת 'שערי ציון' בשכונת

הרב נענע
בראשו. "חיכיתי לך", אמר
"ידעתי שתבוא ואני רוצה שתספר לי מה ראית בסוריה"



להיזכר. "כן, למדתי משניות לעילוי נשמתו. זה שמו וזה שם עירו".

אנחת רווחה נשמעה בלשכת הראשון לציון. פניו נשטפו נהרה, והאורח מתבונן בעיני עגל, מה משמח כל כך בסיפור הזה?

"המתן רגע", ביקש הרב וכבר הושיט ידו אל החוגה, הרים את השפופרת והמתין למענה. "גברת, כאן מדבר הרב עובדיה יוסף. כעת הגיעה התמונה המשלימה. תיק העגניות שלך הסתיים ואת מותרת להינשא. בקרוב אשלח לך פסק דין מסודר ומאושר!"

"קרוב לאלף עגונות הותירה מלחמת יום הכיפורים", סיפר מרן לאורח. "חודשים ארוכים לא נתתי שינה לעיניי, עד אשר אמצא פתרון ראוי. לכולן מצאתי היתר מבוסס בפוסקים להינשא בשנית, מלבד מקרה אחד שבו לא מצאתי עדויות ולא מצאתי אסמכתאות. האישה נותרה בעגונותה ועליבותה, ואני לא ידעתי מנוח, איך אפשר להשאיר כך את האישה?"

"ברוב צערי נסעתי לנתיבות, ביקשתי עצה מבבא סאלי והוא אמר שישלח אלי שליח. כנראה אתה היית השליח, שליח טוב היית!"

אליוט משך בכתפיו, כאב את כאבו של החייל, גם יאמר כמה משניות לטובת נשמתו האלמונית. יותר מזה, מה ביכולתו לעשות?

ביום ששב לארץ ישראל, מיהר לעלות לירושלים. בעברית עילגת הסביר לשומר בכניסה ללשכת הרבנות, כי הגיע לכאן בשליחות החכם, בבקשה הוא צריך להיכנס.

מרן קיבל אותו בהתעניינות ואלהו סיפר שבבא סאלי שלח אותו. הרב נענע בראשו. "חייכתי לך", אמר. "ידעתי שתבוא ואני רוצה שתספר לי מה ראית בסוריה".

ואליהו סיפר על בתי האבן ובתי הכנסת, על 'כתר ארם צובה' שנלקח ועל ההיכל שנשרף, על הישישים ועל הכבישים.

"בכל זאת, אין לך עוד משהו לספר לי?" תחינה נשמעה בקולו.

"אהה, נזכרתי. אולי זה מעניין. היה קצין סורי שניגש אלי להתוודות על חייל יהודי שמת תחת ידו".

מרן נדדך. "בבקשה, ספר לי. הכל תספר. זה בה' חלט מעניין".

בריכוז רב האזין מרן לתיאור הערבי על אודות החייל השבוי. "את שמו, אמר לך?" אליהו ניסה

אליו. "יס, מיסטר. איי אם פרום ניו יורק!" הגבאי, ר' יצחק לוגסי, פילס דרך בין המוני הממתנים על המדרגות. "הצדיק אמר שכעת הגיע אורח מאמריקה, הוא רוצה שתשב לידו".

והוא נכנס, ישב היכן שהורו לו לשבת, והביט מרחוק בדמותו של בבא סאלי היושב סמוך לקיר, משוחח עם אדם נוסף.

והנה תכונה. אורח רם מעלה הגיע הנה, הראשון לציון מרן הגר"ע יוסף, לבוש בגלימת הזהב, עולה את שלוש הקומות ונכנס לבית!

אליהו עמד נדהם, לא האמין שברגע אחד יפגוש את שני גדולי הדור. עיניו לא שבעו מלהביט אחר כל תנועה, חוקק במוחו את כל מה שיוכל לראות ולקלוט. עוד ישוב לניו יורק ויספר לילדיו מה שראה. חבריו לא יאמינו על הטוב שנפל בחלקו! הפגישה הייתה קצרה. מרן הגר"ע יוסף פנה לצאת מן הבית ובבא סאלי הצביע על האורח האמריקאי, ביקש שיתקרב אליו. "אני רוצה שתסיע לסוריה, תסתובב שם יומיים-שלושה, ואז תחזור שוב לארץ ותספר לרבי עובדיה מה שראית" - - -

ג'רי שמע על הדרישה שקיבל מהרבאיי והביע אμφתיה. "גמרנו את העבודה שלנו מוקדם מהצפוי. יש לנו שבוע פנוי. אני אטייל כאן קצת ואתה תיסע לסוריה בשביל הרבי שלך".

למחרת מצא אליוט את עצמו במטוס בדרך לקפריסין עם דרכונו האמריקאי, שם החליף מטוס לדמשק ושם שכר רכב לעיר חלב, משתדל לטשטש את זהותו היהודית.

רחובות סוריה לא היו זרים לו. כאן נולד, לפני שעברו הוריו לניו יורק, את שפתה דיבר ואת אורחותיה הכיר. בבתי הכנסת זיהה יהודים קשישים שנותרו בה. בין מנחה לערבית שוחח עימם על כוס תה ופֶּעֶק מלוח, ועדיין לא ידע לצורך מה נדרש לבקר בעיר מולדתו.

ביום האחרון לשהייתו בחלב, עודו מסתובב בשווקים הססגוניים, נוגש אליו ערבי מקומי גבה קומה ובלחש שאל אם הוא יהודי. "אני אמריקאי", השיב בערבית, מתעלם מהשאלה הישירה.

הסורי מולל את קצה שפמו, הביט כה וכה בחשש ושאל שוב: "אני יודע שאתה אמריקאי. האם גם יהודי?"

אליהו אישר בניד ראש.

"יש לי משהו דחוף לספר לך. זה מעיק עלי. במלחמת יום הכיפורים חקרתי חייל יהודי. הוא מת אצלי בחדר החקירות. אין לי מצפון, הרוח שלו רודפת אותי. שום יהודי לא יודע שהוא מת. בבקשה תעשה משהו לנשמה שלו. קוראים לו פלוני אלמוני מעיר פלונית".

חכמים וחיידות

אלף עגונות

פרשיית העגונות של מרן הגר"ע יוסף, העיקה על חייו. עוד ההפגזות רועמות, נותר משוחה למארב, ממחנה צבאי לבונקר חשאי, גובה עדויות חברים ורושם בפנקסו.

מן השמיים השלימו מלאכתו. קרוב לאלף עגונות הותרו על ידו, ואף אחד מהיתרים לא התברר כמוטעה.

את הסיפור הזה שמעתי מפי הגה"צ רבי משה אביחצירא שליט"א, כפי ששמעו מיהודי אמריקני שהכיר את בעל המעשה ושמע את פרטיו מפיו. קיצור של סיפור זה מופיע גם באחד מכרכי 'ויז'ן' (vision) באנגלית. לצורך השלמת הפרטים, נועצתי בידידי רבי יצחק לוגסי הי"ד מאשקלון, שזכה לשמש את סידנא בבא סאלי רבות בשנים, והתברר כי הוא היה באותו מעמד, זוכר את האמריקאי שהגיע ואת שליחות הבבא סאלי אליו, אם כי לסיומו של הסיפור התוודע זה עתה.

מוגש לרגל עשר שנים להסתלקות רבן של ישראל מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זי"ע.

תקציר: ישראל עובד מדי פעם כשחקן סימולציות רפואיות. צפולן מבקש מאלקנה להגן עליו מקיסם.



מוכרח לתפוס את עצמך בידיים, ישראל. זה לא עסק ככה".

מצמצץ מול גיס שלא אומר לו מה לעשות. לא ידע מה להגיב, איך. כל כך הרבה דברים רצה לומר, בחר בספר. "אני לא אוהב לקרוא".

"אתה לא צריך לאהוב", חייך בנימין בסלחנות. דיבר אליו בטון שהוא מדבר למלך, בנימה שזוכרת שהיא מבינה חלקית או בכלל לא. "מה נראה לך? שאני כן אוהב? אני אוהב ללמוד! זה העיקר! זה החיים! אבל מדי פעם צריך לזרוק ליצר הרע עצמות, שיירגע. מבין? לפרוק את תאוות האקשן. אחר כך אפשר להידבק לסטנדר. לא לזוז עשר שעות!"

שכח שהוא לוחש, האח של בתיה. היא נכנסה למטבח, נזפה בבנימין. "אם תעיר את מלכי, תצטרך להישאר פה, לאישי משמרת לילה".

בנימין טפח על הספר, מיהר לסגת. "זה שלך, ישראל. אל תמהר להחזיר. אני כבר פרקתי". קרץ, יצא. בתיה העיפה מבט בדלת הנטרקת, בספר. בו, שאלה, גבותיה מכוערות: "על מה דיברתם?"

"בנימין דיבר, לא אני". העביר את הספר מעל המיקרוגל. גרף בטישו אבק של שלווה. "הוא חושב שאני עושה מדי הרבה כסף". מרירות בצבעה בין המילים שאמר, נקודות קטנות של עובש. עבר זמנו.

למחרת בבוקר התקשר לשי. בנימין עצבן אותו. צדק כשאמר "זה לא עסק ככה". שאל את שי, נבון, אם יש סיכוי למשהו מסודר יותר. לא יזיק לו תלוש שכר קבוע, לר"ז ברור.

"דווקא עשית עלי רושם של אומן", הופתע שי. "אחד שלא מסוגל להיכבל למסגרת, להיתחם מדי".

בלע רוק, מחמאה שלא חיבב. תמיד החשיב את עצמו לילד טוב. גם הסביבה חשבה כמוהו, ובצדק חשבה. לא פרץ גדר או גבול, לא חיפש אקשן או שום דבר אחר. תפס את עצמו, החזיק היטב. לא הייתה לו בעיה עם המסגרת. יגיד בנימין מה שיגיד.

"ואם בכל זאת ארצה משהו קבוע? תוכל לתת לי?" "אתה יודע שלא", הזכיר שי דיבורים שדיברו בעבר. "כשיש פרויקט או מיזם, אני שמח לקרוא לך אבל אני לא יכול להבטיח משרה מלאה. אני מצטער, ישראל".

גם הוא הצטער. הלך, מדוכדך, לכיכר. לחנות של אלקנה. דחף דלת תחת שלט 'אברהמוב - יודאייקה ותשמישי קדושה בע"מ'. לטש מבט בבחור שתפס את מקומו מעבר לדלפק. "אתה!"

"אני", אישר צפולן-זלמן בקול עליו. "איך אני יכול לעזור לכבודו?"

טאח!

ספר צנח על גרגירי שלווה, מחץ אותם.

הביט בכריכת הספר. צללית לכודה בכוונת של רובה, עשן ברקע. נשא ראש, הביט באיש שהטיח את הספר. בנימין.

בנימין חייך אליו, מלמעלה למטה. תקע אצבע בכוונת. "זה ספר טוב".

"אם אתה אומר". ניסה להיות מנומס, לא הבין מה בנימין עושה כאן, מה הסיפור של הספר.

"תקרא אותו!" פקד בנימין, העיף גרגיר שלווה מהכיסא של חני, התיישב. "אני חייב?"

בנימין גיחך. "אני רק דואג לך, ישראל. אני לא אומר לך מה לעשות". כיסא חרק כשבנימין התקרב אליו, לחש בתוך אוזנו: "אל תספר לבתיה, אבל אני יודע בדיוק מה עובר עליך".

"אתה יודע?" הסיט מעט את הכיסא. בנימין רעם גם כשלחש.

"יודע בדיוק", הדגיש בנימין. "תאמין לי, הייתי כמוך כשהייתי צעיר. מחפש אקשן בכל מקום. כמה שהתפללתי למצוא עניין רק בתורה, אתה יודע, העיניים תרות, מחפשות עוד דברים. לקח לי זמן לתפוס שאם אתן לנפש שלי את מה שהיא מבקשת, במינון קטנטן, היא תירגע". אצבע דקרה עוד פעם את הספר, פגעה בצללית.

"אני לא מחפש אקשן". הרים את הספר מהשולחן, ניער משלווה מעוכה, הושיט לבנימין.

"אתה מחפש", הודיע בנימין. לקח את הספר. הנחית. טאח! הלכו עוד גרגירי שלווה. היה צריך לנקות את השולחן כשבתיה ביקשה, לפני שבנימין בא. "זה בסדר. עד גבול מסוים. שיחקת, עשית כסף. מספיק. הגיע הזמן להתבגר. לחזור לכולל, או למצוא משרה תורנית. לא חסרות מסגרות רציניות. אם תרצה, אני עדיין יכול לדבר בשבילך עם החתן של הרב קוזליק, לסדר לך כמה שעות. אבל אתה



פה ו שם

דבורי רנד

"לא מקפח אותך, אחי. צפלוני רק מתחבא פה. הוא פוחד מקיסם, החליט לסמוך על הגב הרחב שלי." "ועל האגרופים", צייץ צפלון. קרא את פניו של אלקנה, הרים ידיים עוד פעם. "אני שותק". "לו יהי", ערם אלקנה את המגשים בערמה ישרה. בהה באלקנה, המום. "רציני? אחרי הנאום שנאמת לי? לא שכח לאלקנה את 'לד קטן'." "אתה מכיר אותי, אני רך לבב", קיפל אלקנה קופסה ריקה. הסתובב למחסן.

חשק לסת, לא יכול להתווכח. זכר את העריסה שאחסן במקלט של אלקנה. לא התכוון לאחסן. אחרי שמלכי עברה למיטת תינוק, פלט באוזניו של אלקנה שאין לו מושג איפה יש את העריסה, המקלט שלהם מלא, ומוזנח. בתיה לא מסכימה לאחסן שם כלום. אחרי חמש דקות מצא את עצמו מעמיס את העריסה על הסקודה של אלקנה. זאת הייתה הנקודה החלשה אצל אלקנה, הוא סבל מאכפתיות-יתר. ומילא הוא, חבר. היו גם נצלנים בהיסטוריה של אלקנה.

"האספה של ועד הבית", הלך אחרי אלקנה. "היא לא הייתה לפני שבועיים?"

"והצי. למה אתה שואל?"

"למה ביום נכנס לך דווקא הבוקר לראש?" סקר את מכנסיו האפורים של אלקנה.

אלקנה התכופף, חבט בברכיו. "מישהו אמר לי משהו אתמול. הבן שלו לומד עם חנני. עזוב. בוא נדבר על נושא אחר, שמח יותר. מה קורה בארץ הסימולציות?"

"לא הרבה". נאנח. סיפר על שי שלא מפרגן לו מסגרת. סיפר על בניומין. "חושב שהוא צודק? לדעתך, אני צריך ללכת לעבוד אצל הרב קוזליק?"

אלקנה הזדקף. "לא, לא מגיע לרב קוזליק עובד שלא רוצה לעבוד אצלי".

רצה לומר לאלקנה שהוא יכול לעבוד על הרב קוזליק, הוא שחקן טוב. הרב קוזליק לא ירגיש שהוא לא רוצה לעבוד אצלו. הבחין פתאום בצפלון, סמוך כל כך לפתח המחסן. דרוך. כאילו עליו דיברו. שאל בקול תקיף: "איך אפשר לעזור לכבודו?"

צפלון הסמיק. "לא התכוונתי להקשיב. רק רציתי לשאול אם אני יכול לקרוא את הספר. אני אשמור עליו, מבטיח".

נעץ אישונים חשדנים בצפלון, צפלון לא זז.

"בסדר, קח. אבל תיזהר איתו. הוא לא שלי".

"כן, הבנתי. הוא של גיסך", משך צפלון את השקית. התרחק. צמצם עיניים על הבחור שתפס את מקומו. מיקד עליו כוונת. הוא לא אלקנה, לא פראייר. ילד טוב, זה הדבר היחיד שהסכים להיות.

זיהה את המילים של אלקנה, את האינטונציה. התחשק לו לתלוש את החקיינ מעבר לדלפק, להציב אותו במקומו הראוי לו. "איפה אלקנה?"

"פה". הגיח אלקנה מהמחסן, הטיל קופסת קרטון על הדלפק. זכוכית עבה ובלתי שבירה, הבטיחו המילים על הקופסה.

בחן את מכנסיו האפורים של אלקנה, הטה סנטר לכיוון המחסן. "אני לא רוצה להישמע כמו אשתי, אבל יש מצב שצריך לשאוב שם?"

"בלי להעליב", הודיע אלקנה.

"הוא בא ככה, מהבית", התערב צפלון. חיך לאלקנה חיך מצדיק עוד חשק. כאילו שניהם, אלקנה וצפלון, יודעים משהו שהוא לא. בלי כאילו. עובדה, לא היה לו מושג שככה אלקנה בא מהבית.

"לא באתי ככה מהבית", התכופף אלקנה למדף מתחת לדלפק, שלף מספריים. מגשים לחלות יצאו מהקופסה. "סיפרתי לך על הפגישה האחרונה של ועד הבית אצלנו, זוכר?"

זכר בערך. "שאלת אותי אם אני צריך את העריסה שאחסנתי אצלכם במקלט".

"כן, כי ביום, ועד הבית שלנו, אמר שהוא מתכוון להתחיל לנעול את המקלט, ולא הייתי בטוח שיש לי מפתח. בינתיים מצאתי אותו. הבוקר, כשחיכתי עם חנני להסעה, פחדתי פתאום שאני רואה איזה הומלס יוצא מהבניין ממול. ביום נכנס לי לראש. אז אחרי שחנני עלה להסעה, עברתי מבניין לבניין ברחוב, בדקתי אם המקלטים נעולים. רובם היו פתוחים. חיפשתי סימנים להומלסים, דמויות מפוקפקות אחרות. הכנסתי את עצמי להיסטריה מיותרת. בקיצור. לכן אני נראה טוב כל כך." היה לאלקנה כישרון לספר סיפור. רק בזכותו נזכר בספר של בניומין, השליך שקית על השולחן. "קח. בשבילך".

"מה זה?" הסתקרן אלקנה, זנח זכוכית בלתי שבירה. פתח שקית. "המרגל המסתורי? כבר קראתי. אל תגיד לי שקראתי!"

"מה פתאום! אתה יודע כמה אני אוהב לקרוא". סימן מירכאות על המילה 'אוהב'. החזיר צללית, עשן וכוונת לשקית. "זה בניומין, הוא חושב שאני צריך לזרוק ליצר הרע עצמות".

"אני רוצה לדעת מה זה אומר?" תהה אלקנה.

חיך. "ממש לא". פזל לצפלון שהקשיב להם, מסוקרן. צפלון קלט את העין ששם עליו, אמר: "אני עובד פה עכשיו".

פקח עיניים פגועות על אלקנה. כשהוא ביקש לעבוד אצל אלקנה, אלקנה דחה אותו, אמר שאין לו אפשרות להחזיק עובד. אלקנה נאנח, נענע אצבע על הבחור מעבר לדלפק. "צפלוני, אם תסכסך ביני וביני ישראל, תצטרך למצוא לעצמך ספונסר חדש לארוחת בוקר, בנת?"

"בנתי", הרים צפלון ידיים. "אני שותק. בינתיים".

"ואתה, תמחק את הפרצוף הנעבעך", עבר אלקנה להתרכז בו.

בְּזֹאת
אֲנִי
בוֹטֵחַ

נוכח המלחמה והמצב
הקשה כלל ישראל
מתאחד בתפילה, בבקשה
ובתחנונים להצלת ישראל
מידי צר, ובהיכלי הישיבות
הקדימו את פתיחת זמן
החורף

שלושה ימי תפילה רצופים בשטיבלך 'זיכרון משה'
בירושלים

פתיחה מוקדמת של זמן חורף בישיבת סלבודקה

פתיחה מוקדמת של זמן חורף בישיבת פוניבז'

סודות של 'עקבתא דמשיחא'

קליפת ישמעאל שהייתה עסוקה עם עצמה בדרך כלל. התפנית החלה לפני כמאה שנים בערך (במקביל לייסוד הציונות). אט-אט תמה שנאת אדום (הנאצים ימ"ש היו אקורד הסיום) והחלה מתגברת שנאת ורדיפת ישמעאל. כך אכן מובא בזוהר הקדוש שבעקבתא דמשיחא תתגבר קליפת ישמעאל והמלחמה איתה לא תהיה קלה ופשוטה כלל ועיקר. תרשו לי לצטט קטע מדברי המלבי"ם בפרקים בנביא יחזקאל העוסקים במלחמת גוג ומגוג, שתהיה באחרית הימים. הנה לנו (פרק ל"ח פסוק ז'): "כי בעת יתחילו ישמעאלים להרע בירושלים יקומו האדומים נגדם ויהרגו אותם, ומזה יסתובב שאחר כך יהרגו הם באדומים ויהיה חרב איש ברעהו". כלומר, האדומים שרדפו אותנו, יגוננו עלינו. זהו התהליך שאנו עדים לו כעת. הישמעאלים הם השכנים שלנו, שפלי האדם. האדומים הם ארצות הברית, הנוצרית ברובה. הישמעאלים הורגים בנו והאדומים כל כך נחמדים פתאום. שולחים נושאת מטוסים להגן עלינו מפני אויבנו ומצהירים בחום על הזדהות עם הסבל שלנו והמחויבות שלהם לעזור לנו. הוא אשר אמרנו, כל אלו תהליכים שמיימים, כלל לא לפי אמות מידה של הגיון ומעשי ידי אדם, וכך אנו, יהודים מאמינים, אמורים להתייחס אליהם ולהרגיש כלפיהם.

שאלו תלמידיו את רבי אלעזר: מה יעשה אדם וינצל מחבלי משיח? והתשובה הייתה: יעסוק בתורה וגמילות חסדים. 'עסוק בתורה' כולנו מבינים את המשמעות, תורה היא תזונה לנשמה, חיזוק מערכת החיסון של הנפש. אבל 'גמילות חסדים' אין מפה ברורה. לכן חשוב לציין ולהדגיש שגמילות חסדים אינה דווקא לרוץ ולחלק ערכות מזון לנזקקים או להתנדב במערך של זק"א, שאלו דברים גדולים ברום המעלה. גמילות חסדים היא גם סביב לנו, עם כל מי שחי ונושם לידינו. גמילות חסדים גדולה ועצומה היא גם עבור מי שנחרד לשמע הצורך להכין שישית מים בחדר ממ"ד ומגלה שאין יותר מים בחנויות, ואתה ניגש ומעניק לו כמה בקבוקים; גמילות חסדים היא גם סבלנות כלפי בני המשפחה הקרובה; גמילות חסדים היא הארת פנים גם בזמנים של מצוקה או חוסר מצב רוח. 'תנינות' כאלו מחזקות גם את הנפש של הנותן, לא רק של המקבל, וממתיקות דינים, וגורמות שגם בשמיים גומלים עימנו חסדים ומאירים לנו פנים.

עוד נכוננו לנו אתגרים רבים של התמודדות עם המצב, וההכנות הללו של 'להיות טובים' תוך כדי הצרות של עקבתא דמשיחא – נחוצות לכולנו עד מאוד. עד שיתקיים הפסוק שמסיים את הפרק המדובר בנבואתו של יחזקאל: וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי וְנִדְעָתִי לְעֵינֵי רַבִּים וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי ה'.

מאוד מפתה וסוחף להסתכל על האירועים ולתת להם פרשנות ריאלי; להרגיש זעם ותסכול על המחדלים הצבאיים; לעקוב אחרי התגובות של מדינת ישראל בעזה ולהשביע את יצר הנקמה הבורע; להתלהב מהלויאליות של ארצות הברית והסולידריות של חלק מאומות העולם. זה מאוד מושך והגיוני ואולי צריך לתת מקום לרגשות הללו ולבטא אותם. אבל אוי לנו אם ניסחף אחריהם ונחטיא את הרגעים הגדולים שאנו נמצאים בתוכם ממש כעת. יש לנו הזדמנות פז לקיים בגדול את השליחות המרכזית שלנו בעולם: לאסוף את כל מה שהתפזר ולהחזיר אל המקום, כלומר, לקשור בחזרה את הנפש אל השורש, אל בורא כל הנשמות, עילת העילות וסיבת הסיבות. לכן אנו כאן ולכן האירועים האלו כאן.

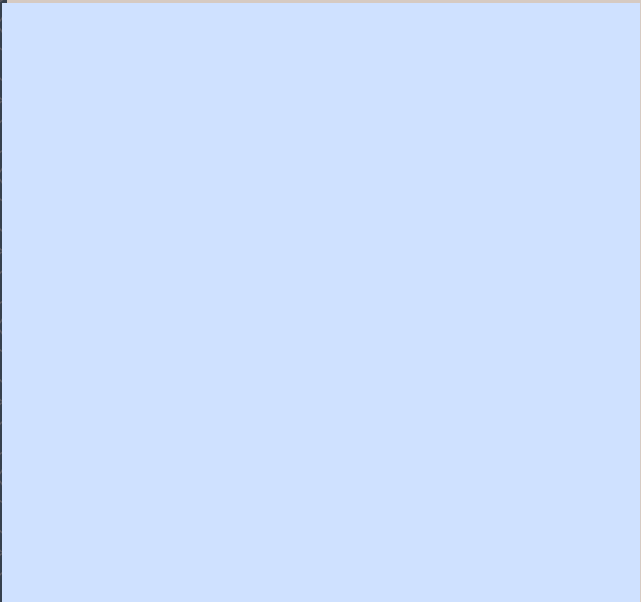
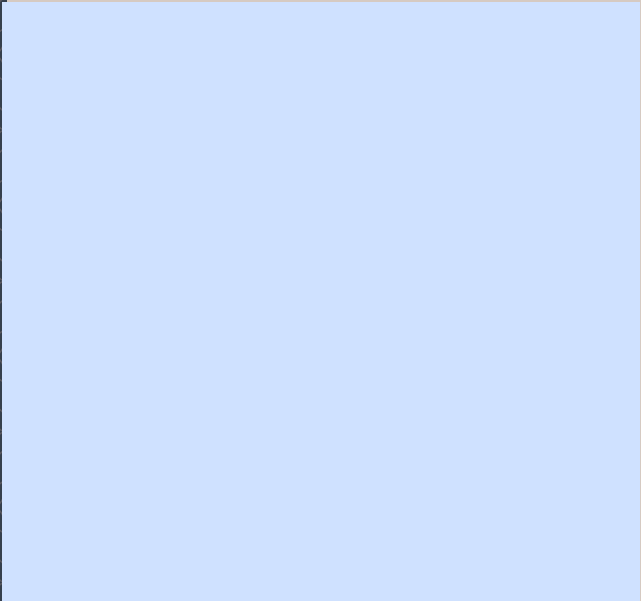
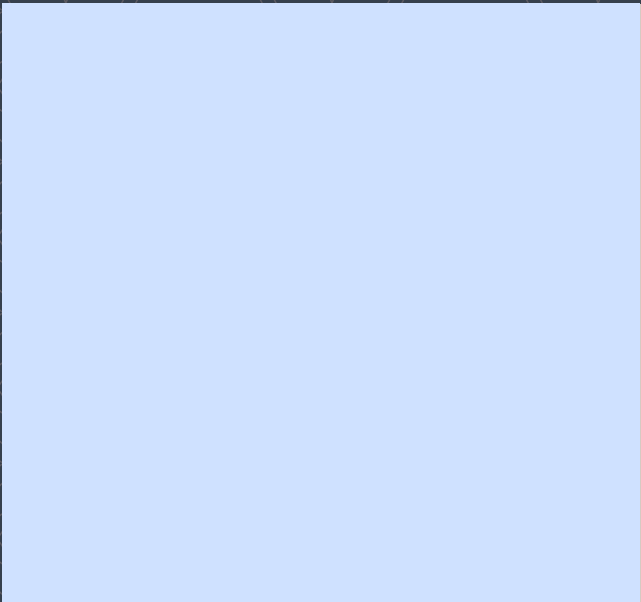
אנו עוד עתידים לכאורה לשמוע ולחוות בקרוב או ברחוק התרחשויות שיותירו אותנו נדהמים, פעורי פה ואילמי לשון, ובעיקר חרדים לנוכח התגליות שכל מה ומי שעליהם סמכנו הם באמת משענת קנה רצוף. אלו יהיו תנודות מקומיות ועולמיות שנוגעות אלינו וישמחו או יפחידו אותנו, ואלו יהיו עבורנו שוב מבחן להיכן אנו משייכים את ה'חדשות' הללו, לקב"ה או לצירוף מקרים, לתהליכים שמיימים או לידי אדם. משל למה הדבר דומה, לאדם שמתבונן בהצגה עשויה היטב, בנויה לתלפיות, או מישוה שקורא סיפור מרתק. הצופים והקוראים יודעים שהדרמה לא הייתה, שהדמויות בדיוניות בעליל, נבראו במוחו היצירתי של סופר רב עלילה, ובכל זאת הם עוקבים בעניין אחרי ההצגה, עוצרים נשימה בסיום של פרק מותח ומייחלים לפרק הבא. והיה אם יאתגר אותם מישוה בשאלה המתבקשת: "מה לכם להתרגש ולהימתח, לשמוח או להתעצב, הרי זה לא באמת מתקיים עכשיו, וגם לא היה אי פעם, מישוה מאחורי הקלעים מתכנן ומגיש את זה?" – אין להם איך להסביר זאת. ככה זה. הם נהנים מהיצירה, מתחברים אליה ומזדהים איתה, אפילו שהם יודעים שהיא לא הייתה בפועל. ואולם, אוי לו למי שלוקח את הדברים כאילו הם באמת עובדות קיימות, אנו פשוט נרחם עליו. לכן, בסדר גמור להתעדכן ולהשתעשע (בגבול הטעם הטוב) בפרשנויות ותחזיות, בתנאי שזוכרים שכל מה שקורה (או לא קורה) מתנהל על ידי בורא עולם, אב הרחמן שהכל שלו. הוא נמצא מאחורי הקלעים. הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל.

מדהים להיווכח עד כמה מדויקים דברי חז"ל וגדולי הדורות על התקופה הזו של עקבתא דמשיחא. מי שמדפדף לאחור בדברי ימי עמנו יודע, שבמשך הדורות היו צאצאיו של עשיו, קליפת אדום, אלו שרדפו אותנו, עינו אותנו והתעללו בנו, לעומת

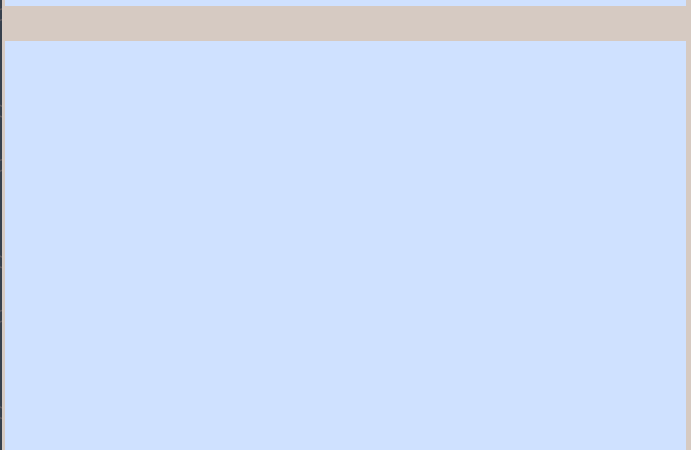
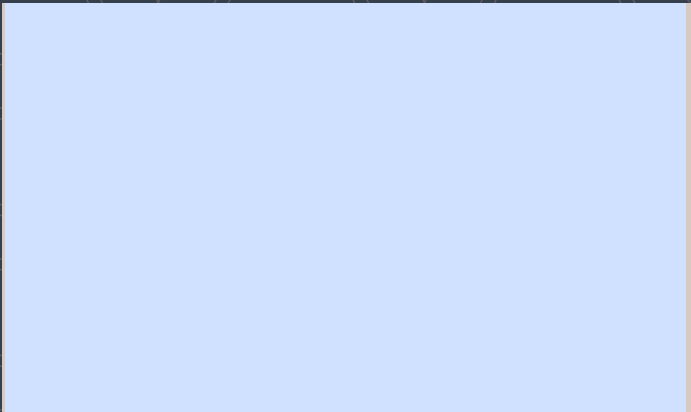
עצרת זעקה בשטיבלך 'בית ישראל' בירושלים

עצרת התעוררות בבית המדרש דושינסקי
בירושלים בראשות כ"ק האדמו"ר

עצרת זעקה בשיכון ה' בבני ברק



עצרת בבית המדרש הגדול של חסידות סערט-ויז'ניץ בחיפה



תפילת ילדי תשב"ר מקהילת 'בית השם' בבני ברק



2

הרבי עוד לא נכנס לתפילה. מאוחר יותר סיפר אחד מאנשי הבית, שברגע שנשמעה האזעקה הראשונה נטל הרבי מסכת יומא ושקע בה למשך שעה וחצי. ים של אנשים התגודד ברחבה שלפני ההיכל, מעבירים חצאי מידע וחלקיקי זווה. אף אחד לא ידע בדיוק מה מתרחש, אבל, כמנהג המקום, כולם כבר ידעו בדיוק מה צריך לעשות. מלשטח את עזה, ועד להשליך עליה פצצת אטום. או לפטר את גלנט.

בינתיים יצאו ההקפות לדרך. הקפות שמחירות שמחה ועוז לכל השנה כולה. השאון הנשגב שמייצר קהל של עשרות אלפי רוקדים לכבוד התורה, מהדהדת באוזניים כל השנה כולה. גם כשאנחנו כבר רחוקים מהמקום הקדוש הזה אלפי מילין. רק בערב, כשהשמש שקעה, ואצל המקומיים יצא החג, השמועות הקשות התעטפו בביסוס ששרף את הלב. "המצב לא טוב", אמר לי חבר בעברית, כדי שחיימ'ל לא יבין. אבל הוא הבין גם הבין. הדבר הראשון שאמר לאמא שלו כשבאנו הביתה כדי לסעוד את סעודת ליל יום טוב שני היה: "די מצב איז נישט גוט..."

מהרגע להרגע, ועד לרגע זה, אנחנו כבר יודעים שזה הרבה יותר מ'נישט גוט'. זוהי אם כל הקטסטרופות. האוורסט של הזווה. זהו אסון יהודי היסטורי, שאין דומה לו. מראות שמזכירים את סיפורי הטבח ההיסטוריים שגדלנו עליהם וחשבנו שהם נחלת העבר. צרה צרורה שהגיעה בצורות ובקצב שלא חלמנו ולא שיערנו. כשיצא החג השני, המספרים הנוגים כבר הלכו וצמחו והטלפונים ההמומים מהגולה החלו להגיע. גם קולגות נוכריים מהעבודה התקשרו לשאול בשלומי. על הבוקר התקשר אליי בבהלה פטריק, סוכן הנדל"ן שאני מכיר זה שנים, רותח מזעם. "תגמרו אותם", הוא צרח לתוך הטלפון. "תזרקו עליהם פצצת אטום. היום. לא מחר".

ואני, בוגר מלחמות המפרץ והמבצעים הצבאיים למיניהם, מנסה לתמרן בין הילדיים הבוכיים והמבוהלים שרק רוצים להיות בבית. חיימ'ל, שבמשך שבועיים טרטר אותי בדבר הצורך להישאר לגור בארץ ישראל, בירושלים, ליד הרבי וקרוב לכותל, שינה פאזה. הוא עדיין מוכן לעלות הנה אבל רק בתנאי שהמשיח יבוא לפני כן. בינתיים היו עוד כמה אזעקות ועוד כמה בומים מבהילים, ואני על הקו עם סוכן הנסיעות יודל ברגר התותח, שמדווח לי לסירוגין על הטיסה שלי שעולה ויורדת כל פרק זמן. בינתיים היא שוב על הפרק. אם הכל יתנהל כשורה, נהיה מחר בעזרת השם בטיסה חזרה לגולה, וזאת תהיה הפעם הראשונה שבה הילדים לא יזילו דמעת געגועים בשעה שיביטו מהגלריה התחתונה של אולם היוצאים אל עבר העזרה העליונה של הנכנסים.

די מצב איז נישט גוט

ככה נקלענו, משפחה אירופאית תמימה, לעולם האזעקות, הנפילות והיירוטים. וגם: על נעליים וזיכרונות



"בוא אחריי", צעקתי באוזני חיימ'ל המבוהל. "לאן בדיק?" הוא החזיר בבעתה. אם אבא שלו מבוהל עד התנוכיים – למה שהוא לא יהיה? ברחנו אל תוך חדר המדרגות של אחד הבניינים הסמוכים. ליד הקירות הצטופפו להם בשקט אברכים רטובי פאות, ילדים שאחזו ספרי תורה מיניאטוריים, ובחורים שסלסלו בגדילי ה'גארטל' שלהם מרוב עצבנות.

מעט לפני כן. שמחת תורה בבוקר. כלומר, שמיני עצרת. בחוץ לארץ היום הראשון של החג קרוי רק "שמיני עצרת", ואילו רק היום השני של גלויות הוא יום "שמחת תורה". אבל ממילא היינו בארץ, בירושלים עיר הקודש. חיימ'ל והמשפחה כבר היו מוכנים כמעט לצאת. ישבתי לשתות כוס קפה ואז שמעתי מנגינה צורמת. פסקול מבעית שלא שמעתי יותר משלושים שנה. הילדים הביטו בי, מצפים להסברים דחופים מאת האבא הישראלי שלהם.

"זוהי אזעקה", אמרתי ביבושת.

"מה זה אומר?" שאלו כולם במקלה.

"שישנה סכנת טילים מקומית".

החיוורון התפרס על פניהם. בזה אחר זה הם הניחו את כוסות הקפה על השולחן, ופה ושם אף נקו דמעות אצל כמה מהמשתתפים. ברוכים הבאים למזרח התיכון.

מה בדיוק קרה, ומה עושים כרגע? לאן בורחים? להתרחק מהחלון, להסתגר בחדר הממ"ד, לצעוק, לבכות, לרוץ אל השכנים? אפילו ספר תהילים אין לנו בינתיים בבית הזה. אף אחד לא יודע בדיוק מה עושים. בפעם הקודמת שלי, אי שם בסיבוב הראשון של מלחמת המפרץ, ההוראה הייתה להימלט אל תוך החדר האטום שנאטם בגסות בסלילי דבק סלוטייפ זול, לחבוש את המסכה האב"כית, ולחכות עד יעבור זעם, או עד שנחנן שי, הדובר המיתולוגי של אותם ימים, יתיר לנו לצאת לחופשי.

ואז שמענו בום אדיר ונורא. התקרבתנו בצעדים מהוססים אל החלון, כדי לנסות לצוד את העשן שיוצא מאחד ההרים שסביבנו. אבל לא ראינו דבר. ראינו מאות יהודים יוצאים במרוצה מתוך חדרי המדרגות הסמוכים, ורצים-אצים לבית הכנסת. הצטרפנו אליהם. תוך כמה דקות התערבבנו בתוכם. מכל רחבי הקריה מיהרו יהודים ויהודיות לבית המדרש הגדול והקדוש, להיות תחת קורת גג אחד עם הרבי. המרחב המוגן הבטוח ביותר.



סוליה ועגווע

המזוודות כבר היו ארוזות למחצה לשליש ולרביע. זמן טוב להיעלם מהבית וללכת לרכוש נעליים חדשות. מה גם שהחנות נמצאת במרחק צעידה מהבית. הלכתי לחנות של פלורשהיים, בקומה השנייה של מרכז רוממה. לא רחוק מאינסייד, אחד המקומות האהובים עליי ביותר בבירה, גם כשאין לי מה לשפץ. שום דבר לא הכין אותי לבאות. בסך הכל רציתי למדוד נעל וללכת. אבל בסוף, התברר לי שהאיש שעל העסק הוא ר' ראובן גפנר, בפ"א דגושה, שכן ילדות. מהרגע שבו התוודענו זה לזה עזבנו את הנעליים ואת הסוליות, וצללנו לתוך ההיסטוריה הבלומה של רחוב גשר החיים על כל המסתעף ממנו, ומסתעף ממנו לא מעט. קונים באו ונכנסו, ר' ראובן מדד להם נעליים בשופי, אבל הראש היה אי שם, ב'זיכרון בתי', ובמתפללים המיתולוגיים שלה. כולן דמויות הוד ז"ל, מר' בנציון גינבורג, ועד ר' זליג ברוורמן, ר' הלל ליברמן וכמובן, הגאון רבי לוי יצחק הלפרין הבלתי נשכח.

חזרנו לימי המדורה העליזים, וגם לשכן המיוחד שלנו, כ"ק מרן האדמו"ר מבעלזא שליט"א, שהתגורר בתוכנו שנים רבות. שחזרנו את הימים שבהם היינו רצים לקנות שמרים אצל משפחת שנור, טיטולים אצל משפחת אבריטשר, כשהזמרים של תנועת 'שס' היו מסתלסלים מסלונה של משפחת כהן, המייסדים המקוריים של תנועת 'שס', עוד לפני שהפכה לתנועה ארצית בידיו של ר' אריה דרעי.

אבל בעיקר ריגשה אותי העובדה שר' ראובן, שמגיע כל יום מבני ברק, לא פותח את החנות לפני שהוא מסיים את השיעור היומי שלו אצל המגיד רבי מנשה רייזמן בבית כנסת סמוך, ובזמן שנותר הוא מאזין לרבי שמעון שפיצר, ולכל שאר המגידים בשפת האידיש שנותרה לו לפלטה גדולה עוד מימיו ב'עץ חיים'. חשבתי לעצמי שעל יהודים יקרים מהסוג הזה העולם עומד. יהודים שמלאכתם עראי ותורתם קבע, וכל עצמם נוטפים יראת שמיים ואהבת השם ודבקות בתורה הקדושה. ואז פרצה אזעקה ונדחפנו כולנו לחדר האחורי של ר' ראובן. בזמן שכולם בהו באריות הנעליים, הבחנתי בספר 'אור החיים' הקדוש הנמצא שם, לחם חוקו של בעל הבית בכל שעה פנויה.

כדי לסגור את המעגל המופלא ושיחה ארוכה בת שעה, הגיע לפתע האח הצעיר, 'ברי', שמשמש כשליח עיתון 'משפחה' למשימות סודיות ודחופות ובחן אותי בשאלה האלמותית שכל יוצא גשר החיים חייב לענות עליה כדבעי:

היכן הטמינו את הקרשים למדורה של ל"ג בעומר?

והתשובה, היא, כמובן, איך לא:

במחסן מתחת לבית של גולדהבר, כשאדון גולדהבר מסכים, אבל אך ורק בתנאי שלא יאחסנו שם צמיגים מחמת הריח.

'מה תכתוב?'
השאלה הזאת הייתה בטח המשפט שהכי נורק לעברי במהלך הימים האחרונים. והאמת היא, שלפעמים גם הסופר הטוב והנמלץ ביותר לא מסוגל לברור את המילים. לפעמים הלסקיקון עלוב ביחס לגודל האירוע. שום תיאור לא יכול למצות אירועי זוועה מהסוג הזה. לא כיצד כל כך הרבה אנשים טובים, נשים וילדים בוכים, נרצחו ונטבחו במיתות משונות ואכזריות. ולא כיצד במדינה שמתגאה ביכולות הצבאיות שלה, מתרחש



אירוע שמבייש אפילו רפובליקת בננות אפריקאית שנוסדה בהפיכה כושלת.

כיצד פורצים בקלי קלות גבול של מדינה, ועוד גבול נפיץ שאין כמוהו? כיצד החבורה שועטת פנימה ושוחטת על ימין ועל שמאל במשך שעות ארוכות באין מונע? כיצד וכיצד וכיצד – ותשובות אינן. אלה לא רק השאלות והתמיהות, זהו ערעור עד כדי התפוגגות מוחלטת של תחושת הביטחון שהייתה לנו תמיד, שבכל זאת, כמובן בעזרת השם, יש לנו מדינה מתקדמת עם יכולות ביטחוניות נדירות, ו'לעולם לא עוד', כפי שמנהיגי הציונות הרהבתניים נוהגים להתרברב באזכרות השונות לזכר השואה.

את הדעה הפרטית שלי כבר קבעתי לעצמי מזמן בעקבות אירועי המחאה ההזויים. מתברר שהמדינה שבזיה בידי השמאל. כל מוקדי הכוח נמצאים בידיו. הצבא הישראלי הוא צבא שמאל מסורס. הטייסים מקובעים בשמאל. הקודקודים שבויים בקונספציות המסוכנות של השמאל. הרמטכ"לים עצמם, בזה אחר זה, מגיעים מהשמאל וחוזרים אליו תמיד לאחר השירות. לפי דרך הטבע, עם צבא 'אירופי' בעל זהות מוסרית מזויפת שכזאת – אין לנו שום סיכוי לנצח אויב ברברי נחוש. יש לצבא הרבה יכולות מופלאות, אבל אין לו רוח ואין לו אמונה פנימית בצדקת דרכו.

זוהי כמובן הדעה הטכנית, ה'לא-יהודית'. כיהודים מאמינים בני מאמינים, אנחנו מאמינים שהקיום שלנו בארץ הקודש אינו תלוי בידיו של צבא כזה או אחר, או במהלכיו של ראש ממשלה כזה או אחר. זו כנראה הפעם הראשונה שכל כך הרבה יהודים הרגישו שבאמת אין לנו על מי להישען אלא על הקב"ה בכבודו ובעצמו.

זוהי גם הפעם הראשונה שאני עוזב את ארץ הקודש האהובה עליי, נקי מחשש של אבק ציונות. אני לא סומך על מדינת ישראל. אני לא סומך על ההנהגה שלה. אני חושב שאין מקום מסוכן ליהודים כמו מדינת ישראל, כשם שאני בטוח באותה מידה, שאם יש משהו שישמור עלינו במקום הזה, ובעזרת השם ודאי ישמור עלינו, הם רק מאות אלפי היהודים הצדיקים החיים בה שהולכים בחוקות השם, לומדים תורה ומקיימים בה מצוות. זה הסיכוי היחיד, האחד ואין בלתו, שלנו בג'ונגל המזרחי תיכוני המופרע הזה.

כללית איתכם בכל מצב



ד"ר עמית

לקוחות כללית, עומדים לפנינו ימים לא פשוטים,
אבל חשוב שתדעו שאנחנו ביחד וכאן בשבילכם בכל מצב

רופאי ילדים און-ליין

פעיל 24 שעות ביממה

***2700**

רופאי משפחה און-ליין

שעות הפעילות הורחבו
מ-08:00 עד 23:00

***2700**

מוקד תמיכה וסיוע נפשי 24/6

המוקד מאויש ע"י
פסיכולוגים ועו"סים מומחים

03-7472010

בית מרקחת און ליין

משלוח תרופות עד הבית **חינם** לכלל הלקוחות עד להודעה חדשה*

מגוון שירותים נוספים עומדים לרשותכם באתר ובאפליקציה
זימון תור טלפוני, בקשות מהרופא/ה ומהמרפאה בית מרקחת און-ליין ועוד



*בישובים בהם מתקיימים משלוחים

clalit.co.il *2700